RVDOLPHVS

II·ROM·IMP·

AVGVST·

1 5 7 6

Ρωμαῖοι αὐτοκράτορες, Ελληνιστὶ καὶ Ρωμαϊστὶ τῷ πεζῷ καὶ ἐμμέτρῳ λόγῳ ἐκφρασθέντες ἀπὸ Ζαχαρίου τοῦ Ορθοῦ, ποιητοῦ δαφνηφόρου.

ROMANORVM IMPERATORES, GRÆCE ATQVE LATINE, SOLVTA ET LIGATA ORATIONE DESCRIPTI

à

M. ZACHARIA ORTHO
Poëta lauro bis coronato.

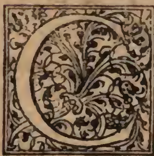
Μειρακιέυμα ἰδὼν φθονερὸς μικρὸν τόδε Μῶμος,
Αχνύμενος στόμασιν γγοχόροισιν ἔφη,
Μὴ θρέψει λαγὼς ἁπαλὸς λῖν οὐρεσίφοιτον,
Οὐ βιβλίον κορέσει τοῦτο λάρυγγα ἐμόν.

Anno
M. D. LXXVI.

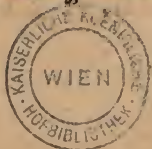
78

INVICTISSIMO MAXIMILIANO II. ROMANORVM IMPERAtori Augusto, Germaniæ, Vngariæ & Bohemiæ Regi, Archiduci Austriæ, Duci Burgundiæ &c. Domino suo clementiss.

Vm historia sit testis temporum, lux veritatis, magistra vitæ, nuncia vetustatis, sicut eam M. Cicero de Oratore II. describit, omnibus temporibus docti, sapientes, atq; potentes viri eam amauerunt atq; legerũt, ex qua tanquam de thesauro & promptuario consiliorum & actionum suarum cum in priuata vita, tum in ecclesiæ & reipub. administratione exempla & præcepta peterent. Ideo Polyb: lib: I. inquit, Historiæ cognitionem esse verissimam institutionem ac exercitationem ad politicas actiones. Nullius autem populi illustriora virtutum & vitiorum exempla, quam Romani, cuius potentia in genere humano maxima fuit, & longissimè durauit, historia continet. Huius igitur ferè totius cogniti atq; habitabilis mundi, quem οἰκουμένην Græci nominant, victoris, vsq; ad mutationem formæ gubernationis in repub. hoc est, vsq; ad Cæsarum dominationem, historiam, alij multi Latini & Græci eloquentiss. copiosiss. atq; ornatiss. genere dicendi posteritati commendauerunt, ego illorum vestigijs, qualicunq; conatu, & studio insistens,

Cæsarum

Cæsarum monarchiam, à C. Iulio Cæsare vsq; ad clarißima primordia gubernationis vestræ, inuictiß. D. Imp. D. omnium clementiß. pertexere & continuare Græco & Latino stylo, tam soluta quam ligata oratione absoluere aggressus sum. Non ea facundia, nec illa dicendi copia, neq; scribendi facultate, atq; illustrandi adeo excellentia facta, ornatu, qualem cum dignitas imperij, tum talium heroum immortalis virtus requirebat: sed ea quam & ingenioli mei vires, & horum temporum mores suppeditant, facultate. Græca etenim lingua prorsus ab omnibus aulis & à toto foro exulat, atq; intra philosophicarum scholarum parietes delitescit, atq; eos admodum paucos. Nam neq; Italicæ Academiæ admodum huius linguæ cultura celebres sunt, verum maxima ex parte negligunt. Si igitur lector elegantiam atq; Græcam facundiam in hac mea historia desiderabit, partim nostro seculo ignoscet, partim etiam ipsis rebus imputabit, quod eas nullus quod sciam Græcè mediocriter scripserit. Ipsi nati Græci, qui Cæsarum temporibus floruerunt, multum plerumq; à vernaculæ suæ eloquentia desciuerunt, atq; à germanæ Græciæ ornatu, à dictionis mundicie, & phrasium elegantia multùm degenerauerunt. Sicut Dion Caßius, & longo post eum interuallo Zonaras, alijq;. Quid dicam de Latinis historiographis, qui singuli singulorũ imperia, nonnulli plurium vitam ineptißimè & indoctißimè scripserunt? vt, Spartianus, Capitolinus, & Vopiscus. Quorum tamen historias, propter seriem rerum gestarum, & quod idonei scriptores non extant, quotidie in manibus habemus. Si hos natos Romanos legimus propter res tantum, & illorum barbariei propter ipsa tempora indocta ignoscimus? quis adeò iniquus criticus & censor erit huius historiæ? qui non mihi veniam dandam censebit, qui in longè infeliciore seculo, ver-

 sor?

ſor? Et quiſnam mediocriter Græcè doctus, iudicabit hæc ipſis quos nominaui (vt hoc glorioſius dicam) etiam ſtylo & cōpoſitione anteferenda eſſe? niſi faſcinatus extraneis lauticijs, Germanis ingenij dexteritatem prorſus adimire, & ſolis Gallis atq; Italis muſas fauere dicere voluerit. Has autem operis mei quaſi primitias inuictiſſ. domine Imp: ſacræ Cæsareæ maieſtati veſtræ nuncupare volui, vt quorum ſucceßione legitima imperium gubernas, illorum quoq; res geſtas in tabula poëtico penicillo ductas perluſtres, atq; vt hoc muſarum munuſculum hæreditario iure in Auguſta familia V. tanquam hæreditatem tuam adeas. Diuo enim Ferdinando Germanicorum Impp. hiſtoriam ſola Græca elegia dedicaui, quam ille ſummis honoribus proſecutus, Auguſta liberalitate remuneratus eſt. Additurus fueram reliquos Cæſares, verum typographus nimis auarum precium ſtatuit arti ſuæ, vt mille Vngarici ſoli æditioni non ſuffeciſſent. Verum mihi curta ſupellex eſt. Quare hunc libellum Auguſto auſpicio V. deſtinatū, & imperiali ſplēdori inſcriptum, Cæſareo fauore & clementia (. Iulij Cæſaris puta, qui Poëtas magni faciebat, & muneribus atq; præmijs afficiebat.) proſequere, ἵνα τὶς καὶ ὀψιγόνων σε εὖ εἴπῃ: *Vt Poſteri etiam laudes ſacræ Cæſareæ maieſtatis V. celebrent. Nam teſte Theocrito:*

Τί κάλλιον ἀνδρίκεν εἴη
ὀλβίῳ, ἢ κλέος ἐσθλὸν ἐν ἀνθρώποισιν ἀρέσθαι;

Quid pulchrius homini
Diuiti, quam bonam laudem inter homines nanciſcis?

DEVS Opt. Max. qui dat ſalutem Regibus ſacram Cæſaream M. V. ſub vmbra alarum ſuarum contra omnes hoſtes ſuos protegat.

S. C. M. V.
ſeruus
Zacharias Orthus.

ΠΕΡΙ ΡΩΜΗΣ.

ΠΕΙΔΗΠΕΡ ΤΩΝ ΡΩΜΑΙΩΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΩΝ, οἱ ἀπὸ πρώτου Δικτάτωρος τῆς πόλεως Καΐου ἰουλίου τοῦ Καίσαρος, Καίσαρες ὠνομάσθησαν, βίον καὶ διαδοχὴν συντάξασθαι ἐπεχειρησάμην, σπουδῆς ἄξιον εἶναι ἡγοῦμαι, περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ κτίσεως τοῦ ἄστεος, καὶ περὶ τῶν βασιλέων αὐτῆς τε καὶ τῶν ἄλλων δυναστῶν, οἳ πρὸ μοναρχίας τοῦ κοινοῦ προέστησαν, ὀλίγα ἄττα συλλήβδην λόγῳ δοῦναι. Ἵνα μὴ τοῖς ἐφεξῆς τὰ πολλὰ συμβεβηκόσιν ἐντυγχάνοντες, τῆς ἀληθείας ὡς ἐν τῷ ἀνεξερευνήτῳ σκότει ἀφαμαρτάνωσι, καὶ ὥσπερ ξένοι ἤτοι ὀθνεῖοι ἐν ἀλλοδαπῷ καὶ τινὶ ἀγνώστῳ χώρᾳ πλανῶσι.

Τὴν πόλιν Ῥώμην συνεστήκασιν ἀδελφοὶ ὁμογάστριοι Ῥωμύλος καὶ Ῥέμος, δίδυμοι Ῥέας Συλβίας (θυγατέρος τοῦ Νομίτορος Ἄλβης μακρᾶς βασιλέως) καὶ τοῦ Ἄρεος, ἐκ πορνείας, ὡς λόγος, μετὰ τὴν ἅλωσιν Τροίης, τῆς Φρυγίας μητροπόλεως, καὶ μεγίστης κατ' ἐκεῖνον χρόνον καὶ δυνατωτάτης ἐν Ἀσίᾳ, ἔτει τετρακοσιοστῷ, τριακοστῷ, τοῦ μὲν κόσμου τρισχιλιοστῷ, διακοσιοστῷ, τρισκαιδεκάτῳ, πρὸ τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, ἀθανάτου θεοῦ Ἰησοῦ χριστοῦ, ἑπτακοσιοστῷ, πεντηκοστῷ, ἡμέρᾳ δὲ τοῦ θαργηλιῶνος πρώτῃ ἐπ' εἰκάδι φθίνοντος, ἐν ᾗ ἑορτή ἐστι τῶν παληλίων παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις: καὶ ὕστατα δεκάτῳ ἔτει Ἄχα τῶν Ἰουδαίων βασιλέως.

Ἐξ ἀρχῆς μὲν βασιλεῦσιν αἰνεῖτο ἡ Ῥωμαίων ἀρχή, μέχρι τῆς τῶν ταρκυνίων τυραννίδος καταλύσεως. βασιλεῖς δὲ ἐβασίλευσαν τῆς πόλεως ἔτη, ὡς ἱστορεῖ ὁ Λίβιος, διακόσια, τεσσαράκοντα τρία. πρῶτος βασιλεὺς ὁ Ῥωμύλος τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφὸν Ῥέμον τῷ ἀρότρῳ ἦν ἀποκτείνων, ὅτι οὐκ ἐνετρέπετο ὑπερπηδᾶν τὸν χάρακα τῆς νέας πόλεως. Ὁ δὲ Ῥωμύλος τὴν τοῦ γένους διαδοχήν, ἐπὶ τοὺς Ἀλβάνων βασιλέας ἤνεγκε, οἷς προ-

πάτωρ ἦν ὁ Αἰνείας, τῶν τρώων στρατηγὸς, ὃς μετὰ τῆς Τροίης κατάσκαψιν, φυγάδας παραλαβόμενος, ἐκ Φρυγίας εἰς Ἰταλίαν ἀνήγαγεν, ὅπου τῷ τρίτῳ ἔτει τῆς βασιλείας τῶν Λατίνων, ὡς μέμνηται Μεσσάλας ὁ Κορβῖνος, ἐν ὄχθῃ ποταμοῦ Νουμίκου θάπτεται (φασὶ δὲ τινες αὐτὸν ἐν ποταμῷ τούτῳ κατακλυσθῆναι) καὶ σέβεται ὑπὸ ἀρχομένων καὶ τῶν Ἰταλῶν ζεὺς ἐντόπιος. οὗτος ὁ Αἰνείας τοῦ Ἀγχίσου καὶ τῆς Ἀφροδίτης, ἐγεννήθη ἐκ βασιλέων τῆς Τροίης, καὶ αὐτὸς ἐκ Κρεούσας τῆς Πριάμου, Τροίης ἔτι ἱσταμένης ἐγέννησε τὸν Ἀσκάνιον, συνονομασθέντα Ἴουλον: ἐν Ἰταλίᾳ δὲ ἐκ Λαβινίας τῆς Λατίνου, τοῦ Φαύνου, τῶν Λατίνων βασιλέως, Σύλβιον Αἰνείαν Πόσθυμον. ὃν ἡ μήτηρ ὑπὸ δέους τοῦ ἀμφιγόνου υἱοῦ Ἀσκανίου Ἰούλου ἔτεκεν ἐν ὕλῃ παρὰ ποιμένι τῷ Τιτύρῳ, μετὰ θάνατον τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς Αἰνείου. Ἀφ' οὗ Συλβίου πάντες οἱ βασιλεῖς τῶν Ἀλβανῶν Σύλβιοι, ὅ ἐστιν ἐν ὕλῃ γεννηθέντες, ἅτε ὑλαῖοι, κατονομαζόμενοι κεκλήσκονται: ὥσπερ Πάρθων βασιλέες ἀπὸ πρώτου σφῶν καὶ ἐνδόξου βασιλέως Ἀρσάκου Ἀρσακίδαι, τῶν Αἰγυπτίων ἀπὸ τοῦ Πτολεμαίου Πτολεμαῖοι, ὅ ἐστι μάχιμοι ἢ ἄρειοι, οἱ δὲ πρότερον Φαραῶνες, ὃ δύναται ἐλεύθεροι ἢ γνήσιοι, καὶ τῶν Ἀργείων ἀπ' Ἀτρέως Ἀτρεῖδαι, καὶ ὕστατα τῶν Λακεδαιμονίων βασιλεῖς ἀπὸ τοῦ μεγάλου Ἡρακλέους Ἡρακλεῖδαι ὠνομάσθησαν. οὗτος οὖν ὁ Αἰνείας δύο τελευτήσας παρέλιπεν παῖδας, Ἀσκάνιον Ἴουλον, καὶ ἐν γαστρὶ γυναικὸς Σύλβιον. ὁ μὲν Ἀσκάνιος τὴν βασιλείαν διεδέξατο, καὶ τριακοστῷ ἔτει μετὰ κτίσιν τοῦ Λαβινίου, ὃ πατὴρ ἑὸς ἔκτισε τὴν Ἄλβαν, μακρὰν παρωνομασμένην συνέσταται ἐν λόφῳ Ἀλβανῷ καὶ μητρυιᾷ τῇ Λαβινίᾳ καὶ αὐτῆς παιδὶ Συλβίῳ τῷ Ποσθύμῳ τὸ Λαβίνιον ἀπέδωκεν. Αὐτὸς δὲ Ἀσκάνιος τῶν Ἰταλῶν ἐβασίλευσε δι' ὅλως ἔτη λη. τούτου υἱὸς Ἴουλος Σύλβιος μὴ διεδέξατο τὴν ἀρχὴν, ὅτι νωθρὸς, βλήχιμος καὶ ἀνόητος ἦν, ἀλλὰ Σύλβιος ὁ Πόσθυμος, τῆς Λαβινίας τέκνον, κληρονόμος καὶ διάδοχος ἐγράφθη πρὸς συναίμου ἀδελφοῦ Ἀσκανίου, σοφίᾳ, δικαιοσύνῃ τε καὶ εὐσεβείᾳ προὔχων. Ἐβασίλευσε δὲ τῆς Ἄλβης ἔτη κθ. πατρὶ παρηκολούθει Σύλβιος Αἰνείας ἐπι-

Albanorũ reges Syluij cognominati.

Alba Longa condita.

Albani reges.

λα

λα. τοῦτον διεδέξατο Λατῖνος Σύλβιος ἔτη ν. μετὰ τοῦτον δε-
σπόζει ὁ Ἄλβας ἔτη λθ. Ἐγίστες ἦν ὁ Κάπυς, ἄλλως Κάπετος
Σύλβιος, ὃν Εὐσέβιος καὶ Λίβιος Ἄτυν καλοῦσι, Κασσιόδωρος
δὲ Αἴγυπτον, Ὀβίδιος ποιητὴς καὶ Εὐτρόπιος Ἔπιτον ὀνομάζε-
σιν. Ἀνάσσει δὲ κη. καὶ ἐκτίσατο πόλιν Καπύαν ἐν Καμπανίᾳ. Capus in
Εἵπετο τούτῳ Κάπετος κυριεύων ἐννέα. καὶ τούτῳ Τυβερῖνος, Campania
ὃς κατακλυσθεὶς ἐν Ἀλβύλᾳ ποταμῷ, καὶ τὸν ὄνομα αὐτοῦ τοῦ conditur.
Τύβερος δέδωκε. βασιλεύει δὲ ὀκτώ. διάδοχος αὐτοῦ Ἀγρίππας
δεσπόζει τῆς Ἄλβης ἔτη μ, μετὰ τουτονὶ ἀνάσσει Ῥωμύλος Σύλ-
βιος ιθ. Ἄλλοι δὲ τὸν Ἀλλάδιον Σύλβιον, Εὐτρόπιος δὲ Ῥέμον Σύλ-
βιον καλεῖ, καὶ φησὶ διὰ ἀσέβειαν κεραυνῷ βάλλεσθαι. οὗτος υἱὸν
οὐκ ἔχων, ἐξ ἀνδρῶν τὸν ἐγγυτάτω γένει ὄντα ἔλιπεν Ἀυεντῖνον,
βασιλεύοντα ἔτη λζ. Πρόκας δὲ πατρὸς ἀρχὴν δεξάμενος
ἀνάσσει κγ. οὗτος δὲ μεταλλάττων τὸν βίον δύο υἱὼ ἔλιπε Νομίτω-
ρα καὶ Ἀμύλιον, Ἀμύλιος ἐκκρούων τὸν ἀδελφὸν, καὶ υἱὸν αὐτοῦ Λαῦ-
σον ἀνελὼν βασιλεύει μόνος μδ. καὶ τὴν θυγατέρα Νομίτω-
ρος Ῥέαν Συλβίαν, ἄλλως Ἰλίαν ὀνομασθεῖσαν, ἱέρειαν τῆς Ἑσ-
τίας χειροτονεῖ, ἵνα μήπως κύουσα, ἐκδικητὰς φέρῃ τῆς ἀδικίας καὶ
παρανομίας κατὰ τοῦ Νομίτορος. Ἀλλ' αὕτη εἰκοστῷ ἑβδόμῳ
ἔτει βασιλείας τοῦ Ἀμυλίου ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἔτικε διδύμους Ῥω-
μύλον καὶ Ῥέμον. Συνεὶς δὲ Ἀμύλιος δεινῶς ἤχθετο, καὶ κακῶς
ἐποίησε τηλικοῦτον πρᾶγμα, καὶ κατὰ τοὺς παλαιοὺς νόμους τὴν
ἔγγονον Ἰλίαν ἢ Ῥέαν, ὡς πορνεύουσαν ζωὴν ὑπὸ τῆς γῆς κατορύ-
ττει, τάδε βρέφη ὑπερφυῆ μεγέθει καὶ κάλλει, διὸ καὶ αὐτὶς μᾶλλον
φοβηθεὶς, ἐκέλευσεν ὑπηρέτην λαβόντα ἀπορρίψαι καὶ ἐκτιθέ-
ναι, ἵνα ἢ λιμῷ ὀλλύῃ, ἢ ἀπὸ θηρίων λυμαίνηται. Φαυστύλος δὲ
φυλάττων καὶ ποιμαίνων τὰ βασιλικὰ θρέμματα, τὰ νεογνῆ βρέ-
φη ἐκτιθέμενα παρὰ τῇ ὄχθῃ τοῦ Τίβριδος εὑρίσκων, τῇ ἑαυτοῦ γυ-
ναικὶ τῇ Ἄκκα Λαρεντίᾳ οἴκονδε φέρων τοὺς διδύμους, καλοὺς κο-
μιδῇ καὶ μεγάλους ὄντας, ἔδωκε θηλάζειν. ἡ δὲ γυνὴ θηλάζουσα τὰ
βρέφη ἡ Ἄκκα Λαρεντία τὸ ὄνομα ὠνομάσθη Λοῦπα, τὸ λύκαι-
να: οὕτω γὰρ Λατῖνοι λέγουσι τὰς πόρνας, μοιχαλίδας, ἢ τὰς

τῶν γυναικῶν ἑταιρούσας, καὶ πορνεῖα λουπανάρια καλοῦσι. αὕτη οὖν Λαρεντία ὑπὸ ποιμένων καὶ ἀγροίκων ἐπορνεύθη, καὶ διὰ μισθολογίαν, καὶ τὸ κέρδους μέγεθος ἐξ ἑταιρείας λύκαινα, ἡ Ρωμαϊστὶ λοῦπα ὠνομάσθη. ἔνθεν πρόφασις τοῦ μύθου, ὅτι ἀπὸ λυκαίνης οἱ δίδυμοι τεθραμμένοι εἰσίν· ἵνα καλύπτεται τὸ αἶσχος καὶ ὄνειδος τοῦ γένους τῶν Ρωμαίων κτιστόρων, οἷον ἀπὸ πόρνης γεγενημένων, καὶ ὑπὸ παλλακῆς τεθραμμένων, ὥς φησιν Σέρουιος Ὀνωράτος ὁ Γραμματικός. ὁμοίως γράφεται ὁ Τήλεφος ὑπὸ τῆς ἐλάφου, καὶ ὁ Κῦρος τῶν Περσῶν μονάρχης ὑπὸ τῆς Σπακοῦς τῆς κυνὸς τραφῆναι, τοιαύτην παρανομασίαν πρὸς τὴν αὐτῶν ἐραστῶν τῶν παλλακίδων, αἳ ἐκτιθέμενα βρέφη θηλάζουσαι, κεκτημένων. ὁ δὲ Ρωμύλος καὶ Ρέμος ἀκμασθέντες, καὶ ῥωμαλέοι νεανίαι ἤδη ὄντες τὸν Ἀμούλιον ἀνεῖλον ἐγγὺς τῆς Ἄλβης, καὶ τῷ πάππῳ Νομίτορι τὴν βασιλείαν ἀπέδωκαν. οἱ δὲ Αἰνείου, ἐπίγονοι βασιλεύουσιν ὅλως τῆς Ἄλβης μέχρι ἀπονοσήσεως τοῦ Νομίτορος ἔτη τριακόσια ἐννενήκοντα πέντε. οὐκ ἔστι δὲ ἄκαιρον καὶ ἄτοπον προσθεῖναι τοὺς Τρώων βασιλέας, ἐπεὶ ἀπὸ ἐκείνων πάντες τῶν Ἀλβάνων βασιλεῖς, καὶ ἄψ ἐκ τούτων ὁ Ρωμύλος καὶ ὁ Ρέμος τῆς Ρώμης κτίστορες ἀποβαίνουσιν. Αἰνείας ἐν μονομαχίᾳ σὺν Ἀχιλλεῖ οὕτω τὸ γένος τῶν Τρώων διηγεῖται Ἰλιάδ. υ. Αἰνείας ὁ τοῦ Ἀγχίσου ἐξ Ἀφροδίτης, Ἀγχίσης τοῦ Κάπυος, τοῦ Ἀσσαράκου, τοῦ Τρωὸς, ὃς εἶχε τρεῖς παῖδας Ἶλον, Ἀσσάρακον καὶ Γανυμήδην. Ἶλος τὸν Λαομέδοντα τῶν Τρώων βασιλέα, ὃς Πρίαμον ἐγέννησε, καὶ τούτου παῖδες ἦσαν Ἕκτωρ, Ἀλέξανδρος ὃς καὶ Πάρις, καὶ Κρέουσα, ἡ τοῦ Αἰνείου γαμετὴ, καὶ τοῦ Ἀσκανίου μήτηρ. Τρὼς δὲ ἦν υἱὸς τοῦ Ἐριχθονίου, πάντων ἀνθρώπων πλουσιωτάτου, καὶ ὅδε τοῦ Δαρδάνου, ὃς ἔκτισε Δαρδανίην, ἐπεὶ οὔπω Ἴλιος ἱρὴ ἐν πεδίῳ πεπόλιστο πόλις μερόπων ἀνθρώπων, ὡς ἄδει Ὅμηρος. Δαρδάνου δὲ πατὴρ ἦν ὁ Ζεὺς Ἀσσαράκου τοῦ Τρωὸς υἱοῦ παῖς ἦν ὁ Κάπυς, τοῦ δὲ Κάπυος ὁ Ἀγχίσης, ὁ τοῦ Αἰνείου πατήρ. Ἔστι δὲ πάνυ εὔλογον καὶ εὔκαιρον τοὺς Ρώμης βασιλεῖς ἐνθάδε ἀριθμεῖν, οἵτινες ἐβασίλευσαν τῆς Ρώμης, ὡς ἱστορεῖ ὁ Λίβιος, ἔτη δια-

Telephi cerua, & Cyri canis.

Troianorũ reges.

Romanorum reges.

ἔτη διακόσια, τεσσαράκοντα τρία. Πρῶτος βασιλεὺς ὁ Ῥωμύλος ἐκυρίευσεν ἔτη τριάκοντα ὀκτὼ, δεύτερος Νόμας ὁ Πομπίλιος τεσσαράκοντα τρία, τρίτος ἄναξ Τύλλος Ὁστίλιος δύο καὶ τριάκοντα. οὗτοσὶ ἐκ βάθρων ἀνέστησε τὴν Ἄλβαν ἐπὶ Μετίου Σουφετίου ἡγεμόνος, ὅταν ἔστη τεσσαρακοσίους ἐνιαυτοὺς, ὡς δὲ Βιργίλιος λέγει τριακοσίους. Ἄγκος Μάρκιος τέταρτος βασιλεὺς ἄρχει τῶν Ῥωμαίων εἴκοσι τέσσαρα. πέμπτος Ταρκύνιος ὁ Πρίσκος ἑπτὰ ἐπὶ τριάκοντα: ἕκτος Σέρουιος ὁ τύλλιος τεσσαράκοντα τέσσαρα: Ἕβδομος καὶ ὕστατος βασιλεὺς Ταρκύνιος Σουπέρβος, τὸ ὑπερήφανος, εἴκοσι μετὰ πέντε. οὗτος διὰ μοιχείαν τοῦ υἱοῦ Σέξτου ἀπέβαλε τὴν βασιλείαν. Ἐκεῖνος γὰρ τῇ βίᾳ ἐμοίχευσε κεδνὴν, ἁγνὴν καὶ καθαρὰν ἄλοχον μὲν τοῦ Κολλατίνου, θυγατέρα δὲ τοῦ Ἰουνίου Βρούτου τὴν Λουκρετίαν. Lucretia. τοιγαροῦν ἐκπίπτοντος τῆς βασιλείας τοῦ τυράννου Ταρκυνίου σὺν τέκνοις, ἐξηλευθερώθη ἡ Ῥώμη διὰ τοῦ Βρούτου, καὶ πρῶτον ὕπατοι ἐψηφίσθησαν Λούκιος Ἰούνιος ὁ Βροῦτος, καὶ Λεύκιος Ταρκύνιος Κολλατῖνος. Καὶ οὕτως ἡ βασιλεία εἰς ἀριστοκρατίαν ἠλλοιώθη. Καὶ ἔμεινεν ἡ ἐνιαύσιος δυναστεία τῶν ὑπατευόντων ἀπὸ τούτων τῶν πρώτων ὑπάτων ἕως ἀναιρέσεως Πομπηΐου τοῦ μεγάλου ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος Δικτατώρος ἔτη τετρακόσια ἑξήκοντα δύο.

Alba euersa. *Primi Coß. Romæ.*

Μετὰ ταῦτα ἡ δύναμις καὶ ἡ ἀκμὴ, ἥτις ὑπὸ ὑπάτων εἰς μεγίστην ἐξουσίαν ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων ηὐξήθη, σχολαίως ῥᾳστώνῃ καὶ τυραννίδι τῶν αὐτοκρατόρων ἐμινύθη, καὶ τέλος ὅλη ἀπώλετο, καὶ ἀπὸ Ῥωμαίων, κατὰ μέρος εἰς Γερμανοὺς, κατὰ μέρος τε εἰς Ἕλληνας διεμερίσθη, καὶ ἡ τῶν Ἑλλήνων ἀρχὴ μετὰ τῆς Κωνσταντινοπόλεως ἅλωσιν διὰ Τουρκῶν ὅλως ἀπώλετο, ἡδὲ τῶν Γερμανῶν, οἴμοι, ὀλίγαν σμικρᾷ πλέθει, μόνοις τῆς Γερμανίας πέρασι σχεδὸν περιορίζομένη. οὕτω σκαιὸν καὶ βαιόν ἐστι, κτῆμα ἡ τῶν ἀνθρώπων δυναστεία τι, καὶ εὐδαιμονία, σκιὰ τῆς ἀπίστης τύχης, καὶ παίγνιόν τι τοῦ χρόνου ἡ βεβαιότητος μόγις πομφόλυξ. Ἐπεὶ δὲ οἱ τὴν πολιτείαν μεταβεβληκότες

Monarchia *Diuisio imperij.*

 κότες

κότες κράτιστοι τῶν Ῥωμαίων ἐγένοντο, οὐκ ἄλογον, ἄτοπόν τε καὶ ἀνωφελές ἐστι τὸ γράφειν περὶ Πομπηΐου, εἰς ἄκρον τῆς δυναστείας διὰ ἀρετὴν πολεμικὴν καὶ δήμου ἔρωτα πρὸς αὐτὸν ὑπερμηκέα, χάριν πραότητος καὶ φιλανθρωπίας, ἐληλυθότος: ὅτι οὐκ εἰδὼς τὸν τοῦ Πομπηΐου βίον οὐ σαφὲς γνώσῃ τὴν τοῦ Ἰουλίου ἱστορίαν.

ΠΕΡΙ ΡΩΜΗΣ.

Σ πεπόλιστε πόλις Ῥώμη ἀνδρῶν ἀγερώχων
ῥωμύλου ἰφθίμου πρὸς καὶ Ῥέμου ἀγκυλομήτου,
ἐξ ἀρχῆς πόλεως κρατεροὶ βασίλευσαν ἄνακτες,
θέσκελοι, ἀνδρομέοι, μεγάθυμοι, ἱπποκορυσταί,
εἰσόκε ταρκυνίου μεγαλόφρονος, ἄσυλα ῥέξας
υἱὸς τῆς σεμνῆς παρὰ θεσμὸν λύσατο ζώνην
τοῦ Κολλατίνου ὁμολέκτρου, εἶδος ἀρίστης,
πατρὶ κατηφείαν, μέγα πένθος ὀρύνει ἑαυτῷ,
ἔκπεσε ὅστ' ἀρχῆς σὺν τέκνοις αἰσχρὰ πλοῦσι.
τῶν ἄρα Ῥωμαίων πρῶτος μάλα ἶφι ἀνάσσων
Ῥωμύλος: Ἄρεος ἦν τέκος, ἐκ μητρὸς δ' ἀπὸ Ἄλβης
κρειόντων γένεος καὶ αἵματος εὔχετο εἶναι.
Ἰλία τῶν διδύμων μήτηρ εἰκυῖα θεῆσιν
ἔγκυος ἐξ Ἄρεος Νομίτορα τοκῆα ἀριθμεῖ.
κούρη ἀμώμητος, περίπυστον ἔχουσά τι κάλλος.
πλήξιππος δὲ πρόκας τοῦτον γεννήσατο ἥρως
κεῖνον Αὐεντῖνος μεγάθυμος, τοῦ δὲ σύναιμος
Ἀγρίππας βασιλεὺς προπάροιθεν σκῆπτρα ἐνώμα,
ὅστις ἔην τέκος αἰχμητοῦ Τιβερίνου ἄνακτος,
ἥρπαγεν Ἀλβύλα ὃν νύμφη Λατιᾶα εἰς ὕδωρ,
κόλπῳ ἐνθεμένη τοῦ νηχέτου, οὔνομα κείνου
λήψασ', ἄνδρα φίλησεν ἐὸν λευκῆσι παρειαῖς.
τὸν τέκεν Ἀλβιμέδων Κάπετος, προφερέστατος ἀνδρῶν

ὃν κά-

ὃν Κάπυς ἴππων τε, τὸν δ᾽ αὖθις τίκεν ἄλκιμος Ἄλβας,
Σύλβιος ἀλλὰ πολιοῦχος τίκεν αὖτι λατῖνος
Ἄλβαν, τόνδε Λατῖνον ὁ Αἰνείας ἀγέρωχος
Σύλβιος Αἰνείαν γυνὰ Πόσθυμος ἀμῦμων.
τόνδ᾽ ἄψ Αἰνείας φρυξὶν τοῖς Τρωσὶν ἀνάσσων,
καὶ μέγαν Ἀσκάνιον, θεοὶ ὃν καλέουσιν Ἴουλον.
ὃς πρώτιστα πόλιν μακρὰν πυκτάμενο Ἄλβαν,
πλούσιος Ἀγχίσης τίκεν Αἰνείαν Ἀφροδίτη,
συμμιχθεὶς φιλότητι θεᾷ, Διὸς ἐκγεγαυῖα.
Ἀγχίσην δὲ Κάπυς, Κάπυν Ἀσσάρακος κρατερόφρων.
Ἀσσαράκου δύο ἦσαν ἄνακτες ἀδελφοὶ, ὁ Ἶλος,
Ἀντίθεος Γανυμήδης, ὃς κάλλιστος ἀπάντων
οἰνοχοεῖ ἐν ταῖς θαλίαις Διῒ περικεραύνῳ.
Ἶλος Λαομέδοντα τίκεν Τρώεσσιν ἄνακτα,
Λαομέδων γυνὰ Τιθωνὸν τὸν πόσιν Ἠοῦς,
Λάμποντα, Κλύτιον, Πρίαμον, θ᾽ Ἱκετάονα σεμνόν.
ὁ Πρίαμος δὲ Πάριν, καὶ Ἕκτορα, ὄζον Ἄρηος.
Τρῶς βασιλεὺς Ἶλον καὶ Ἀσσάρακον τίκεν, ἀλλὰ
Τρῶα Ἐριχθόνιος δ᾽ ἀφνειότατός τι ἀπάντων,
Δάρδανος ἀλλὰ Διὸς παῖς ἄδμητος τίκε κεῖνον.
τούτου αἵματος ἦσαν ἐρισθενέες βασιλῆες
ἀρχαίης Ῥώμης, ἣ κόσμου παντὸς ἄνασσεν,
Ἄλκαρ ἕως, σοφίῃ ἅμα ταῖς ἀρετῇσι κυβερνᾷ,
καὶ ὕπατοι τὸ πηδάλιον πολιτεύματος ἔχον,
μέχρι δυοῖν ἀνδροῖν τοῦ Καίσαρος, ἠὲ κρατίστου
Πομπηίου μεγάλου, οἷν τὸ κλέος οὐρανὸν ἧκεν.
οἷν ῥα διχοστασίῃ Ῥώμης ἀπόλωλεν ἡ ἀρχή.
Εἴθ᾽ ἔρις ἐκ πόλεων, ἐκ τῶν ἀρχῶν ἀπόλοιο.
Σοῦ γὰρ ἕκητι μάχαισι, ληηλασίαισι, φόνοισί τε
πάντα τὰ ἀνθρώπων φθείρει κακομήχανος Ἄτη.
οὔτ᾽ ἀδάμας οὕτω στίλβει ἄρρηκτος ἐς ὄμμα,
ἠλίου οὔτ᾽ αἴγλη, φῶς νυκτερινόν τε σελήνης

Αὐγάζει.

αὐγάζει, πόθον ἐμποιεῖ τοῖς ἐργατίναισιν,
ἀγλαὸς οὐ χρυσὸς τόσον πτωχοῖσι βοηθεῖ,
ὡς ἀγαθῶν ἀνδρῶν ὁμόνοια, καὶ ἡδὺ νόημα
ἐν δὲ διχοστασίῃ εἶδος κακότητος ἁπάσης,
ἁρπαγμὸς, φθόνοι ἠὲ φόνοι, λιμὸς μετὰ λοιμόν,
δυσσεβέων τε δυναστείαι, ἀγαθῶν ὄλεθρός τε,
οὐδένισις τε νόμων, ὁσίων, ἱερῶν, σοφίας τε,
Αἰδοῦς καὶ θέμιτος, θεοτίμητου εἵνεκε δικαίου.

DE ROMA.

OMANORVM IMPERATORVM qui à primo Dictatore, siue supremo principe vrbis, Caio Iulio Cæsare, Cæsares nominati sunt, vitam, & successionem in imperio scripturus, operæprecium me facturum putaui, si de exordio & fundatione vrbis, atque de regibus eius, & alijs magistratibus, qui ante imperatorum monarchiã, rempub. administrârunt, pauca summatim memoriæ prodam: Ne illi qui ea scire desiderauerint, quæ postea acciderunt, & quorum crebra fit in hac historia mentio, à veritatis via tanquam in tenebris aberrantes, sententiam nostram non assequantur, & sicut hospites & peregrini in ignota regione versentur.

Romam condiderunt fratres germani Romulus,
Roma condita. & Remus, gemelli, Rex Syluiæ (filiæ Numitoris Albæ Longæ regis) ex stupro Martis, vt fama est, filij, post captam Troiam, Phrygiæ metropolin, & maximam atque potentissimam vrbem sui temporis in Asia, anno
330. trecentesimo, tricesimo: Mundi verò termillesimo, du-
3213. centesimo, decimotertio, ante incarnationem Saluato-

ris

ris nostri, immortalis Dei *IESV CHRISTI* septingentesimo, quinquagesimo, die vigesima prima Februarij, qua die Palilia Romani celebrant. Deniq; decimo anno regni Achæ regis Iudæorum.

Principio Romanorum gubernatio penes reges erat, vsq; ad destructionem tyrannidis Tarquiniorum, vt scribit Liuius annos ducentos, quadraginta tres. Primus rex Romulus suum fratrem Remum aratro occidit, quod non verebatur vallum nouæ vrbis contra fratris interdictum, transilire. Romulus verò genus suum ab Albanorum regibus deducebat, quibus gentis autor erat Aeneas, dux Troianorum, qui post Troiæ euersionem exules, qui patriæ excidio superfuerant, in Italiam duxit, vbi tertio anno regni Latinorum, vt scribit Messala Coruinus, in ripa fluuij Numici sepelitur (aliqui dicunt ipsum in hoc fluuio perijsse) & à subditis atque ab Italis colitur Iupiter Indiges. Hic Aeneas Anchisæ & Veneris filius, natus fuit ex regibus Troiæ, & ipse ex Creusa Priami regis Troiæ filia, florente adhuc Troia, genuit Ascanium, cognomine Iulum, In Italia verò ex Lauinia filia Latini, Fauni filij Latinorum regis, Syluium Aeneam Posthumum, quem mater ob metum priuigni Ascanij, peperit in sylua apud pastorem Tityrum, post obitum mariti sui Aeneæ, à quo Syluio, omnes reges Albanorum Syluij, hoc est, in sylua nati, quasi syluestres cognominati, vocantur, quemadmodum omnes Parthorum reges à primo & claro suo rege Arsace Arsacidæ, Aegyptiorum à Ptolemæo, Ptolemæi, hoc est, bellicosi, qui etiam antea Pharaones, quod significat liberi aut ingenui, & Argiuorum ab Atreo Atridæ, deniq; Lacedæmo-

 niorum

niorum à magno Hercule Heraclidæ nominati sunt.

Hic igitur Aeneas duos moriens reliquit filios, sicut dictum est, Ascanium Iulum, & non dum in lucem editum Syluium. Ascanius regnum paternum suscepit, & trigesimo anno post conditum Lauinium, quod pater suus ædificauit, tertio regni sui anno, Albam dictam Longam condit, in colle Albano, & nouercæ Lauiniæ, atque eius filio Syluio Posthumo Lauinium restituit. Ipse autem Ascanius Italis imperauit in vniuersum annos octo & triginta. Cuius filius Iulus Syluius non successit in regno, quia ignauus, fatuus & stultus erat, verum Syluius Posthumus Lauiniæ filius institutus est hæres & successor à cognato fratre Ascanio, sapientia, prudentia, iustitia atque pietate præstans. Regnum autem Albæ Syluius 29. annis Albæ tenuit. Patrem in regno subsecutus est Syluius Aneas annis 31. Huius regnum excepit annis 50. Latinus Syluius. Post hunc præfuit regno Alba annis 39. Proximus in regno erat Capys, aliâs Capetus Syluius quem Eusebius & Liuius Atyn appellant, Cassiodorus verò Aegyptum, Ouidius poëta & Eutropius Epitum vocant. Annos autem 28. regnum tenuit, & extruxit Capuam in Campania. *Capua condita.* Hunc sequitur Capetus rerum potitus annos nouem. Et hunc Tyberinus, qui submersus in Albula, flumini Albulæ Tyberis nouum nomen imposuit, & regnauit octo annos. Successor illius Agrippa Albæ imperat annos 40. Post hunc imperat Albanis Romulus Syluius 19. Alij hunc Alladium Syluium, Eutropius verò Remum Syluium appellat, & inquit, ob impietatem fulmine esse percussum. Hic cum filio careret, proximum agnatum successorem reliquit Auentinum, annos 37. regnantem, Procas patris gubernatio-

nem

nem suscipiens 23. imperat. Hic vitam cum morte commutans, duos filios reliquit Numitorem & Amulium. Amulius expellens ex regno fratrem, atque illius filium Lausum interficiens, solus 44. regnat annos, atque Numitoris filiam Rheam Syluiam, aliàs Iliam nominatam, sacerdotem Vestæ inungit, ne quando grauida, pariat vltores iniustitiæ atque iniuriæ patrui aduersus patrem suum Numitorem. Verum illa 27. anno regni Amulij impraegnata gemellos Romulum & Remum enixa est. Resciscens autem Amulius grauiter excanduit, atque indignè tulit hoc facinus, atque iuxta leges veterum neptem suam Iuliam vel Rheam, corruptam, viuam terra defodit: gemellos verò excellentes magnitudine & pulchritudine, atque ideò sibi maximè formidabiles, iussit sumere ministrum, abijcere ac exponere, vt vel fame perirent, vel à bestijs dilacerarentur. Faustulus autem regius pastor infantes recens natos & expositos in ripa Tybris inueniens, & vxori suæ Accæ Larentiæ gemellos domum tulit, pulchros admodum & magnos existentes, vt illos lactaret. Mulier hæc Acca Larentia, quæ lactauit infantes, nominata fuit Lupa. Ita etenim Latini meretrices vocant, aut adulteras, & prostibula lupanaria appellant. Hæc igitur Larentia quia à pastoribus & rusticis nimis auarum lucrum ex fornicatione postulabat, Lupa cognominata fuit. Inde occasio nata est fabulæ, quod à lupa gemelli educati fuerint, vt celaretur dedecus & infamia generis conditorum Romæ, sicut ex meretrice natorum, ita à pellice eductorum, vt ait Seruius Honoratus Grammaticus. Similiter traditur Telephus à ceruа, & Cyrus Persarum monarcha à Spaco, hoc est à cane nutritus esse. Talibus agnominibus meretricibus, quæ infantes

lactauerunt, à suis amatoribus impositis. Romulus aūt & Remus cum adoleuissent, & robusti adolescentes facti essent, Amulium prope Albam occiderunt, & Numitori auo regnum restituerunt. Regnant autem Aeneæ posteri Albæ vsque ad restitutionem Numitoris annos 395.

Non est importunum atq; inconueniens inserere quoque Troianorum reges, siquidem ab illis omnnes Albanorum reges, & ab his rursus Romulus & Remus vrbis conditores descendunt. Aeneas in monomachia cum Achille sic Troianorum ιλ. υ genus recenset. Aeneas Anchisæ ex Venere filius, Anchises Capyos, Capys Assaraci, qui fuit filius Trois, cui nati sunt tres filij Illus, Assaracus atque Ganymedes. Illus Laomedontem Troianorum regem, qui rursus Priamum genuit. Cuius filij fuerunt Hector, Alexander qui etiam Paris, & Creusa coniunx Aeneæ atque Ascanij mater. Tros verò fuit filius Erichthonij, hominum omnium ditissimi, sed Erichthonius Dardani filius fuit, qui ante Ilium Dardaniam oppidum condidit. Dardani autem pater erat Iupiter. Assarici filij Trois filius erat Capys, Capys Anchises, Aeneæ pater.

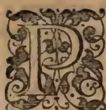
Troiani reges.

Non absurdum & incommodum est quoq; hic Ro. reges enumerare, qui Romæ annos 243, vt narrat Liuius regnauerunt. Primus rex Romanorum Romulus regnat annos 38, secundus Numa Pompilius 43, tertius Tullus Hostilius 32, qui solo æquauit Albam cum illam gubernaret Metius Suffetius, postquam annos quadringentos & plures steterat, secundum Virg. verò trecentos. Ancus Martius quartus rex imperat Rom. 24. Quintus Tarquinius Priscus 37, sextus Seruius Tullius 44, septimus atque vltimus Tarquinius Super-

Romanorū reges.

Superbus 25, qui ob adulterium filij Sexti regnum amisit. Ipse enim modestæ, castæ atque pudicæ matronæ, vxori Collatini, filiæ Iunij Bruti, Lucretiæ vi vitium obtulit. Quapropter expulso Tyranno cum liberis in libertatem vindicata est Roma ab hoc Bruto, & primi consules creati sunt Luc. Iunius Brutus, & L. Tarquinius Collatinus. Atque ita regnum in aristocratiam mutatum est, annua consulum gubernatio, à primis his Coss. vsque ad necem Pompei Magni in Aegypto, & Iulij Cæsaris Dictaturam, annos 462. durauit.

Post hæc potentia & incrementum imperij, quod Coss. virtute ad summam potentiam in genere humano creuit, ignauia & tyrannide imperatorum diminutũ est, atq; tandem prorsus extinctum. Et à Romanis partim ad Germanos, partim ad Græcos, translatum est: Quorum imperium post captam Constantinopolin à Turcis penitus destructum est. Germanorum autem proh dolor, admodum paruum est, solius Germaniæ limitibus fermè definitum. Vsque adeo sinistra & breuis est possesio hominum potentia, & quodammodo quædam vmbra infidæ fortunæ, atque lusus quidam temporis, & stabilitatis vix bulla. Cum autem autores mutationis formæ gubernationis in repub. Rom: optimi Romanorum fuerint, non abs re fuerit atq; inutile Pompeij, ad summam potentiam euecti propter virtutem bellicam, & populi in se maximum studium, quod mansuetudine & humanitatis causa nactus erat, vitam inserere, ad intelligendam rectius historiam Iulij Cæsaris.

Ostquam condiderant Romam virtute gemelli,
Romulus atque Remus clari, rerum penes altos
Summa fuit reges, præstantes fortibus armis,
Donec Tarquinij crudeli mente superbi
Vxorem Collatini stuprauit adulter
Filius, exitium sibi quo patriꝗ; parauit,
Deseruit profugus qui regia sceptra Tyrannus.
Hinc Romanorum primus rex inclytus armis
Romulus, ex Albæ materno regibus ortus
Stemmate, Gradiui sese genus esse ferebat,
Ilia nam peperit mater formosa gemellos
Ex Martis coitu, Numitoris filia regis
Cuius erat genitor Proca, fama clarus equestri,
Fortis Auentinus pater illi, sanguine iunctus
Ante ipsum Agrippas populos ditione premebat.
Cui Tyberinus erat genitor, quem nympha Latina
Albula suscepit gremio, fecitꝗ; maritum,
Illius assumens dilectum nomen in vndis.
Hunc genuit Capetus, quē mox Capys, impiger Albas
Rursus eumq;, satus Albano de rege Latino.
Aeneas illi genitor, quem Syluius edit,
Troius Aeneas creat hunc de matre Latini
Filiola, sicut Troia durante Creusa
Ascanium genuit, longam qui condidit Albam,
Diuitis Anchisæ pulchræ Venerisꝗ; propago
Aeneas fuit, Anchise Capys, hunc Capyn edit
Assaracus, cui frater erat pulcher Ganymedes,

Luce

Luce ſacra ſuperis qui pocula læta miniſtrat.
Ac Ilus Troiæ rex, qui creat ipſe Monarcham
Laomedonta Phrygum, Priamus quo naſcitur heros,
Cui Paris atque Hector nati, formoſa Creuſa
Ilus & Aſſaracus ſunt nati Troē parente.
Diues Erichthonius creat hunc, ſed Dardanus illum:
Altitonans genuit pulchra quem Iupiter Ida.
Hæc generis ſeries eſt Romæ regia priſcæ
Dum virtus, robur, regit & ſapientia mundum,
Vrbis conſulibus fuit & data cura regendæ,
Vſque ad Pompeiî vel ſecula fortis Iuliî,
Quorum diſsidijs perijt reſpublica Romæ.
Ah pereas vtinam ſeries inuiſa malorum
Ex cœtu regum contentio, & vrbibus altis.
Namq́ tua cauſa pugnis & cædibus omnes
Res hominum inuentrix fraudum diſcordia vertit.
Non Adamas adeo lucet, neq́ ſolis imago,
Nec ſic exhilarat noctu lux aurea lunæ,
Aurum nec tantum precio iuuat æris egentes,
Vt prodeſt hominum concordia ſancta bonorum,
Namq́ mali ſpecies diſcordia continet omnes,
Tunc dolor inuidiæ, cædesq́, famesq́ luesq́
Impius & raptu dominatur, & omnia tentat,
Et iuſti pereunt, ſequitur contemptus honeſti,
Legum, iuſtitiæ, ſanctiq́, pij, atque pudoris.

ΠΟΜΠΗΙΟΣ
Ὁ ΜΕΓΑΣ.

Νήιος Πομπήιος, ὃς διὰ ἀρετὴν πρῶτος καὶ ὕστατος πάντων Ρωμαίων μέγας ἤκουσεν, ἐγεννήθη ἐκ πατρὸς εὐπατρίδου Πομπηίου τοῦ Στράβωνος, ἀνδρὸς ἐν πολέμοις δριμέος, ὀξέος καὶ ἐπισήμου, ὑπὸ δήμου δὲ τῆς αὐστηρότητος καὶ τῆς τῶν τρόπων ἀγριότητος ἕνεκεν οὐκ ἀγαπωμένου. πολὺ δὲ τοῦ πατρὸς καὶ τὰ πολεμικὰ καὶ τὰ πολιτικὰ κρείττων, καὶ μηδενὸς πάντων πώποτε γεγονότων Ρωμαίων, τῇ ἀρετῇ πάσῃ δόξαν κεκτημένων τῇ τε ἐξουσίᾳ, τῇ τιμῇ καὶ ἀρετῇ δεύτερος. Ὡς γὰρ οἱ Ρωμαῖοι εἰς πατέρα αὐτοῦ Πομπήιον Στράβωνα, ἄνδρα πολεμικώτατον καὶ ἀγριώτατον, καὶ κατὰ τοῦ Κίννου τοῦ Δικτάτωρος ἐνδόξως στρατηγοῦντα, διαβολικὸν ἔδειξαν μῖσος, τῷ ὅτι ἐκ κεραυνοῦ θανόντι, ἐκφερόμενον πρὸς πυρὰν σῶμα, ἀπὸ λέχους ἐσπάσαντο, καί τι καθύβρισαν: οὕτως πρὸς υἱὸν Κνήιον εἰς σφοδροτάτην καὶ βεβαιοτάτην εὔνοιαν ἐτράπον. Νεανίσκος ἐτῶν τριῶν ἐπὶ εἴκοσι, τὰ τοῦ Σύλλα πράγματα τῇ ἑαυτοῦ μάλιστα ἀρετῇ μετὰ Κίννου καὶ Κάρβωνος, ἐβεβαίωσε. Διὸ αὐτὸν ὁ Σύλλας μέγαν προσηγόρευσε, καὶ θριαμβεύειν παρὰ τοὺς νόμους καὶ τὸ ἔθος τῆς πόλεως εἴασεν. Οὔτε γὰρ ἦν στρατηγός, οὔτε ὕπατος, οὔτε πω ἐβούλευε διὰ τὴν ἡλικίαν. Φύσει ἦν σώφρων, μεγαλόφρων, πρᾶος, καὶ εἰς εὔνοιαν, καὶ τὸ φιλάνθρωπον σφόδρα ἐπιρρεπής, καὶ φιλότιμος. ἠγάπα γὰρ τοῦτο τοῦ Ὁμήρου Ἰλιάδ. λ. Αἰὲν ἀριστεύειν καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων: ἀλλ᾽ ὅμως λίαν φιλόπατρις καὶ ἐμμένειν τοῖς νόμοις ἀγαπῶν, καὶ μηδαμῶς τῆς τυραννίδος καὶ μοναρχίας ἐπιθυμῶν οἷν πολὺ ῥᾶον τοῦ Καίσαρος, διὰ θαυμάσιον καὶ δυάπιστον εὔνοιαν τοῦ εἰς αὐτὸν δήμου, κληροῦν δύναιτο. Τὸν Λέπιδον μετὰ τελευτὴν τοῦ Σύλλα, τυραννίδα καὶ ἐξουσίαν τοῦ Σύλλα οἱ προσποιησάμενον ἐκώλυσε, καὶ διαδόχους αὐτοῦ Σερτώριον καὶ Περπένναν ἐν Σπανίᾳ ἀπέκτεινε. Ἔπειτα τὸν πειρατικὸν πόλεμον εὐτυχέστατα κατὰ τάχος, δηλαδὴ τρισὶ μησὶ κατεπολέ-

Præcox virtus Pompeij.

Magnus dictus.

Ingenium.

Lepidus.

Perpenna.

Bellum piraticum.

μισεν

μισιν, ἐν ᾧ πολλοὺς ἀντιδίκους εἶχε ἐν βουλῇ, κωλύσαντας τοιαύτην ἐξουσίαν ἑνὸς ἀνδρός. ἐπὶ τούτοις δυσχεραίνων ὁ δῆμος Ῥωμαῖος τηλικοῦτον ἀνέκραγεν, ἵνα ὑπερπετώμενος τῆς ἀγορᾶς κόραξ εἰς τὸν ὄχλον τυφλωθεὶς ἐμπεσεῖν. Ἐν τῷ γὰρ ψηφίζειν αὐτῷ πειρατικὸν πόλεμον, ὁ Γαβίνιος ἔδω αὐτῷ ἀντὶ μοναρχίας, ἐξουσίαν ἐπὶ πάντας ἀνθρώπους ἀνυπεύθυνον. καὶ μετὰ ταῦτα Μανίλιος δημαρχῶν γράφει νόμον, ᾧ πᾶσα δύναμις καὶ αὐταρχία τῆς Ῥωμαίων βασιλείας συλλήβδην ἐφ' ἑνὶ γίνεται. Διὸ ἀριστοκρατικὴ βουλὴ δύναμιν τοῦ Πομπηΐου βαρέως φέρουσα, ὡς τυραννίδα καθισταμένην, ἰδίᾳ παρεκάλει καὶ παρεθάῤῥυνεν αὐτοὺς τὴν ἐλευθερίαν ἀγαπῶντας, ἐπιλαβέσθαι τοῦ νόμου, καὶ μὴ προέσθαι τὴν ἐλευθερίαν. Ἐνστάντος δὲ τοῦ καιροῦ τῆς νόμου κυρώσεως, οἱ ἐν συγκλήτῳ βουλῇ πρωτεύοντες, τὸν δῆμον φοβηθέντες, ἐξέλιπον καὶ ἐσιώπησαν οἱ λοιποί. Κάτλος δὲ τοῦ νόμου πολλὰ κατηγορήσας, καὶ μηδένα τοῦ δήμου πείθων, ἐκέλευε τὴν βουλὴν, ἀπὸ τοῦ βήματος κεκραγὼς πολλάκις, ὄρος καὶ κρημνὸν ζητεῖν, ὥσπερ οἱ πρόγονοι, ὅπου καταφυγοῦσα διασώσει τὴν ἐλευθερίαν. Ἐκυρώθη τοίνυν ὁ νόμος, πάσαις φυλαῖς, Καίτοι ὁ Πομπήϊος μὴ παρὼν ἀναίμωτι, καὶ ἄνευ δώρων καὶ χρημάτων κύριος ἀποδέδεικτο ἀπάντων σχεδόν τι, ὧν ὁ Σύλλας ὅπλοις καὶ τῷ πολέμῳ τῆς πόλεως κεκρατηκὼς ἦν. ἐκ τούτων φανερόν ἐστι, τὸν Πομπήϊον ῥᾷστα τῆς μοναρχίας δύνασθαι, ἐὰν βούληται, κρατεῖν, τῆς ἐλευθέρας πολιτείας τηλικαύτας τιμὰς προφρόνως καὶ ἐθελουσίως αὐτῷ διδούσης. ὁ τῷ Καίσαρι ἔτι ἐλευθέρας οὔσης μηδέποτε ἐδόθη. Αὐτὸς γὰρ τῇ βίᾳ τὴν μοναρχίαν ἥρπασε, μινυνθάδιον δὲ καὶ οὐ θανάσιμον, τὰ βέβηλα τοῖς ἱεροῖς κεραννύμενος, καὶ πάντα τὰ νόμιμα ἄνω καὶ κάτω κυλίνδων. Μέγα γοῦν ἦν ὄνομα τῆς δυναστείας τῷ Πομπηΐῳ, οὐκ ἔλαττον δὲ τῆς ἀρετῆς καὶ πρᾳότητος. Καὶ γὰρ κἂν τρεῖς τεθριαμβευκότες πρότερον ἦσαν ἕτεροι, τῇ εὐγενείᾳ ἴσως διαφέροντες αὐτοῦ, ἐκείνου ὅμως τῆς δόξης οὐκ ἐκληρώσαντο. Τρόπον γὰρ τινὰ τὴν οἰκουμένην ἐδόκει ἐπῆχθαι

Studia populi in Pomp.

Mirum.

Summa & omnis potentia Roma. in solū Pomp. libenter collata.

De tribus partibus mūdi Pompeius triumphat.

τοῖς

τοῖς τρισὶ θριάμβοις, πρῶτον ἐκ Λιβύας, τὸν δεύτερον ἐξ Εὐρώπης, πλουσιώτατον δὲ καὶ τρίτον ὑπὸ τῆς Ἀσίας εἰσάγων. Ἐν θαύ-

Audacia et cõtemptus periculorũ.

μασιν καὶ περὶ ἐκείνου θρασύτητος καὶ μεγαλοψυχίας διηγεῖται, ὅτι ἐπισταθεὶς τῇ περὶ τὸ σιτικὸν οἰκονομίᾳ καὶ πραγματείᾳ, ἐκ Λιβύας ἀνάγεσθαι μέλλων, πνεύματος μεγάλου κατὰ θάλασσαν ὄντος, καὶ τῶν κυβερνητῶν τρομούντων καὶ ἅμα ὀκνούντων, πρῶτος ἐμβὰς πλοῖον, καὶ κελεύσας ἀγκύραν αἴρειν, ἀναβοᾷ: Πλεῖν ἀνάγκη, ζῆν οὐκ ἀνάγκη. Ἐν Ῥόδῳ γενόμενος, πάντων ἠκροάσατο τῶν σοφιστῶν, καὶ δωρεὰν ἑκάστῳ τάλαντον, ὅ ἐστιν ἑξακοσίους κοδράντους, ἔδωκεν. Ὁμοίως ἐποίησεν ἐν Ἀθήναις, ἐπὶ τοῖς φιλοσόφοις σχολάζων. Τρεῖς δὲ ἔνδοξοι καὶ πρωτεύουσαι σχολαὶ ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ τότε ἤνθησαν, Ἀθηναίη, Ἀλεξανδρεία, καὶ Ῥοδίη. Ἦγε θρίαμβον λαμπρότατον

Mithridates.

περὶ Μιθριδάτου, τῆς Ἀσίας καὶ Πόντου βασιλέως, ὃς κατ' ἐκείνους χρόνους μέγιστα δυναμένου, καὶ τοῖς Ῥωμαίοις φοβεροῦ, καὶ πολυγλώττου, καὶ τῆς θεραπευτικῆς ἤτοι τῆς ἰατρικῆς ἐμπειροτάτου, ὃς εἴδει εἴκοσι δυσὶ γλώσσαις λαλεῖν σαφέστατα. Θριαμβεύοντι περὶ τούτων τριῶν Πομπηΐῳ χρόνος δυεῖν ἡμέραιν οὐκ ἐξήρκησε, γράμμασι δὲ προηγουμένοις ἐδηλοῦτο τὰ ἔθνη καθ' ὧν ἐθριάμβευσεν. ἦν δὲ τάδε Πόντος, Ἀρμενία, Καππαδοκία, Παφλαγονία, Κολχίς, Μηδία, Ἴβηρες, Ἀλβανοί, Συρία, Κιλικία, Μεσοποταμία, τὰ περὶ Φοινίκην καὶ Παλαιστίνην, Ἰουδαία, Ἀραβία: Τὸ πειρατικὸν ἅπαν ἐν γῇ καὶ θαλάσσῃ καταπεπολεμημένον. ἐν δὲ τούτοις φρούρια μὲν ἡλωκότα χιλίων οὐκ ἐλάττονα, πόλεις δὲ οὐ πολὺ τῶν ἐννεακοσίων ἀποδέουσαι, πειρατικαὶ δὲ νῆες ὀκτακόσιαι, κατοικίαι δὲ πόλεων, μιᾶς δέουσαι, τετταράκοντα.

Quod noluerit occupare monarchiam.

Οὕτως ὁ Πομπήϊος ἄρχων τῆς γερουσίας, κρατίστας καὶ μεγίστας δυνάμεις ἐξ Ἀσίας τότε καταγαγὼν εἰς Ἰταλίαν, ὑπὲρ πάντων τῶν ἀνθρώπων τῇ ἐξουσίᾳ καὶ τῇ δόξῃ ἐγένετο: καὶ αὐτῷ μὲν δὴ τῶν πεπραγμένων τὰ μὲν ἄλλα, καίπερ μεγάλα

ὄντα, καὶ

ὄντα, καὶ μηδένι τῶν Ῥωμαίων πραχθέντα, καὶ τῇ τύχῃ καὶ τοῖς συστρατευομένοις αὐτῷ ἀγαθά ἄν τις: τὸ δὲ μέγιστον καὶ κάλλιστον πάντων, καὶ τοῦ ἰδίου, ὅτι δυνηθεὶς ἂν ῥαδίως τήν τε Ἰταλίαν κατασχεῖν, καὶ μοναρχῆσαι τῆς Ῥώμης, δι' ὑπερβολὴν ἰσχύος, οὐκ ἐβουλήθη, ἀλλ' εὐθὺς ἐπειδὰν τάχιστα εἰς Βρεντήσιον ἐπεραιώθη, τὰς δυνάμεις πάσας αὐτίκα ἀπέλυσε, μήτε τοῦ δήμου, μήτε τῆς βουλῆς κελευομένης, ἀφῆκε. Καῖσαρ δὲ τοὐναντίον ἐποίησε. Δωρεαῖς γὰρ καὶ κολακείᾳ τόν τε δῆμον, καὶ τοὺς δημάρχους θεραπεύων ἑαυτῷ αὐτοὺς προσεποίησε, καὶ κτεινομένου τοῦ Μεγάλου Πομπηΐου, πάσης ἐξουσίας, καὶ στρατιᾶς μόνος ἐγκρατὴς γενόμενος, τῇ αὐταρχίᾳ ἐπέστη, καὶ τὴν τῆς ἀριστοκρατίας βουλὴν διέλυσεν, ἑαυτὸν δικτάτωρα διὰ βίου καὶ αὐτοκράτορα ἀποδεικνύς.

Μηδεμίας δὲ ἀενάου καὶ βεβαίας οὔσης τύχης τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ὅτι οὐδεὶς θνητὸς ἐστιν, ὡς λέγει Ἡρόδοτος Πολυμνία, οὔτε ἔσεται, τῷ κακὸν ἐξ ἀρχῆς γινομένῳ οὐ συνεμίχθη, τοῖσι δὲ μεγίστοισι μέγιστα, καὶ Ἰουλίου τοῦ Καίσαρος (ὃν αὐτὸς μάλιστα ηὔξησε, καὶ ἐπὶ μεγίστας ἐξουσίας ἦγαγε) ἀκαταστασίᾳ αὐτὸς Πομπήϊος μεγίστοις κινδύνοις περιέπεσε, καὶ τέλος ἐφονεύθη. Πολλῶν μὲν ἄλλων αἰτιῶν λεγομένων τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, ἀληθεστάτη αὕτη ἦν, ἡ φιλοπρωτία καὶ ἡ φιλαρχία. Πομπήϊος μὲν γὰρ, καί τοι πρῶτον αὐτὸς αὐξήσας τὸν Καίσαρα, φθονεῖν ἤρξατο εὐτυχοῦντί τε καὶ λαμπρυνομένῳ, καὶ λάθρα τοπρῶτον κωλύειν αὐτοῦ τὴν ὑπεροχὴν σπεύδων, εἶτα καὶ φανερῶς ἐτόλμησε. Καῖσαρ δὲ μὴ φέρων ἐλαττωθῆναι, καὶ μέγιστος πάντων γενέσθαι σπουδάζων, τὴν Γαλατίαν ἀφείς, ἤλαυνεν εἰς Ῥώμην, ὡς ἀπαράσκευον ἔτι ληψόμενος τὸν Πομπήϊον. Καὶ οὕτω φιλονεικία καὶ φιλοπρωτία δυοῖν πολίταιν τὴν πατρίδα ἀπώλεσε: Πομπηΐου οὐδενὸς ἀνθρώπων δεύτερου, Καίσαρος δὲ πρώτου ἁπάντων εἶναι σπουδάζοντος. Ἀμφοτέρων δὲ ἀξιοστρατηγοτάτων, καὶ ἀξιονικωτάτων ὄντων, καὶ πάντων ἀρίστων τὰ πολεμικά. Πομπηΐου μὲν τῇ Ἀφρικῇ, καὶ τῷ Σερτωρίῳ, καὶ

Causæ belli ciuilis æmulatio & ambitio.

τῷ Μιθριδάτῃ καὶ τῷ Τιγράνῃ, καὶ τοῖς κατὰ θάλασσαν στρατηγήμασι σεμνυνομένους: Καίσαρος δὲ τῇ γε Γαλατίᾳ, Ἰβηρίᾳ, τῷ Ῥήνῳ καὶ τῇ Βρεταννίᾳ γαυρουμένους.

Ἐκ τούτου διϊστάντες τέλος εἰς πόλεμον περὶ ὅλων ὥρμησαν, ἐν ᾧ Πομπήϊος καταφρονήσει τοῦ Καίσαρος καὶ ἀνοήτῳ θράσει οὐχ ἑκὼν, ἀλλὰ ὑπὸ τῶν συστρατευομένων, τῆς συγκλήτου ἐπιφανῶν ἀνδρῶν, καὶ μὴ ἰδίῃ βουλῇ διορθῶν τὸν πόλεμον ἐν Φαρσαλίῳ πεδίῳ, πρότερον ἐν μεγίστοις καὶ ἐπικινδύνοις ἀγῶσιν ἀήττητος, ἀναγκασθεὶς πολεμίζειν ἐνικήθη. καὶ ἐντεῦθεν φεύγων ἐπέρα εἰς Μιτυλήνην, τὴν Κορνηλίαν γυναῖκα, Σκιπίωνος Μετέλλου θυγατέρα σὺν υἱοῖν ἀναληψόμενος· τὸ πέλαγος διεπέρασεν ἀσφαλῶς, πρὸς Πτολεμαῖον Βασιλέα Αἰγύπτου, ὄντα κομιδῆ νέον, ἀνήχθη, διὰ φιλίαν αὐτοῦ πρὸς ἐκείνου πατέρα, ὃν ἐκβληθέντα ὑπὸ ἀρχομένων ὁ Πομπήϊος κατήγαγεν εἰς Αἴγυπτον. Ἀλλ᾽ ἐκεῖ ἀνῃρέθη βιοὺς ἔτη ἑξήκοντα ἑνὸς δέοντα, μιᾷ ὕστερον τῆς γενεθλίου ἡμέρας τελευτήσας τὸν βίον. οἱ δὲ φονεῖς τὴν μὲν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀποτέμνουσι, τὸ δὲ ἄλλο σῶμα γυμνὸν ἐκβαλόντες ἀπὸ τῆς ἁλιάδος τοῖς θεωμένοις οὕτω ἐλεεινὸν θέαμα ἀπέλιπον. Αὐτοὶ φονευταὶ δὲ πάντες, οἱ μὲν πρὸς Καίσαρος, οἱ δὲ πρὸς Μάρκου Βρούτου ἐφονεύθησαν, καὶ αὐτὸς βασιλεὺς ἐν θαλάσσῃ κατεκλύσθη. Καταβὰς δὲ ὁ Πομπήϊος ἐξ ἰδίας νηὸς εἰς τὴν Αἰγυπτίαν, μηδὲν δεινὸν φοβούμενος, ἔφθεγξε ταῦτα ἰαμβεῖα τοῦ Σοφοκλέους.

Pharsalica clades.

Interitus Pompeij Magni.

Ὅστις δὲ πρὸς τύραννον ἐμπορεύεται,
κείνου 'στι δοῦλος κἂν ἐλεύθερος μόλῃ.

Αὐτὸς δὲ Πομπήϊος ἀνεδέξατο τιμωρίαν τῆς ἀσεβείας, ὅτι ἁλίσκων ἐν τῇ τοῦ Πάσχατος ἑορτῇ τὰ Ἱεροσόλυμα πρὸ ἐτῶν πεντεκαίδεκα, κἂν οὐκ ἐσκύλευσε τὸ ἱερεῖον ὡς ὁ Κράσσος ἐποίησε, κωλύοντος ἀρχιερέως τὸ ἄδυτον ἁγιώτατον, καὶ τοῖς ἀνθρώποις βεβήλοις, καὶ αὐτοῖς Ἰουδαίοις ἀπρόσοδον, εἰσῆε, καὶ ἐθνικὸς ὢν ἐβεβήλωσε. Διότι ἐνώπιον τῆς ἁγίας πόλεως, δίκας δοὺς θυσιαστηρίῳ, ἀνῃρέθη.

Ἐκ νηὸς

Ἐκ νηὸς ἡ ἄλοχος Κορνηλία σὺν ἑταίροις θεασαμένη τὸ πάθος τοῦ ἀνδρὸς, φεύγουσα ὅμοιον ὄλεθρον, ἀνήχθη ἐς Κύπρον, κἀκεῖθεν τὸν υἱὸν ἔπεμψεν εἰς Ἀφρικὴν πρὸς Κάτωνα καὶ πατέρα Σκιπίωνα. Πρωτογενὴς υἱὸς Κνήϊος Πομπήϊος τετάρτῳ ἔτει μετὰ ἧτταν ἐν Φαρσαλίᾳ, ἐν Ἰβηρίᾳ ἐφονεύθη διὰ Καίσαρος. Σέξτος δὲ νεώτερος πολὺ ὕστερον, πάνυ δραστήριος, ἀξιοστράτηγος, καὶ εὔτολμος, μετὰ σφαγὴν τοῦ Ἰουλίου κατὰ Ὀκταυΐου καὶ Ἀντωνίου συχνὰς νενίκηκε νίκας. Τέλος δὲ ἐδολοφονήθη ὑπὸ Τικίου τοῦ Ἀντωνίου ἡγεμόνος, καὶ οὕτω πάντες Πομπηΐου υἱοὶ ἀπολώλεσαν.

ΠΟΜΠΗΙΟΣ

Ο ΜΕΓΑΣ.

Ἔσπετε θελξίνοοι, παιδεύτα κοράσια, μοῦσαι,
ἐσθλοὺς εἴτε κακοὺς τῆς Ῥώμης παμβασιλήοσης
Καίσαρας, ἐν κόσμῳ ὧν κῦδος ὑπέρτερον εἶναι
Ἄλλων ἀνθρώπων, θεοτιμήτοντι ἀνάκτων.
ὑμεῖς γὰρ φαύλους τε καὶ ἐσθλοὺς ἴστε μέδοντας,
κοίρανοι οἱ ἀγαθοὶ Ῥωμαίων, ἢ κακοὶ ἦσαν:
ὑμῶν χωρὶς μηδὲν ἐπίσταμαι, οὔτε νοήσω,
καὶ σαφὲς οὐκ ἂν ἐγὼ μυθήσομαι, οὐδ᾽ ὀνομήνω.
οὔτ᾽ εἴ μοι δέκα γλῶσσαι ἅμα στομάτεσσιν ἐνεῖεν,
φωνὴ δ᾽ ἄρρηκτος δίδοται, χαλκήρεον ἦτορ:
εἰ μὴ ὁμηγερέες μοῦσαι Διὸς ἴστορες ᾠδῆς
ἡγεμόνας μνησαίαθ᾽, ὅσοι Ῥώμης βασίλευσαν.
Καίσαρα οὖν ἐρέω, ἢ μὲν κακὸν, ἢ δὲ καὶ ἐσθλόν.
καὶ πρώτιστα μέγαν τὸν Ἰούλιον, ὄρχαμον ἀνδρῶν,
τηλεκλυτόν τε ὁμῶς Κνήϊον Πομπήϊον ἀείσω.
Εἴκελος ὑσμίνῃ τελέθων πολιπόρθῳ Ἄρηϊ

Πομπήιος, σοφίᾳ δ' ἐχέφρονι περικεραύνῳ
τῷ Διὶ, ἐσθλοσύνῃ, πολέμου καὶ δηιοτῆτι
πάντων Ρωμαίων τῶν ἡγεμόνων ἐδίδοσεν,
ἀντίβιον πόλεμον θ' ὅτι σύσταδον ἶφι μάχεσθαι,
ἢ πόρρω τε λόχους θέσθαι μάλ' ἐπίσταται καλῶς,
τοιγάρτοι δυνάμει πολέμου προφερέστατος ἄλλων
πάντων ἀνθρώπων, Δημήτερος ἄλφι ἐδόντων,
τῇ πέρι μὲν σοφίᾳ, περὶ δ' ἦν ταῖς τύχεσιν ἀγνοῖς.
τρεῖς δὲ θριάμβευσεν: περὶ τῆς Λιβύας φερεκάρπου,
καὶ ἐκ τῆς Ἀσίας πολυφόρβου, καὶ κλυτοτέχνου,
καὶ ἀπὸ Εὐρώπης, θυγάτηρ ἥ ἐστιν Ἄρηος,
καὶ τρόπον οἰκουμένην οὕλην ὑποχείριον ἦγε.
τοίνυν οἱ πολῖται κεῖνον περὶ κῆρι φίλησαν,
Μηδενὸς ἦν ἀρετὴν γὰρ δεύτερος, ἤ τι νόημα.
Ἀλλὰ τέλος μετὰ τοῦ θείου τοῦ Καίσαρος ἐχθροῦ
ἀντίβιον πόλεμον πολεμῶν κατὰ θράκιον οὖρος
ἠλάθη; προφυγὼν δὲ μάχης βροτολοιγὸν ἀϋτὴν
Ὄλλυτο τυπτόμενος κατὰ κρᾶς Αἰγύπτου ἐν ὄχθῃ.
ἀδράστεια θεὸς φονέας δὲ κολάζει ὀλέθρῳ.
Οὐδὲν ἀκιδνότερον βόσκει γὰρ γαῖα πελώρη
θνητῶν, ὅσσα τε γαῖαν ἔπι πνείει τε καὶ ἕρπει.
οὔπω ἄνδρα πάρος γὰρ ἐς ἡλίου ἤγαγεν αὐγὰς
Εἰλείθυια, ᾧ οὐ τὸ κακὸν προσεμίξατο μηδέν
γινομένῳ πρῶτον, μεγάλοισι μέγιστα, τὰ δεινά
χερσὶ παρασχόμενοι ἔτι συμφορά ἐσμὲν ἅπαντες,
ἀτραπὸν οἱ γαίας, ἀλλ' οὐκ ἀπονητὶ, πατοῦμεν,
χείρονες ἠὲ βροτοὶ ἤτοι πελόμεσθα μέγιστοι.
ζεὺς μὲν γὰρ τὰ τάλαντον ἐπιρρέπει οὐρανόθεν τοῖς
πᾶσιν ἐπιχθονίοις: τῷ μὲν κακὸν ἤδε τῷ ἐσθλὸν
σπάργανα νηπιάχῳ ἔτι θηλάζοντι προβάλλει,
σχέτλιος ὡς οἱ θυμὸς ἐνὶ στήθεσσιν ἀνώγει.
Ὣς καὶ ἐπεκλώσαντο θεοὶ θεοείκελῳ ἀνδρί

πεθιά-

Τεθνάμεν ἐν κονίῃ γλυκερῆς τῆς τῆλοθι πάτρας.
δοιοὶ γάρ τε πίθοι κατακεῖνται ἐν Διὸς οὔδει
δώρων, εἷς δὲ δίδωσι κακὸν, δ' ἕτερος δὲ τὸ ἐσθλόν.
ᾧ μὲν καμμίξας δώῃ Ζεύς κήρεται ἄφνω
τῶν κακῶν ἢ ἐσθλῶν, Διὸς αἰγιόχοιο ἕκητι.
Ἔνθεν παγκρατέουσα τύχη, δαίμων πολύμορφος
ὦκα ἀρίζηλον μινύθει, καὶ ἄδηλον ἀέξει.

DE CN. POMPEIO MAGNO.

N. POMPEIVS, PROPTER VIRTVtem primus & postremus omnium Romanorum Magnus dictus, natus est ex parente patricio Pompeio Strabone, viro in re bellica aspero, acri, & claro, populo verò propter morum inurbanitatem & asperitatem inuiso. Multò erat patre suo tam bello quàm ciuili scientia præstantior, & nulli omnium Rom: quotquot vnquam omnibus virtutibus gloriam assecuti sunt, potentia, honore & virtute secundus. Nam quemadmodum Romani in parentem eius Pompeium Strabonem, virum militia illustrem, difficilem atque moribus agrestem, qui contra Cinnam Dictatorem res claras gessit, diabolicum odium ostenderunt, propterea quod fulmine icti cadauer, ad rogum elatum à lectulo abstraxerunt atque ignominia affecerunt: ita in filium eius vehementissimæ ac constantiss. beneuolentiæ studia certatim contulerunt. Adolescens 23. annorum Syllæ rebus contra Cinnam & Carbonem sua potissimum virtute, præcipuum præsidium attulit.

Proinde

Proinde Sylla eum Magnum nominauit, & ante æta-
tem atq; contra vrbis consuetudinem triumphare per-
misit. Non enim præturam neque Cos. gesserat,
nec dum propter ætatem in senatum lectus fuerat. Na-
tura erat prudens, magnanimus, mitis & ad beneficen-
tiam atque clementiam admodum procliuis, & gloriæ
cupidus. Nam hoc Homeri crebro vsurpabat, semper
primas ferēdas in rebus gerendis, atq; alijs antecellendū
esse. Patriæ amantiss. fuit, & iustitiæ obseruans, neq; vn-
quam tyrannidem & imperium affectauit. Quod lon-
gè facilius Cæsare, propter admirandam & incredibi-
lem populi Romani in se charitatem, adipisci potuis-
set. Lepidum post mortem Syllæ, tyrannidem &
dominationem affectantem compescuit, atq; illius suc-
cessores Sertorium & Perpēnam in Hispania interfecit.
Deinceps bellum Piraticum felicissime & celerrimè,
nempe spacio trium mensium, finiuit: In quo multos
aduersarios in senatu habuit, qui vetabant, ne in vnum
hominem tantum potentiæ conferretur. His exacerba-
tus populus Romanus adeo exclamauit, vt coruus su-
per concionem volans, cœcutiens in turbam caderet.
Nam cum ei Piraticum bellum decerneretur, Gabi-
nius illi pro monarchia dedit imperium in homines
omnes, legibus exemptum. Et postea Manlius Tri-
bunus plebis legem fert, qua omnis potestas, & domi-
natio Romani regni summatim vni subijcitur. Qua-
propter magistratus optimatum tantam potentiam
Pompei ægrè ferens, tanquam tyrannidem sapien-
tem, seorsim se cohortabatur, & sibi animos adde-
bat, vt qui libertatem patriæ saluam vellent, legi re-
pugnarent, & libertatem non proijcerent. Immi-
nente tempore promulgandæ legis, Principes senatus
metu

metu populi se non opposuerunt, sed silentium alij omnes egerunt, præter Catulum, qui multis inuectus in legem, non persuadens populo, iubebat senatum, pro concione ex suggesto vociferans sæpe, montem & præcipitem locum quærere, sicut maiores fecerant, quo confugiens libertatem conseruet. Promulgata est igitur lex consensu omnium tribuum, & Pompeius absens sine sanguine & muneribus dominus declarabatur omnium fere, quæ Sylla in vrbe bello atq; armis adeptus fuerat. Ex quibus manifestum est, Pompeium facilimè, si voluisset, monarchiam occupare potuisse, cum libera Respub. tantos honores libenter & sponte illi conferret. Quod Cæsari donec libera fuit datum non est. Nam ipse vi imperium rapuit, breue quidem & sibi exitiosum, prophana sacris miscens, atque omnem iusticiam sursum & deorsum voluens. Magna igitur erat autoritas potentiæ Pompeij, nec minor virtutis atque clementiæ opinio. Etenim quamuis & alij ante ipsum ter triumphum egerunt, fortassis etiam nobilitate eo clariores, tamen gloriam illius assecuti non sunt. Videbatur enim de toto habitabili orbe tribus triumphis triumphasse: primum ex Libya, secundum ex Europa, tertium ex Asia reportans. Vnum miraculo simile de illius audacia narratur: quoniam præfectus annonæ, ex Libya soluere volens, cum tempestas maxima in mari orta esset, atq; ideo nautę trepidarent, & recusarent nauigare, primus nauim cōscendit, & mandat tollere anchoram, clamans: Nauigare necesse est, viuere non est opus. Cum Rhodi ageret, omneis rhetores audiuit, & singulis talentum, hoc est, 600. coronatos dono dedit. Idem fecit Athenis, cum Philosophis vacaret. Tres illustres & præcipuæ scho-

 læ in to-

læ in toto orbe terrarum tunc floruerunt, Atheniensis, Alexandrina atque Rhodia. Triumphum de Mithridate, Asiæ atque Ponti rege, splendidissimum egit, qui sui temporis omnium regum potentissimus erat, atque ipsis Romanis formidabilis, multas linguas callebat, viginti nempe duas. Duorum dierum spacium non suffecit triumpho, literis autem significabantur nomina gentium, de quibus triumphauit. Hæ autem erant nationes, Pontus, Armenia, Cappadocia, Paphlagonia, Colchis, Media, Iberes, Albani, Syria, Cilicia, Mesopotamia, & quæ iuxta Phœniciam & Palæstinam sita sunt, Iudæa, Arabia. Latrocinia terra mariq; debellata, In his præsidia capta non pauciora mille, vrbes non multo pauciores, nongentæ, naues verò piraticæ octingentæ, oppida vndequadraginta.

Quod noluerit occucupare monarchiam.

Sic Pompeius princeps senatus maximas copias ex Asia in Italiam reducens, omnes homines potentia & gloria antecellebat. Et quidem res ab illo præclarissimè gestas, & per se maximas, quales nemo Romanorum fecit, quis fortunæ & commilitonibus eius adscripserit: hoc vero summum & omnium optimum, & illius proprium est, quod cum posset facilè Italiam occupare, & dominationem Romæ sibi vendicare ob excellentem potentiam, non tamen voluit: Sed postquam Brundusium traiecit, confestim exercitum sua sponte, neque populo, neque senatu mandante, dimisit. Cæsar verò contrarium fecit. Nam largitionibus & adulationibus populum atque tribunos plebis ad se traduxit: Et interfecto Pompeio, omnem potentiam atque exercitum in suam potestatem redegit, & tyrannidem inuasit, atque optimatum senatum abrogauit, seipso Dictatore & Imperatore tota sua vita designato.

Cum

Cum autem nulla perpetua & constans sit humana felicitas, & nemo sit hominum, neque erit, vt inquit Herodot. Polym: cui à primis cunalibus non commixtum sit malum, maximis maxima pericula, aduersus Iulium Cæsarem (cui ipse incrementorum fuerat autor, & quem ad summam potentiam euexerat) dissidio, ipse Pompeius in summum discrimen venit, atque tandem interemptus est. Causa belli ciuilis quamuis alij alias adferant, hæc verissima fuit, libido præeminentiæ, atque cupiditas dominandi. Nam Pompeius quamuis ipse antea Cæsarem promouerat, inuidere cœperat fortunæ, successibus & dignitati Cæsaris. Et primum clam restringere ipsius eminentiam studebat, postea & palàm audebat. Cæsar autem non ferens suam autoritatem atque gloriam minui, & omnium maximus fieri contendens, relicta Gallia Romam ducit exercitum, ut imparatum Pompeium præoccupet. Atque hoc pacto duorum ciuium discordia & ambitio patriam perdidit: quod Pompeius nullo inferior, Cæsar omnium summus esse desiderabat. Vterque enim peritia rei militaris atque victoria excellebat, & primas inter omnes sibi vendicabat in bellis. Pompeius quidem Africa, Sertorio, Mithridate, Tigrane, & expeditionibus marinis se magnificè efferebat: Cæsar verò Gallia, Iberia, Rheno & Britannia gloriabatur.

Causa belli ciuilis.

Ex hoc tempore animis dissidentes ad bellum de rerum summa accinguntur, in quo Pompeius contemptu Cæsaris, & stolida audacia inuitus, & compulsus à clarissimis viris senatorij ordinis, qui castra eius sequebantur, nec suo consilio bellum gerens, in Pharsalicis campis, antea in maximis & periculosis prælijs

inſuperabilis, conſerere manum coactus, victus eſt. Ac inde fuga ſe proripiens, traiecit in Mitylenem, Corneliam vxorem, Scipionis Metelli filiam cum duobus filijs ſecum abducturus. Tutò mare nauigauit, & ad Ptolemæum Aegypti regem, puerum admodum, delatus eſt, propter amicitiam, quæ ſibi cum illius patre interceſſerat, quem ipſe à ſubditis expulſum in Aegypti regnum reſtituerat. Verum ibi Pompeius interemptus eſt, cum vixiſſet annos vndeſexaginta, poſtridie natalis ſui. Interſectores, illius caput amputant, reliquum corpus nudum ex cymba eijcientes, ſpectantibus comitibus ſuis hoc miſerabile ſpectaculum, reliquerunt. Ipſi autem homicidæ omnes, partim à Cæſare, partim à Bruto occiſi ſunt, atque ipſe rex in mari ſubmerſus eſt. Pompeius deſcendens ex ſua naui in Aegyptiam, nihil hoſtile metuens, hos Iambos Sophoclis recitauit.

Interitus Pompeij.

Ad tyrannum quicunque fors intrauerit,
Fit ſeruus eius, quamuis liber venerit.

Hieroſolyma capta.

Sic Pompeius luit pœnam impietatis, quoniam capiens in Paſchatis ſolennitate Hieroſolyma ante annos 15. quanquam non ſpoliauit templum, ſicut Craſſus fecerat, prohibente Pontifice Sanctumſanctorum profanis hominibus, atque ipſis etiam Iudæis inacceſſum, ingreſſus eſt, & homo ethnicus profanauit. Quapropter in conſpectu ſanctæ vrbis, pœnas dans ſanctuario, interfectus eſt.

Vxor eius Cornelia cum ſocijs ex naui conſpiciens infortunium viri, ſimile exitum declinatura, in Cyprum enauigauit, atque inde ambos filios in Aphricam ad Catonem & parentem ſuum Scipionem ablegauit.

gauit, Primogenitus filius Cneius Pompeius quarto anno post cladem Pharsalicam in Hispania occisus est per Cæsarem. Sextus autem iunior diu post: qui cum valde strenuus, peritus rei bellicæ atque audax esset, post necem Iulij contra Octauium & Antonium multas victorias reportauit. Demum dolo occisus est à Titio Antonij duce. Atque hoc modo omneis Pompeij filij perierunt.

POMPEIVS MAGNVS.

DIcite iucundæ Musæ, doctæq; puellæ,
Claros atq; malos reges, dominosq; Quiritũ,
Quorum omnes vicit suprema potentia reges.
Vos etenim nostis quotquot dominantur in vrbe,
Seu vitijs turpes, seu sint virtute celebres.
Nam sine consilio vestro neq; dicere possum,
Nec scire Ausonidûm gestantes sceptra Quiritum,
Nec mihi si denæ linguæ sint oraq; centum,
Vox infracta simul, durataq; pectora ferro,
Si non vos Musæ, diuinæ consciæ vbiq;
Historiæ, mihi narretis tot in ordine reges.
Propterea reges scribam prauosq; bonosq;.
Et primum populi regem; vel Cæsarem Iulum,
Pompeium illustrem celebrabo carmine Magnum.
Gradiuo similis Cneius virtutibus heros,
Iustitiaq; Ioui sapienti, consilioq;,
Omnes Romanos vicit præstantibus ausis,

Seu conferre manum voluit, ſeu ducere turmas.
Propterea cunctos belli ſuperauit honore,
Terꝗ triumphauit, Lybiæ de gente feracis,
Ex Aſia, Europa &, præſtanti fortibus armis.
Hocꝗ modo totum domuit virtutibus orbem.
Propterea populo fuit acceptiſsimus omni,
Nulli conſilio, nulli virtute ſecundus.
Sed tandem contra ciuilia Cæſaris arma
Bella gerens iuxta Thracum iuga vincitur, hoſtis.
Et fugiens pugnæ cladem petit oſtia Nili,
Rex vbi deuicto caput amputat. At breuis hoſti
Ob tantum facinus venit dilatio pœnæ.
Mortali nutrit nihil infelicius omnis
Tellus, ſeu ſpirat viuum, ſeu repit in illa.
Nam Lucina hominem nullum produxit in auras,
Cui vix iam nato damnum non miſcuit vllum,
Maxima principibus magnis mala porrigit vltro.
Quotquot enim terra gradimur, ſumus obuia turba
Infauſtæ ſorti, ſummi ſeu ſimus, & imi.
Namꝗ Deus ſortis iuga concutit omnibus, hærent
Vbere dum matris, in cunas deijcit ipſis
Damna malumꝗ ſuo libitu. Sic triſtia fata
Pompeio mortem peregrino in puluere cernunt.
Dolia namꝗ duo ſita ſunt in limine cœli,
Munere quæ vario diuûm ſunt plena, ſed vnum
Damna dat, aſt aliud nobis bona cuncta miniſtrat.
Dolia quæ miſcens, dederit cui Iupiter, ille
Angitur aduerſis, delectaturuè ſecundis,
Vt Iouis imperio ſors iuſſerit, atque Deorum.
Hinc dea cunctipotens Fortuna, potentibus armis
Illuſtrem minuit citò, clarum reddit ineptum.

ΚΑΙΟΣ ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ, ΠΡΩΤΟΣ ΡΩμαίων Μονάρχης.

Anno mundi 3919.

ΙΟΥΛΙΟΣ Καῖσαρ ἐγεννήθη ἐν Ῥώμῃ ὑπατευόντων Κ. Μαρίου, καὶ Λ. Οὐαλερίου ἔτει χνδ΄ δευτέρῳ Ὀλυμπιάδος ρο. Ἀνέφερε δὲ τὴν τοῦ γένους διαδοχὴν, εἰς Αἰνείαν τὸν Ἀφροδίτης καὶ Ἀγχίσου. ἀπὸ τοῦ Ἀσκανίου τὴν ἐπίκλησιν Ἰουλίου, τοῦ Αἰνείου παιδὸς, κατὰ τὸν Βιργίλιον καὶ Μεσσάλαν τὸν Κορβῖνον, μεταλλάξαντος τοῦ Ἀσκανίου οὐκ Ἴουλος ὁ νεώτερος, πατρὸς αὐτοῦ Ἀσκανίου βασιλείαν ἐν Ἄλβῃ ὑποδέξατο, ἀλλ' ὁ Σύλβιος ἀμφίγονος ἀδελφὸς τοῦ Ἀσκανίου ἐκ μητρυιῆς Λαβινίας τοῦ Λατίνου, τοῦ δὲ Αἰνείου ἐν Ἰταλίᾳ γυναικός. Ἔδωκε δὲ τῷ Ἰούλῳ βασιλεὺς Σύλβιος ἱεραρχίαν, ἣν καὶ ὡς κληρονομίαν ὁ οἶκος Ἰουλεῖος μετέπειτα ἀεὶ διετήρησε. Τύλλος Ὁστίλιος τῶν Ῥωμαίων βασιλεὺς ὕστερον Ἰουλείαν φυλὴν, μετασκαφθείσης τῆς Ἄλβης, εἰς Ῥώμην μετήγαγε, καὶ εἰς γερουσίαν καὶ εὐπατριδῶν εὐγένειαν παρελέξατο, ὡς μαρτυρεῖ Διονύσιος. Πρώτιστα ἅπαντες Ἴουλοι ἀπὸ τοῦ γένους ἀρχοῦ ὠνομάσθησαν, ἕως εἷς ἐκ παραδόξου τε καὶ δυσαποτμήτου γενέσεως Καῖσαρ (ὅτι ἐκ κοιλίας τῆς μητρὸς ἐκόπτετο) ἐκλήθη, ἣν παρωνομασίαν πάντες ἀπόγονοι ἐκληρώσαν. Ἔστι δὲ οὗτος κατάλογος τῶν προγόνων ἐπὶ Ἰούλιον Δικτάτωρα.

Κάϊος Ἰούλιος Ἴουλος τοῦ Λευκίου υἱὸς ὑπάτευσε σὺν Καΐῳ Πιναρίῳ Ῥούφῳ ἔτει τῆς πόλεως διακοσιοστῷ ἑξηκοστῷ τετάρτῳ, ὅταν συνίστατο πόλεμος Ῥωμαίοις μετὰ τῶν Φόλσκων, στρατηγοῦντος αὐτοῖς Κοριολάνου Ῥωμαίου, φυγόντος ὑπὸ δήμου, *

Κάϊος

Anno mundi 3919.

*

Κάιος ἰούλιος ἴουλος ὕπατος σὺν κοίντῳ φαβίῳ ἔτει σια.

Κ. Ι. Ι. ὕπατος σὺν Μάρκῳ Γεγανίῳ τς τὸ δεύτερον σὺν Λευκίῳ Βιργινίῳ τιη, ὕπατα σὺν ταύτῳ τιθ.

Λεύκιος Ι. Ι. στρατηγὸς ἐξουσίᾳ ὑπατικῇ τα.

Οὐοπισκὸς ἰούλιος ἴουλος ὑπατικὸς σὺν Λευκίῳ Αἰμηλίῳ σπ.

Λεύκιος Ι. Ι. φύλαρχος ὑπατικὸς τιε, ἀρχὸς ἱππέων Δικτάτωρος Αὔλου Ποσθυμίου τκβ. ὕπατος σὺν Λ. Παπιρίῳ τκδ.

Λ. Ι. Ι. φύλαρχος ὑπατικὸς τνβ.

Λεύκιος Ι. ἴουλος φύλαρχος ὑπατικὸς τοε.

Λεύκιος ἰούλιος ἴουλος.

Λ. Ι. Λίβων ὕπατος σὺν Μάρκῳ Ἀτιλίῳ ἔτει υπς.

Κάιος Ι. Ι. φύλαρχος ὑπατικὸς τμε. Κένσωρ σὺν Λ. Παπιρίῳ τξα.

Κ. Ι. ἴουλος φύλαρχος ὑπατ. τξζ.

Κάιος ἰούλιος ἴουλος Δικτάτωρ ἔτει υα.

Σέξτος ἰούλιος ἴουλος, ὃς πρῶτος ἐκ ταύτης τῆς φυλῆς Καῖσαρ ἐπωνομάσθη, στρατηγὸς τῆς Σικελίας τῷ φμε. Primus Cæsar.

Σέξτος Ι. Καῖσαρ, σύνεργος ἐν ὑπατείᾳ τοῦ Λ. Αὐρηλίου ἔτει φϟς. *

Σ. Ι. Καῖ-

Σ. Ι. Καῖσαρ στρατηγὸς πόλεως χλ.	Λ. Ι. Καῖσαρ	Καῖος Ι. Κ. ἰδιοτεύς.	
Λ. Ι. Κ. ὕπατος σὺν Ποβλίῳ Ρυτιλίῳ χξγ. Κένσωρ σὺν Ποβ. Λικινίῳ χξδ, ἐν πολέμῳ ἐμφυλίῳ ὑπὸ Μαριανῶν ἀπώλεσε.	Κ. Ι. Κ. Στράβων ἀρχιερεύς.	Καῖος Ι. Κ. ἄλοχος Αὐρηλία Κ. Κότλου θυγάτηρ.	Σέξ. Ι. Κ. ὕπατος σὺν Λ. Μαρκίῳ χξς. ἤρξατο ἐπὶ τούτου ἑταιρικὸς πόλεμος. Bellum sociale.
Λ. Ι. Καῖσαρ ὑπατεὺς σὺν Καΐῳ Φιγούλῳ χπθ.	Κ. Ι. Καῖσαρ Δικτάτωρ, μονάρχης Ῥώμης.	Ἰουλία γαμετὴ Ἀκτίου Βάλβου.	Σέξτος Ἰούλιος Καῖσαρ.
Λ. Ι. Καῖσαρ, Ἰουλίου Δικτάτορος κελεύοντος ἐφονεύθη.	Ἰουλία δάμαρ Πομπηΐου τοῦ Μεγάλου.	Ἀκτία Καΐου Ὀκταυΐου γυνὴ μήτηρ Αὐγούστου.	Σ. Ι. Κ. ἐν Συρίᾳ ταμίας ὑπὸ στρατιωτῶν ἀπέθανε.

Καὶ οὕτως εἶχε τὸ γένος Καίσαρι. Περὶ δὲ τῆς Ἰουλίου τοῦ Καίσαρος ἐν τοῖς πολέμοις εὐτυχίας καὶ δεξιότητος οὐκ ἔχω πολλὰ γράφειν, ὅτι αὐτὸς σπουδαίως καὶ ἐμμελῶς ἕκαστα αὐτοῦ πολέμων, καὶ κατὰ τοῦ Πομπηΐου, καὶ κατὰ τῶν Γαλατῶν λόγῳ ἔδωκε. Πολλίων δὲ Ἀσίνιος, ὃς καὶ τοῖς πολέμοις παρῆν, ἔφη, οὐκ ἀληθῶς τὸν Καίσαρα κατὰ ἱστορίαν γράψαι.

Νικώμενος τὸν Πομπήϊον τὸν Μέγαν, πρὸς τοὺς ἀντιδίκους πράως τι εἶχε καὶ φιλανθρώπως, καὶ πᾶσι σὺν Πομπηΐῳ συστρατευσαμένοις συγγνώμην παρήσχετο. εἰς γὰρ τὸ φιλάνθρωπον, εὔγνωμον, καὶ τὴν εὔνοιαν, καὶ ἔτι πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ὁλοσχερῶς

Anno mundi 3919. ἐπιῤῥεπὴς ἦν· ὡς ἀληθῶς περὶ αὐτοῦ τις λέγοι, ὥσπερ περὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου ὁ τοῦ Δαρείου πρεσβύτης εἶπεν· ὅτι δεινὸς, μαχόμενος, χρηστὸς δὲ κρατήσας.

Arripit imperium. Ἐν δὲ Ἀφρικῇ μετὰ ὄλεθρον Πομπηΐου τοῦ μεγάλου, υἱὸν αὐτοῦ μετὰ Κάτωνος καὶ Σκιπίωνος Μετέλλου, νικήσας, εἰς Ῥώμην ἐπανελθὼν τὴν ἀριστοκρατίαν, ἢ τὴν τῶν ἀρίστων βουλὴν καὶ πολίτευμα εἰς μοναρχίαν κατήλλαξε, καὶ ἑαυτὸν Δικτάτωρα διὰ ζωῆς, συγκλήτου βουλῆς διὰ φόβον συμψηφιζούσης, ἐποίησεν. Ἀεὶ γὰρ τοῦ πρωτεύειν, ἀριστεύειν καὶ ὑπέρεχον

Largitiones. ἔμμεναι ἄλλων ἐζήλου, μηδεμιῶν φείδων δαπανῶν, αἷς ἐθεράπευε τόν τε δῆμον, καὶ τοὺς πρωτεύοντας ἐν τῇ βουλῇ, ἑαυτῷ δώροις σπουδὴν καὶ εὔνοιαν αὐτῶν προσποιησάμενος. Λέγεται γὰρ πρὶν εἰς ἀρχὴν τινὰ καθίστασθαι χιλίων καὶ τριακοσίων γενέσθαι χρεωφειλέτης ταλάντων. Διότι κληρώσας ἐπαρχίαν Σπανίας, δανειστῶν ἐνοχλούντων καὶ καταβοώντων ἐξιόντι, ἐπὶ Κράσσον κατέφυγε, τὸν πλουσιώτατον πάντων Ῥωμαίων. Ἀναδεξαμένου δὲ τούτου τοὺς μάλιστα χαλεποὺς καὶ ἀπαραιτήτους τῶν δανειστῶν, καὶ διεγγυήσαντος ὀκτακοσίων καὶ τριάκοντα ταλάντων, οὕτως ἐξῆλθεν ἐπὶ Ἰβηρίαν. ὅπου τὰς Ἄλπεις ὑπερβάλλων, πολίχνιόν τι βαρβαρικὸν, οἰκούμενον ὑπὸ ἀνθρώπων παντάπασιν ὀλίγων καὶ λυπρῶν, παρερχόμενοι οἱ ἑταῖροι ἅμα γέλωτι καὶ μετὰ παιδιᾶς: ἦπου φάσιν, κἀνταῦθα τινές εἰσιν ὑπὲρ ἀρχῶν φιλοτιμίαι, καὶ περὶ πρωτείων ἅμιλλαι, καὶ φθόνοι τῶν δυνατῶν πρὸς ἀλλήλους; Σπουδάζων ὁ Καῖσαρ πρὸς αὐτοὺς

Cæsaris ambitio. εἶπεν: Ἐγώγε βουλοίμην παρὰ τούτοις μᾶλλον εἶναι πρῶτος, ἢ παρὰ Ῥωμαίοις δεύτερος. Ὁμοίως δὲ πάλιν ἐν Ἰβηρίᾳ σχολῆς οὔσης ἀναγινώσκων τι περὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος, σφόδρα γίνεται πρὸς ἑαυτῷ πολὺν χρόνον, εἶτα καὶ δακρύει. τῶν δὲ φίλων θαυμαζόντων τὴν αἰτίαν, ἀπεκρίθη: οὐ δοκεῖ ὑμῖν ἄξιον τῆς λύπης, εἰ τηλικοῦτος μὲν ὢν Ἀλέξανδρος, ἤδη τὸν κόσμον ὑποχείριον ἐποίησε, ἐμοὶ δὲ λαμπρὸν οὐδὲν πέπρακται;

πρὸς,

πρὸς τούτοις ἐν στάσει ἐμφυλίῳ καὶ θορυβιστικῇ συνωμασίᾳ Σεργίου τοῦ Καταλίνου, συνήπλετο καὶ συνέπραττε τοῖς στασιάζουσιν, οὐ μόνον τὴν πολιτείαν μεταβαλεῖν, ἀλλ᾽ ὅλην ἀνελεῖν ἡγεμονίαν βουλομένοις. ὅθεν οἱ περὶ Πείσωνα καὶ Κάτλον, ᾐτιῶντο Κικέρωνα τὸν ὕπατον, φεισάμενον Καίσαρος, καὶ οὐ θανατοῦντα ἔνοχον τῇ πατρωλεθρίᾳ. καὶ αὐτὸς Καῖσαρ πολλάκις ἐπὶ τοῦ στόματος εἶχεν, ὥσπερ ὁ Κικέρων περὶ τοῦ καθήκοντος τῷ τρίτῳ γράφει, τοῦτο τοῦ Εὐριπίδου: Anno mūdi 3919. Cicero Cos. in Catilinaris coniuratione parcit Cæsari.

Εἴπερ γὰρ ἀδικεῖν χρὴ, τυραννίδος πέρι
Κάλλιστον ἀδικεῖν, τ᾽ ἄλλα εὐσεβεῖν.

Διὸ εὐστόχως εἴκαζεν περὶ αὐτοῦ ἔτι μειρακίου κομιδῇ τυγχάνοντος ὁ Σύλλας. λέγων: Ἐν τούτῳ παιδὶ πολλοί εἰσιν Μάριοι: τὴν αὐτοῦ φιλοπρωτίαν, καὶ τὸ τῆς φύσεως δεινὸν καὶ φονικὸν σημαίνων. οὕτως καὶ Κικέρων ὁ ῥήτωρ ἔφη, πᾶσιν αὐτοῦ ἐπιβουλεύμασι τυραννικὴν ἐνεῖναι ὑπόνοιαν.

Ἔτη πολεμήσας περὶ δέκα ἐν Γαλατίᾳ, πόλεις μὲν ὑπὲρ ὀκτακοσίας κατακράτος εἷλεν, ἔθνη δὲ ἐχειρώσατο τριακόσια. Μυριάσι δὲ παραταξάμενος κατὰ μέρος τριακοσίαις, ἑκατὸν μὲν χερσὶ διέφθειρεν, ἄλλας δὲ τοσαύτας ἐζώγρησεν.

Εὔνοια καὶ προθυμία τοῦ στρατοῦ ἐχρήσατο ταύτῃ περὶ αὐτὸν, ὥστε ἀμάχους καὶ ἀνυποστάτους φέρεσθαι πρὸς πᾶν δεινὸν ὑπὲρ τοῦ Καίσαρος δόξης, εἷς ὢν ὁ Ἀκίλιος ἐν τῇ περὶ Μασσαλίαν ναυμαχίᾳ, νεὼς πολεμίας ἐπιβεβηκὼς, τὴν μὲν δεξιὰν ἀπεκόπη τῇ μαχαίρᾳ, τῇ δὲ ἀριστερᾷ τὸν θυρεὸν οὐκ ἀφῆκεν, ἀλλὰ τύπτων εἰς τὰ πρόσωπα τοὺς πολεμίους, ἀπέστρεψε πάντας. Οὐχ ἧττον Κάσσιος ὃς ἐν τῇ περὶ τὸ Δυῤῥάχιον, ἢ πρόπαλαι Ἐπίδαμνος ἐκαλεῖτο, μάχῃ, τὸν ὀφθαλμὸν ἐκκοπεὶς τοξεύματι, τὸν δὲ ὦμον ὑσσῷ, καὶ τὸν μηρὸν ἑτέρῳ διεληλαμένος, τῷ δὲ θυρεῷ βελῶν ἑκατὸν καὶ τριάκοντα πληγὰς ἀναδεδεγμένος, ἐκάλει τοὺς πολεμίους, ὡς παραδώσων ἑαυτόν: δυοῖν δὲ προσιόντοιν, τοῦ μὲν ἀπέκοψε τὸν ὦμον τῷ ξίφει, τὸν δὲ κατὰ τοῦ προσώ- Acilij militis Cæsaris virtus. Caßius.

Anno mūdi 3919. τοῦ προσώπου πατάξας ἀπέστρεψεν. Αὐτὸς δὲ διεσώθη τῶν οἰκείων βοηδρομούντων.

Ἡσυχίαν δὲ καὶ ἀνάπαυσιν πολέμων λαμβάνων, καὶ πάντων ἀντιπάλων ἐκποδὼν γενομένων ὁ Ἰούλιος μετέβαλε τὴν τοῦ ἤθους πρᾳότητα, εἰς τυραννικὴν ὑπερηφανίαν, καὶ ὅλης τῆς βουλῆς καταφρόνησιν, οὐκ ἀνιστάμενος τοῖς ἀσπάζουσιν αὐτὸν, κἂν δοκιμωτάτοις, καὶ οὐκ ἀντέχων τοῖς ὑπερφιάλως αὐτὸν κολακεύουσι, καὶ αὐτὸν βασιλέα καλουμένοις, καὶ τοὺς ἀνδριάντας αὐτοῦ διαδήματι καὶ στεφάνῳ βασιλικῷ κοσμοῦσι. Καὶ γὰρ ἐν συνεδρίῳ καθεζόμενος προσιόντων τῶν ὑπάτων, καὶ τῶν στρατηγῶν, ἅμα δὲ τῇ βουλῇ ἁπάσῃ ἑπομένῃ, οὐχ ὑπεξανέστη, ἀλλ᾽ ὥσπερ ἰδιώταις τισὶ χρηματίζων, ἀπεκρίνατο. ὡς δὲ ὤφθησαν οἱ ἀνδριάντες αὐτοῦ διαδήμασιν ἀναδεδεμένοι βασιλικοῖς, τῶν δημάρχων δύο Καισήτιος Φλάουιος, καὶ Ἐπίδιος Μάρυλλος, ἐπελθόντες ἀπέσπασαν τοὺς στεφάνους, καὶ τοὺς πρώτους ἀσπασαμένους ἐκεῖνον βασιλέα ἐξευρόντες εἰς δεσμωτήριον ἀπῆγον. ὁ δὲ δῆμος εἵπετο αὐτοῖς κροτῶν, καὶ Βρούτους ἐπεκάλει τοὺς δημάρχους, ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς πατρίδος ἀγωνιζομένους. Ὅτι Βροῦτος ἦν, ὁ καταλύσας τὴν τῶν βασιλέων δεινότητα, καὶ τὸ κράτος εἰς τὴν σύγκλητον, καὶ τὸν δῆμον ἐκ μοναρχίας καταστήσας. Ἐπὶ τούτῳ Καῖσαρ παροξυνθεὶς τὴν ἀρχὴν ἀφείλετο τοῖς δημάρχοις, καὶ ἅπασι τῶν περὶ ἐκείνων. Ἐν δὲ κατηγορεῖν αὐτῶν Καῖσαρ ὁμοῦ καὶ τὸν δῆμον ἐφυβρίζων πολλάκις, Βρούτους καὶ Κυμαίους ἀπεκάλει τοὺς ἄνδρας. Ἠγανάκτει γοῦν ὁ δῆμος κατὰ τῆς αὐτοῦ τυραννίδος καὶ βασιλείας, καὶ ἐπέγραψάν τινες τῇ τοῦ παλαιοῦ Βρούτου εἰκόνι. Εἴθε ἔζης: καὶ Μάρκου τοῦ Βρούτου βήματι: καθεύδεις ὦ Βροῦτε, καὶ Βροῦτος οὐκ εἶ, ἡμεῖς δὲ Βρούτου χρῄζομεν. Οὗτος δὲ Μάρκος Βροῦτος ἦν ἔκγονος τοῦ Ἰουνίου Βρούτου ἐκείνου, ὃς τοὺς Ῥωμαίους τῆς τυραννίδος τῶν βασιλέων κατέλυσε. κἂν ἄλλοι φθόνου καὶ κολακείας τῆς πρὸς Καίσαρα χάριν αὐτὸν οὐκ εἶναι φασὶ τοῦ Βρούτου ἐκείνου ἔγγονον, ἀλλὰ οἴκου ἀδόξου, καὶ δημοτικοῦ. Τεκμηρίῳ χρώμενοι, ὅτι παῖδες ἢ σχεδὸν μηδένες,

Tyrannidē Cæsar arripit.

μετὰ

μετὰ τὴν Ἰουνίου Βρούτου τελευτήν, ἐκ ταύτης γενεῆς ἐν ἀρχαῖς Anno mūdi
ἦσαν. Ἀδύνατον καὶ ἄλογον εἶναι λέγοντες, εὐγενῆ οὕτω φυλὴν 3919.
καὶ κάλλιστα τοὺς Ῥωμαίους πεποιημένην, τοσοῦτον χρόνον ἄνευ
τιμῆς παραλείφθαι. ἀλλὰ οὔτε εἰκὸς οὐ τεκμήριόν ἐστι. ὅτι καὶ
ἡ τῶν Ἀντωνίων φυλὴ, μαρτυροῦντος αὐτοῦ Ὀκταουίου, ἐξ Ἡρα-
κλέους γένος ἦν, καὶ εὐπατριδῶν οὖσα καὶ ὑπάτους καὶ ἱππάρχους
εἶχεν, ἀλλὰ μὴν διακόσια τριάκοντα ἑπτὰ ἔτη μηδεμίαν τῶν
εὐπατριδῶν ἀρχὴν ἐλήψατο. Οὕτω δὴ τρέπονται πρὸς Μάρ-
κον Βροῦτον πολλοί, ὃς μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἀδελφοῦ, Σερβιλίου Κά-
σκα, Μετέλλου, καὶ τινῶν ἄλλων συνομώτας τὸν Καίσαρα κατέκο-
ψε. Αὐτὸς δὲ ὅμως ὕστερον σὺν πᾶσιν ἑταίροις καὶ συσπόνδοις κα-
κῶς ἀπώλετο. Πρὸ μιᾶς ἡμέρας πρὶν φονεύεσθαι, Μάρκου Λε-
πίδου δειπνίζοντος αὐτὸν, ἔτυχεν ἐπιστολαῖς ὑπογράφων ὡς
εἰώθη κατακείμενος, ἐμπεσόντος δὲ τοῦ λόγου, ποῖος ἄρα τῶν
θανάτων ἄριστος; ἅπαντας φθάσας ὁ Καῖσαρ, ἐξεβόησεν, ὁ Interitus
ἀπροσδόκητος. Καὶ μάντις τοῦ ὀλέθρου αὐτοῦ ἐγένετο. Τῇ ἐπι- C. I. Cae-
ούσῃ γὰρ ἡμέρᾳ ὑπὸ συνομωσάντων ἀνῃρέθη ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ saris.
Πομπηίου εἴκοσι τρισὶ τραύμασι, καὶ αὐτὸς πίπτων πρὸς βάσιν,
ἐφ᾽ ἧς ὁ Πομπηίου βέβηκεν ἀνδριὰς, πολὺ κατήμαξεν αὐτὸν,
ὡς δοκεῖν Πομπήιον τὸν Μέγαν ἐφεστάναι τῇ τιμωρίᾳ τοῦ πολε-
μίου, τοῦ Καίσαρος ὑπὸ πόδας κεκλιμένου καὶ περισπαίροντος
ὑπὸ πλήθους τῶν τραυμάτων. Ἐφονεύθη πέμπτῃ ἐπὶ δέκα τοῦ
μουνιχιῶνος, πεντηκοστῷ πέμπτῳ τῆς ζωῆς ἐνιαυτῷ.

Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον τέσσαρες εὐπατριδῶν καὶ ἐπιφα- Quatuor
νῶν ἀνδρῶν ἤνθησαν, καὶ μέγιστον ἐδύναντο ἐν τῇ Ῥωμαίων πολι- praecipui
τείᾳ Πομπήιος ὁ Μέγας, κράτιστος τῶν Ῥωμαίων νομισθεὶς, viri Romae.
διὸ καὶ Ἀχιλλεὺς ἀκούων. Μάρκος Κράσσος, πάντων Ῥωμαί-
ων πλουσιώτατος καὶ φιλοχρηματώτατος, ὃς καὶ οἰκτείρειν ὡς πέ-
νητας τοὺς μὴ δυναμένους στρατόπεδον ἐκ καταλόγου οἴκοθεν
τρέφειν. Ὁ δὲ Κράσσος πρὸς τοῦ Ὀρώδου τῶν Παρθιαίων βα-
σιλέως σὺν Ποπλίῳ υἱῷ κρατίστῳ, καὶ ὅλῃ στρατιᾷ ἐφονεύθη

Anno mundi 3919. πανωλεθρίᾳ: δίκας τινύων, ὅτι ἐν Ἱεροσολύμοις τὸ ἁγιώτατον
ἄδυτον εἰσιὼν οὐ μόνον ἐβεβήλωσεν, ἀλλὰ ἐκ τούτου μυριάδας
τῶν ταλάντων ἐξέκλεψε. Κάτων Ἰτυκήσιος, φιλόπατρις
λίαν, ὃς ἕνα ἄνθρωπον οὐδένα ἐθαύμαζε, τὸ δὴ κοινὸν ὑπερ-
ηγάπα, καὶ πᾶν μὲν ὑπὲρ τοὺς ἄλλους πεφυκὸς, ὑποψίᾳ δυ-
ναστείας ἐμίσει, πᾶν δὲ δημοτικὸν ἐλέῳ τῆς ἀσθενείας ἐφίλει, καὶ
τὴν ὑπὲρ δικαίου (ὡς Στωικὰ μανθάνων καὶ ζηλῶν) παῤῥη-
σίαν, καὶ μετὰ κινδύνων ἐποιεῖτο. Οὗτος τοῖς ἀρίστοις καὶ τῷ
Πομπηΐῳ κατὰ τοῦ Καίσαρος ἀκολουθῶν, μετὰ ὄλεθρον τοῦ Πομ-
πηΐου, ἐν Σπανίᾳ μετὰ Σκιπίωνος ἀράμενος πόλεμον κατὰ τοῦ
Καίσαρος, ἡττηθεὶς, ἑαυτὸν ἐν τῇ Ἰτύκῃ τῆς Λιβύας πόλει, οὐ
πόῤῥω ἀπεχούσης τῆς Καρχηδόνος τῆς παλαιᾶς, διέφ[illegible]
ὅθεν καὶ τὴν ἐπίκλην τοῦ Ἰτυκησίου Κάτωνος ἐλήφατο. Καὶ
Ἰούλιος ὁ Καῖσαρ, πάντων στρατηγῶν Ῥωμαίων, πλὴν θανάτου,
εὐτυχέστατος, καὶ δημοκόλαξ μάλα, ὡς δαπανῆσαι εἰς δωρεὰς
δημοτικὰς πολλὰς μυριάδας, καὶ ἐκ τούτων μέγα χρέος
ὠφληκέναι. Ἦν δὲ πολὺ τοῦ Πομπηΐου ἐν λόγοις καὶ φιλοσοφίᾳ
διαφέρων, ἀλλὰ σφόδρα αἰσχρὸς καὶ γυναιμανής. Πομπήϊος δὲ
Collatio Pompeij et Cæsaris. Μέγας σεμνὸς καὶ καθαρός. Πολλὰς γὰρ ἐμοίχευσε γενναίας γυναῖ-
κας ἐν τῇ πατρίδι, καὶ πανταχοῦ γῆς ὁ Καῖσαρ. Ἐν Αἰγύπτῳ διὰ
Κλεοπάτραν ἐξ ἧς ἐγέννησε νόθον Καισαρίωνα τὴν ἐπίκλησιν,
ἐσχάτοις περιέπεσε κινδύνοις, ὡς μικροῦ δεῖν ἀποκτήνεσθαι, ἢ
Cleopatra. κλύζεσθαι ἐν πορθμῷ παρὰ τῇ Φάρῳ. Ἡ δὲ Κλεοπάτρα αἰσχρὰ
πόρνη καὶ οὐ παρθένος οὖσα, κρύφα περὶ τὴν νυκτὸς πρώτην φυ-
λακὴν πρὸς Καίσαρα εἰσκομίζεται μηχανήματι τοιῷδε. Αὕ-
τη εἰς στρωματόδεσμον ἐνδῦσα, προτείνει μακρὰν ἑαυτὴν, ὁ δὲ
Ἀπολλόδωρος Σικελιώτης, φίλος ὑπ' αὐτῆς πιστευόμενος,
μόνος τῶν ἀποῤῥήτων τῆς παλλακίδος συνειδὼν, τῷ ἱμάντι
συνδήσας τὸ στρωματόδεσμον, ἐν ᾧ ἐκαλύπτετο ἡ Κλεοπάτρα,
κομίζει διὰ θυρῶν πρὸς τὸν Καίσαρα τὴν βασίλισσαν. Ἐν Ῥώ-
μῃ ἔφθειρε γυναῖκας γενναίας, Ποσθουμίαν Σερουίου τοῦ Σουλπι-
Adulteria. κίου, Λολλίαν Γαβινίου, Τετύλαν Κράσσου τοῦ πλουσίου, καὶ Μουκί-
αν τοῦ

αν, [redacted] Κνηΐου Πομπηΐου τοῦ μεγάλου (ἣ ἀνὴρ διὰ τοῦτο ἀποστάσιον ἔπεμψεν) ἀλόχους· ὑπὲρ πασῶν ἡ Σερβιλίας, τῶν Βρούτων (ἀφ' ὧν διὰ Ἀδραστείας τινὸς καὶ ἐκδικήσεως, ἐφονεύθη) μητρὸς ἤρασε, καὶ τῆς αὐτῆς θυγατρὸς, μητρὸς συγχωρούσης, καὶ κοσμούσης καὶ καλλυνούσης αὐτὴν, πρὸς τὸ ἀρέσκειν τῷ αἱμομίκτῃ μοιχῷ τῷ Καίσαρι. Ἐκ τηλικούτων βδελυγμάτων Σοδομιτικῶν ἡγοῦμαι τὴν ἀρχὴν Ῥωμαίων ἀπολωλέναι, κἂν καὶ ἄλλως πολλάκις διὰ μέγεθος τῶν οὕτω χρημάτων, καὶ δυνάμεως οἱ Ῥωμαῖοι παρενόμησαν. Πᾶσα γὰρ ἡ ψυχὴ (ὡς ὁ θεῖος χρησμὸς λέγει) ἡ ποιοῦσα βδελύγματα ταῦτα ἐκριζωθήσεται: καὶ διὰ τηλικαύτας ἀκολασίας, αἱμομιξίας, καὶ ἄῤῥενα Κύπριν, ὁ δίκαιος θεὸς ζηλώτης, ἁγνὸν ἅγιον καὶ καθαρὸν πνεῦμα τι λέθον, τὰ ἔθνη, ὅμοια δρῶντα ὑπὸ Ἰουδαίων ἐξεσυφέλισε, καὶ ὡμωσγέπως ἐξώρισε. Τὰ Σόδομα καὶ Γομόῤῥαν, πῦρ καὶ ἄσφαλτον ὕων οὐρανόθεν κατέφλεξε, καὶ τὴν Τροίαν μεγίστην, εὐδαίμονα, καὶ δυνατωτάτην τότε πόλιν ἐκ βάθρων ἀνέστησεν, ἅμα ὅλῃ καὶ μεγίστῃ τῆς Ἀσίας βασιλείᾳ. Ὥσπερ γὰρ οὐκ εὐτυχίᾳ τῇ Ῥωμαίων, ἀλλὰ τλημοσύνῃ (ὥς φησιν ὁ Κράσσος ἐν ὑστάτῃ μάχῃ κατὰ τῶν Πάρθων ἐν ᾗ καὶ σὺν τῷ παιδὶ ἀπώλετο) καὶ ἀρετῇ πρὸς τὰ δεινὰ χωρούντων, εἰς τοῦτο προῆλθε δυνάμεως: οὕτω τῇ ἀσελγείᾳ, φιλοχρημοσύνῃ καὶ φιλονεικίᾳ, τὴν μεγίστην πώποτε ἐν ἀνθρώποις γεγενημένην δυναστείαν ἀπέβαλεν. οὐ γὰρ σκαρδαμύττει μήνιμα πρὸς τὰς ἀναιδεῖς ἀσωτίας, καὶ τὴν δεισιδαιμονίαν τε καὶ τοι τὴν εἰδωλολατρείαν, οὔτε πρὸς ἀδικίαν τε καὶ ὠμότητα, ὧν ἤν τι ἀδικεῖται, ἀναγκαῖον τὰς πολιτείας κινδυνεύειν, ἢ τὰς βασιλείας παντάπασιν ἀπόλλυσθαι. Ἡ Τροίη, ὡς εἴρηται, τῇ μαχλοσύνῃ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐπορθεῖτο. καὶ ἡ τῶν Θηβαίων βασιλέων γενεὴ, τοῦ Οἰδίποδος αἱμομίκτου γάμου χάριν ὁλοσχερῶς ἔσβη. Ὁμοίως καὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου ἔγγονοι ὅπως δήποτε διὰ πορνείαν ἀπώλοντο. Δεισιδαιμονία καὶ εἰδωλολατρεία, μέγιστα τοῖς θνητοῖς κακὰ τὰ Ἱεροσόλυμα κατεσκάψατον. Ἀνομία τε καὶ ὠμότης

Σπάρταν

Anno mũdi 3919.

Causæ euersi regni Romani.

Anno mūdi 1919. Σπάρτην, Ἀθήνας καὶ τὴν Καρχηδόνα διέφθειρεν. Διότι ἀληθῶς καὶ σοφῶς Κλαυδιανὸς ἔφη.

ὅτι πάντα τὰ σκῆπτρα
Πορνείῃ κακίᾳ, μίσει ὑπερηφανία πέρθει.

Ὡς δ᾽ ἐπανελθεῖν ἐπὶ τὴν τοῦ Καίσαρος ἀσελγείαν. Ἐν Βιθυνίᾳ ὑπὸ βασιλέως τοῦ Νικομήδους, παρὰ τὴν φύσιν, διακόρησιν πέπονθε. *Cesar cinedus.* Διὰ τοῦτα θριάμβους καταγαγὼν περὶ Αἰγύπτου, Γαλατῶν, Φαρνάκου τῶν Πάρθων βασιλέως, καὶ τοῦ Ἰόβου τῶν Νομάδων ἐν Ἀφρικῇ ἄνακτος, πρὸς τῶν στρατιωτῶν ἐτωθάζετο. Ἀθρόοι γὰρ καὶ πανδημεὶ ἀνέκραγον. ~~Cesarem iure esse occisum.~~ Καῖσαρ ἐδουλώσατο Γαλλίας, Νικομήδης Καίσαρα, ἰδοὺ Καῖσαρ ἤδη θριαμβεύει, ὃς κατεδούλωσε Γαλλίας, Νικομήδης δὲ οὐ θριαμβεύει, ὃς ἐδουλώσατο Καίσαρα. Καὶ ὁ Βίβλος σύναρχος καὶ συνύπατος αὐτοῦ, αὐτὸν εἴργεται ὕδατος καὶ πυρὸς ὡς βασίλισσαν τῆς Βιθυνίας. καὶ Λικίνιος Κάλυος Καίσαρα κικλήσκει ἐρώμενον Νικομήδους. Δολαβέλλας τωθάζει αὐτὸν παλλακὴν βασιλίσσης. Καὶ Μάρκος Κικέρων πατὴρ αὐτὸν σκώπτει, πασῶν γυναικῶν ἄνδρα, καὶ πάντων ἀνδρῶν γυναῖκα ὀνομάζων.

Καὶ τοῖος ἦν δημοσίᾳ καὶ ἰδίᾳ πρὸ τοῦ βασιλεύειν τῶν Ῥωμαίων. τῇ μοναρχίᾳ δὲ ἐπιβεβηκώς, οὕτω ἦν διακείμενος, ὡς δικαίως καὶ κατ᾽ αἶσαν ὥς φησιν ὁ Σουητώνιος, αὐτὸς φονεύεσθαι. τοῦτο γὰρ ἐγκαλεῖται αὐτῷ ὅτι ἄγαν μεγάλας τιμὰς πρὸς τῶν κολάκων ἐν συγκλήτῳ βουλῇ καὶ τοῦ δήμου ἐλήψατο. *Cesarem iure esse occisum.* Δηλαδὴ ὑπατείαν καὶ δικτατούραν διὰ βίου, δοκιμασίαν ἠθῶν, τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τὴν πατρὸς τῆς πατρίδος προσηγορίαν, ἀνδριάντα ἐν ἀρχαίοις βασιλεῦσι, βῆμα ἐν ἀγορᾷ, ἀλλὰ οὐ τούτοις ἀρεσκόμενος καὶ μείζω τῶν θνητῶν ἀνθρώπων ἑαυτῷ ψηφίζεσθαι ἔτλη· θρόνον χρυσοῦν ἐν γερουσίᾳ, καὶ δέπας ἐν πόμπαις δημοσίαις, ναοὺς, βωμοὺς, εἰκόνας ἐγγύθι θεῶν ἀθανάτων, σηκὸν, ἱερέα, λουπέρκους, ἐπωνομασίαν ἑνὸς μηνὸς ἀπὸ τοῦ ἐκείνου ὀνόματος,

ματος, καὶ ὅτι ἐξουσίας καὶ τιμὰς δημοσίας ἐπὶ ὀνειδισμῷ ὕβρει ἔδωκέ τι καὶ ἔλαβε. Τῆς πολιτείας κατεγέλασεν, οὐδὲν ἄλλο γοῦν εἶναι πολιτείαν Ῥωμαίων, πλὴν ἐπίκλησιν χωρὶς σώματος καὶ εἴδους, εἰπών. Καὶ ἐτώθαζε τὸν Σύλλαν, ὅτι ἄπειρος ἦν, ἐν τῷ δικτατούραν ἀποτιθέναι. Καὶ πολλάκις λέλογεν, ὅτι χρεὼν τοῖς ἀνθρώποις μετ' ἐπιμελείας αὐτῷ λαλεῖν, καὶ νόμων δίκην εἶναι, ὅ, τι ἂν λέγῃ. Ἐκ τοιούτων εἰς τοσοῦτον ἐξώκυλε παροινίας καὶ ἀλαζονίας, ἵνα, τοῦ θύσαντος ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ λέγοντος ἀπαισίους εἶναι τὰς θυσίας, ἀποκρίνεσθαι, μελλούσας γενέσθαι αἰσιωτέρας, ὁπένποτε θέλῃ. Τοῦτο δὲ τυραννικὸν (ὃ καὶ κατ' αὐτοῦ σφόδρα παρώξυνε πάντας) μάλιστα πέπραγεν, ὅτι πάσης βουλῆς παραγινομένης οὐκ ἠξίωσεν ἐπανίστασθαι, καὶ ὅτι δημάρχους τῆς ἐξουσίας ἔπαυσεν, ἕνεκεν τινὰς βάλλειν ἐς δεσμωτήριον, ὅτι τὸν Καίσαρα βασιλέα ὠνόμασαν, καὶ αὐτοῦ εἰκόνια διαδήμασι βασιλικοῖς ἐστεφάνουν. Διότι ὑπὸ πλειόνων ἢ ἑξήκοντα εἰς ὄλεθρον αὐτοῦ συνωμασία ἐγένετο, στρατηγούντων Καΐου Κασσίου, καὶ Μάρκου Βρούτου καὶ Δεκίου ἀδελφοῦ αὐτοῦ, οὗ τὴν μητέρα Σερβιλίαν ἐμοίχευσε πρότερον.

Anno mūdi 3919.

Plures quā LX. coniurant in Cæsarem.

Τοῦτο δὲ ὅμως ἄξιον τῆς ἑῆς δόξης καὶ μοναρχίας ἐποίησεν, ὅτι ἐν εἰρήνῃ καὶ δικτατωρικῇ μοναρχίᾳ ἔτος Σωσιγένους Αἰγυπτίου μαθηματικοῦ ἐνδιδόντος ἔταξε κατὰ τουτονὶ τὸν τρόπον, ᾧ καὶ ἐφ' ἡμᾶς ἄνθρωποι χρήζουσιν: καὶ ὅτι πολλοὺς νόμους, πρότερον ἀπὸ τοῦ Σύλλου τοῦ δικτάτορος γεγραμμένους, ἀνήγαγε καὶ ἐκύρωσε, τοὺς ἅμα φιλοσόφους καὶ πάντας τοὺς ἐπὶ λόγοις καὶ τοὺς ἰατροὺς τῆς Ῥώμης πολιτῶν ἀξιώματος ἐκοινώνησεν, ὅπως μέγιστον ὂν ἄστυ Ῥώμην, καὶ διὰ πολέμους καὶ δι' ἀποικίας συχνὰς ἀπαγαγομένας ἄλλως ἔρημον, καινῶν οἰκητῶν πληροῖ. Ὅτι τιμήσεων τῶν πολιτῶν γενομένων, ἀντὶ προτέρων δυεῖν καὶ τριάκοντα μυριάδων πρὸ τοῦ πολέμου τοῦ ἐμφυλίου, αἱ πᾶσαι πεντεκαίδεκα περισωθῆναι εὑρέθησαν. Καὶ εἰς ἀποικίας ἐπτακισμύρια τῶν Ῥωμαίων ἀπεσταλμένα, ἦσαν. Καὶ ὅτι τὴν Καρχηδόνα, καὶ Κόρινθον, πόλεις ἀρχαίας, εὐδαίμονας

Annus ordinatus à Cæsare.

Leges latæ.

Honorem doctis habet.

Bellis ciuilibus plus quam media pars ciuium deleta, lege Plinium.

Anno mūdi 3919. καὶ μεγάλας τε καὶ λαμπρὰς, τὴν μὲν τῆς Ἀχαΐας, ἐκείνην δὲ τῆς Λιβύας, καὶ ἀντάμιλλον τῇ Ῥώμῃ περὶ τοῦ ἄρχειν τοῦ κόσμου, ὑπὸ Ῥωμαίων πρότερον ἀπολωλυίας, αὖτις ἀνέστησε, καὶ ἀπῴκισε, πέμψας ἐς αὐτὰς στρατιώτας, πολίτας ἐσομένους καὶ οἰκήτορας.

ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΑΙΣΑΡ.

Ἰούλιος ἦν πολέμῳ πολλῶν περιφερέστερος ἄλλων
Τὴν ἀνὰ καὶ γαῖαν, καὶ ἀν' εὐρέα νῶτα θαλάσσης.
Σὺν Γαλάταις τοὺς Ἐλβετίους κ' ἐδάμασσε Βρετάννους,
Ὧν πρῶτος τῶν Ῥωμαίων ἐπεβήσατο νήσου.
Αἰεὶ ἀλλὰ ποθῶν πάτρας βασιληΐδα τιμὴν,
Βούλετ' ἀριστεύειν, καὶ ὑπείροχος ἔμμεναι ἄλλων,
Τῷ κατὰ τῆς πάτρας πολέμοιο ὄρωρε κυδοιμόν.
Ζεὺς γὰρ ἔελν περίαλλεν ἀρίστους τοὺς ἐπὶ Ῥώμης,
Οὔλιον ἀργαλέην, κακομήχανον, ἠ βροτολοιγὸν,
Ἐμφύλου πολέμοιο τέρας μετὰ χερσὶν ἔχουσαν.
Ἡ στῆ Πομπηΐου ἐπὶ κρατὸς, κρατεροῦ τε Ἰούλου,
Καὶ κραδίῃ σθένος ἄρρηκτον περιέμβαλ' ἑκάστου,
Ὡς ἄμφοιν πόλεμος γλυκίων μέλιτος τε γένεσθαι.
Πολλάκι μάρνανται γὰρ μάχην τὴν ἰσοτάλαντον,
Εἰσόκε Πομπήιον Καῖσαρ τὸν Ἀρήφιλον ἧττα.
Ἀλλὰ μόνος Ῥώμης δεσπόζων κ' ἐκσυφελίζων
Ἀντιδίκους πόλεως, κατὰ ὕβριν πάντα ἔοργε,
Τούς τε νόμους λῦσεν, καὶ ἀτάσθαλα ἔρξ' ὑπατήαν.
Τὴν δ' αὐταρχείαν διὰ δηιοτῆτα κρατήσας,
Αὐτὸς ἄκουε θεὸς, καὶ βωμοὺς, τὰς θυσίας τε
Ἔλλαβε, καὶ ἄτης ἐπὶ κρατὸς οἱ μίσος ὀφέλλων,
Ὦρσεν ἑαυτῷ ἄχος. Ὁ μινυνθάδιος μάλα ἀρχή.

Ἔπλετο

Ἔπλετο δυςήνῳ, ὅτι ὀξέϊ χαλκῷ ὀρυχθεὶς, Anno mũdi 3914.
Καὶ πολλαῖς πληγαῖς ἐχθρῶν ὕπο, ἦτορ ἀμύσσει.
Μνῆμα τόδ' ἀρχήεις φιλοπρωτεύουσιν ἔλειπε.
Μηδὲν ἄγαν ζήτει, τὰς τιμὰς ἔτι δίωκε,
Στεῖχε δίκαια φρονῶν, ὑπὲρ ὅρκους οὐδέποτε πήδα,
Στέργε παρόντα, θεῶν φεῦξαι τιμὰς ποθιέσκειν.
Οὔτι φρόνει ὑπὲρ ἄνθρωπον, Μέμνησ' ὅτι θνητὸς
Ἔστι, διὸ θνητὰ ζήτει, καὶ πάντα δόκαζε.
Ἄθλια πολλὰ πέλει ὅτῃ δηλοῖσι βροτοῖσι.
Σήμερον αὐκμάζων ὁ ἄναξ ὡς δρῦς τανύφυλλος,
Αὔριον οἰκτείρων ταῖς δυςυχίῃσι μαραίνει.
Μηδένα γὰρ πρὸ θανεῖν εὐδαίμονα εἶναι οἴω.

CAIVS IVLIVS CÆSAR PRIMVS Romanorum monarcha.

IVLIVS CÆSAR DICTATOR referebat genus suum ad Aeneam Veneris & Anchise filium, ab Ascanio, qui cognominabatur Iulus, Aeneæ filio, secundum Virgilium & Messalam Coruinum. Mortuo Ascanio non Iulus iunior, patris sui Ascanij regnum hæres adeptus est, verum Syluius, cognatus frater Ascanij ex nouerca Lauinia, filia Latini, quam Aeneas in Italia in vxorem duxit. Dedit autem Rex Syluius Iulo sacerdotium aut pontificatum, quem quoque postea semper gens Iulia tanquam hæreditarium retinuit, Tullus Hostilius Romanorum rex postea gen-

Anno mũdi 3919. tem Iuliam, euerſa Alba, Romam tranſtulit, atq; in ſenatum, & patricios allegit, vt Dionyſius teſtatur. Primum omnes Iuli, à generis autore vocati ſunt, donec vnus ex familia propter inſuetam & infelicem natiuitatem, Cæſar (quod ex vtero matris cæſus eſſet) dictus eſt. Quod agnomen omnes poſteri ſortiti ſunt. Eſt autem hic catalogus maiorum Cæſaris, vſq; ad Iulium Dictatorem.

Caius Iulius Iulus Lucij filius, conſulatum geſſit cum C. Pinario Rufo, anno ab vrbe condita 264. Cum Romani bellum gererent cum Volſcis, quorum dux erat Coriolanus Romanus, qui à plebe in exilium miſſus erat.

C. I. Iulus Cos. cum Q. Fabio, anno 271.

C. I. I. Cos. cum M. Geganio anno 306. Iterum Cos. cum L. Virgineo anno 318. Tertium cum eodem anno 319.

L. Iulius Iulus trib. milit. Cos. pot. an. 320.

Vopiſcus Iulius Iulus Cos. cum L. Aemilio anno 280.

L. Iulius Iulus trib. milit. Cos. pot. 290.

Magiſter equitum Dictatoris Auli Poſthumij anno ab vrbe condita 322, Cos. cum L. Papyrio 323.

L. I. Iulus trib. Cos. pot. 352.

L. Iulius Iulus trib. milit. 375.

a

C. I. Iulus trib. Cos. pot. 345. Cenſor cum L. Papyrio 361.

b

L. Iuli*

C. I. Iulus trib. milit. 367. *3919.*

L. Iulius I. Libo.

L: Iul. I. Libo Cos. cum cum M. Attilio 486.

C. I. Iulus Dictator anno 401.

Sextus Iulius Iulus qui primus Cæsar in hac tribu appellatus est, prætor Siciliæ, anno 545. *Primus Cæsar.*

S. I. Cæsar, Cos. cum L. Aurelio an. 596.

Sextus Iulius Cæsar praotr vrbis 630.

L. I. Cæsar.

C. I. Cæsar.

L. I. C. Cos. cum P. Rutilio 663. Censor cum P. Licinio 664. bello ciuili à Marianis occiditur.

L. I. Cæsar Cos. cum Caio Figulo anno 679.

L. Iulius Cæsar mandatò I. Cæsaris Dictatoris occisus est.

C. I. Cæsar Strabo pontifex Max.

C. Iulius Cæsar, Primus Roman. monarcha.

Iulia vxor Pompeij Magni.

Iulia vxor Actij Balbi.

Actia mater Octauij.

C. I. C. vxor Aurelia C. Cottæ F.

S. I. Cæs. Cos. cum L. Martio 662. Sub hoc cœpit bellum sociale.

Sextus Iulius Cesar.

Sextus I. C. quęstor in Syria, à militibus suis occiditur.

Anno mūdi 3919. Natus est autem C. Iulius Cæsar Dictator Romæ, consulibus C. Mario & L. Valerio, anno ab vrbe condita 654. olympiadis 160. anno altero. De huius Iulij C. in bellis fortuna & peritia non multa verba faciam, quoniam ipse omnia sua bella tam ciuilia contra Pompeium quam contra Gallos multis commentarijs memoriæ prodidit. Pollio autem Asinius, qui bellis interfuit, inquit, Cæsarem in suis commentarijs veritatem historiæ non esse secutum.

Victo Pompeio Magno, erga omnes hostes suos clementiam summam exhibuit, atque omnibus qui Pompei castra secuti fuerant, ignouit. Ad beneuolentiam enim, humanitatem atque benignitatem; etiam erga inimicos, admodum procliuis erat. Vt quis meritò de ipso dixerit, quod de Alexandro Magno Darij legatus inquit: quod acer fuerit in bellis, sed clemens atq; benignus post victoriam.

Post interfectum Pompeium Magnum, filijs illius cum Catone & Scipione Metello victis, Romam redijt, aristocratiam aut primatum gubernationem, in monarchiam siue vnius dominationem mutauit. Et se Dictatorem per totam suã vitã, senatu propter metum consentiente, constituit. Nam semper primas in repub. obtinere, & alijs dignitate antecellere affectauit, nullisq; pepercit profusionibus atque largitionibus, quibus plebem sibi conciliaret, atq; in senatu præcipuorum largitionibus sibi studium atque fauorem pararet. Fertur enim antequam vllum gessit magistratum mille trecentorum talentorum æs alienum contraxisse. Propterea sortitus præfecturam Hispaniæ, cum fœneratores in eum impetum facerent, atq; Roma in prouinciam

uinciam profecturo obstreperent clamoribus, ad Crassum confugit, Romanorum omnium opulentissimum. Recipiente Crasso in se debitum, quo tenebatur difficilimis atq; importunissimis fœneratorib. & pro Cesare spondente octingenta triginta talenta, profectus est in Hispaniam. In quo itinere transcendens Alpes, oppidulum barbarum, quod homines pauci & tenues valde incolebant, transiens, socij risu & ioco dicebant: Num & hic aliqui sunt qui de honore, & principatu in magistratu contendunt, & num aliquæ æmulationes potentum inter se? Præoccupans Cæsar ad illos inquit: Ego malim apud hos primas tenere, quàm apud Romanos secundas. Similiter cum in Hispania aliquid de Alexandro Macedone legisset, diu apud sese cogitans prorumpit in lachrymas. Amicis causam admirantibus, ait: Nonne videtur vobis dignum mœstitia, cum Alexander hoc ætatis vniuersum mundum domuerit, ego vero nihil præclarè gesserim. Præterea in seditione ciuili, & factiosa conspiratione Sergij Catilinæ, consilia communicauit, atque interfuit. Propterea Pisonis & Catuli amici Ciceronem Cos. accusauerunt, quod Cæsari pepercisset, atq; non damnauisset capitis, reum patriæ euersionis. Nec non ipse Cæsar frequenter vsurpabat, sicut Cicero quoq; in III. Off. meminit, illud Euripidis. *Anno mundi 3919.*

Nam si violandum est ius, imperij gratia
Violandum est. Alijs rebus pietatem colas.

Vt ipse, Iambos Cæsar interpretatus est. Ideo concinne de ipso diuinauit adhuc adolescentulo Sylla, dicens: In hoc puero multi sunt Marij: Ipsius ambitionem, acerbitatem atq; crudelitatem notans. Ita quoq; Cicero orator dixit. Omnia illius studia & consilia tyrannidem sapere.

Cum

Anno mūdi 3919. Cum fere decennium in Gallia bellum gereret, supra octingentas ciuitates vi cepit, gentes trecentas in potestatem redegit. Confligens cum tercentum mili- bus, centena milia cecidit, totidem viua cepit.

Tantam promptitudinem atq; studia militum erga se expertus est, vt sponte sua & sine refragatione pro Cæsaris gloria nullum periculum detrectarent. Acilius in prælio nauali iuxta Massiliam, nauim hostilem conscendit, dextram gladio hostis amisit, læua autem clypeum tenuit, & eo in faciem verberans hostes, omnes auertit, & scapham hostibus ademit. Non minor animi pręsentia apparuit in Cassio in pugna prope Dyrrachium, quæ olim Epidamnus nominabatur, in qua, cum sagitta oculum amisisset, in humero venabulo vulnus accepisset, atque in coxendice alterum, scuto centum & triginta telorum plagas excepisset, vocauit hostes, tanquam se ipsis traditurum: cum verò duo accurrerent, huius quidem humerum ense præscidit, illum verò in faciem cædens à se auertit, atque ita familiarium opera periculo ereptus est.

Acilij virtus.

Postquam ocium à bellis nactus erat, & omnes suos æmulos è medio sustulerat, mutauit morum mansuetudinem in tyrannicam superbiam, totiusq; senatus contemptum. Nam neq; assurrexit se salutantibus, etiamsi autoritate & honore illustres erant, neq; aduersabatur qui sibi nimium adulabantur, sese accedebant, ac regem salutabant, & statuas suas diademate & corona regia ornabant. Etenim in senatu sedens accedentibus Coss. & prætoribus, sequente omni senatu, non assurrexit, verum vt priuatis responsa dabat. Vt verò illius

Tyrannidē Cæsar arripit.

lius statuæ cernebantur regalibus diadematibus reuin= *Anno mūdi* ctæ, duo Tribunipleb. Cæsetius Flauius, & Epidius *3919.* Marulus, abstulerunt coronas, & eos qui primi illum regem salutauerant, in vincula duxerunt. Populus ipsos cum plausu subsequebatur, & Brutos nominabat tribunos, quod pro libertate patriæ contentionem susceperant. Quia Brutus erat, qui regum tyrannidem destruxerat, atque imperium senatui & populo parauerat. His irritatus Cæsar tribunisplebis magistratum abrogauit, & omnibus eorum socijs. Inter cætera quoque conuicia, quibus Cæsar illos proscindebat, & plebem iniurijs atque maledictis lacerabat, Brutos & Cumanos ipsos nominabat. Molestè igitur ferebat populus illius tyrannidem & regnum, & quidam antiqui Bruti statuæ subscribebant. Vtinam viueres. Sic quoq; M. Bruti subsellijs. Dormis ô Brute, & Brutus non es: nos vero Bruto indigemus. Hic M. Brutus erat ex posteritate Iunij Bruti illius, qui Romanos à tyrannide regum liberauit. Quamuis alij inuidiæ & adulationis gratia erga Cæsarem, dicant eum non esse illius Bruti nepotem, sed ex tribu ignobili atq; plebeia, argumento tali vtentes: quod pauci aut pene nulli, post mortem Iunij Bruti ex hac gente magistratus adepti sunt. Impossibile enim, & rationi consentaneum non esse dicentes, adeo generosam gentem & optimè de Romanis meritam, tantum temporis, absque honore præteriri. Probabile hoc solum argumentum est, sed non euidenter verum. Quia Antonia quoq; gens, quæ ex Herculis posteritate fuit, teste ipso Octauio, & ex patricijs & tribunos militum consulari potestate atque magistros equitum habuit, nihilominus tamen sine curulibus magistratibus iacuit annos 237. Ad hunc

Anno mūdi 3919. igitur, inquam, Brutum, hoc pacto multi respiciunt & se conferunt, qui cum fratre suo Decio Bruto, Cassio, Seruilio Casca, Metello, atque alijs nonnullis in Cæsaris cædem coniurationem fecit. Ipse tamen post cum omnibus suis socijs atque coniuratis mala morte perijt. Pridie quam occideretur Cæsar; cum cœnam sumeret apud M. Lepidum, literas more suo subscribebat accumbens. Incidente autem sermone de morte, quod mortis genus esset optimum? Omnes præoccupans & anteuertens Cæsar, exclamauit, Inexpectatum. Et vates exitij sui factus est. Insequenti enim die à coniuratis interemptus est in theatro Pompei tribus & viginti vulneribus. Et collapsus ad basim, super quam Pompei statua nitebatur, multo sanguine ipsam cruentauit, vt appareret Pompeium illum Magnum insultare supplicio hostis sui, qui ad pedes suos procumbebat, & præ numero vulnerum volutabatur. Interfectus est 15. Martij, quinquagesimo quinto ætatis suæ anno.

Circa hæc tempora quatuor nobilitate & illustribus factis inclyti floruerunt, & autoritate maximè apud Romanos valuerunt, Pompeius Magnus fortis-
Pompeius. simus Romanorum iudicatus, atque ideo Achilles Romanus nominatus: M. Crassus omnium Romanorum
Crassus. ditissimus atque auarissimus, qui deplorabat tanquam pauperes, qui non possent ex suis reditibus exercitum alere. Hic Crassus ab Orode Parthorum rege cum P. Crasso, filio suo fortissimo, & cum toto exercitu occisus est: pœnas luens, quod Hierosolymis sanctissimum sanctumsanctorum ingrediens non solum profanauit, verumetiam ex eo decem milia talentorum furatus est.

Cato Vti-

Cato Vticensis, patriæ amantiss. qui nullum solum hominem valde admirabatur, sed rempub. amabat, omne verò humile atque plebeium commiseratione imbecillitatis diligebat, & iustitiam (vtpote qui Stoica didicerat atque æmulabatur) etiam cum periculo audacissimè defendebat. Is Cato senatus & Pompei parteis contra Cæsarem secutus, ab interitu Pompei, in Hispania cum Scipione aduersus Cæsarem arma sumpsit, atque victus Vticæ in Africæ ciuitate, quæ non procul distabat Carthagine veteri, sibi ipsi mortem consciuit, vnde quoque Catonis Vticensis agnomen nactus est. Et Iulius Cæsar, omnium ducum Romanorum, præter mortem, fortunatissimus, sectator fauoris plebei, vt in largitiones populares multas myriades expenderet, & per has magnum æs alienum faceret. Multò autem Pompeio disciplina liberali præstabat, verum moribus valde turpis, atque libidinosus erat. Pompeius contra castus atque purus. Nam multas mulieres domi, & vbique gentium Cæsar corrupit. In Aegypto propter Cleopatram, ex qua spurium filium Cæsarionem sustulit, summum periculum incurrit, adeo vt parũ abesset quin occideretur, aut submergeretur in portu iuxta Pharum. Cleopatra turpiss. scortum & nequaquam virgo, clam circa primam vigiliam noctis, ad Cæsarem importabatur eiusmodi technis. Ipsa in culcitram ingrediens, sese ipsam quam longissimam extendit, & Apollodorus Siculus, omnium arcanorum meretricis conscius, loro colligat culcitram vel stragulum, in quo abscondebatur Cleopatra, ad Cæsarem meretricem baiulat. Romæ generosas matronas corrupit Posthumiam Seruij Sulpitij, Lolliam Gabinij, Tetulam Crassi Diuitis, & Mutiam Cn. Pompei Magni (cui

Anno mũdi 3919.

Cato Vtic.

Collatio Pompei & Cæsaris.

Anno mūdi 3919. vir ex Asia ducturus triumphum ideo nuncium remisit) vxores: Ardentissimè aūt præter cæteras Seruiliam, Brutorum (à quibus vindicta diuina occisus est) matrem deperibat, atq; eiusdem filiam, matre conciliante nefarium & incestum stuprum, dum eam ornat & comit, vt incesto Cæsari meretricula placeat. Propter huiusmodi Sodomiticas turpitudines arbitror Romanum imperium perijsse: quanquam etiam aliâs ob immensas opes & pecunias, atq; summam potentiam in leges Romani deliquerunt. Omnis etenim anima (vt diuinum oraculum respondet) quæ fecerit abominationes has, eradicabitur. Et propter tales libidines, incestus, atque masculam Venerem, iustus vindex & zelotes Deus, qui est sanctus atq; purus Spiritus, gentes, similibus pollutas, per Iudæos eiecit, atque prorsus expulit. Sodoma & Gomorram, ignem atq; sulfur desuper pluens, combussit. Et Troiam maximam, potentissimamq; sui seculi vrbem, cum vniuerso & maximo Asiæ regno funditus euertit. Nam quemadmodum non felicitate, sed tolerantia (vt inquit Crassus in nouissimo prælio contra Persas, in quo ipse cum filio interijt) & virtute contra aduersas res, Roma eò potentiæ progressa est: ita incontinentia, auaritia atque contentione, maximum & potentissimum in genere humano imperium amisit. Non enim conniuet diuina ira ad impudentem luxuriem, neque ad superstitionem, neque ad crudelitatem. Quorum si quid delinquitur, necesse est politias venire in periculum, aut regna omnino interire. Troia vt supra dictum est, propter adulterium Alexandri euersa est. Et Thebanorum regum gens propter incestas nuptias Oedipi prorsus extincta est. Sic quoq; Alexandri Magni posteritas

Causæ ruinæ regnorum.

penitus

penitus propter scortationes perijt. Superstitio atque idolatria, maxima hominum mala, Hierosolyma solo aequauerunt. Iniustitia ac crudelitas Spartam, Athenas, & Carthaginem deleuerunt. Quemadmodum verè & sapienter inquit Claudianus. Nam caetera regna Luxuries vitijs, odijsq; superbia vertit. Anno mũdi 3919.

Vt autem se referat oratio ad Caesaris impudicitiam. In Bithynia contra naturam Nicomedis regis catamitus factus est. Quapropter de Aegypto triumphans, de Gallis, de Pharnace Parthorum, & de Iuba Numidiae in Africa rege, à militibus dicterijs notabatur. Nam conferti & vna voce exclamabant. Caesar subegit Gallias, Nicomedes Caesarem. Ecce Caesar nunc triumphat, qui in seruitutem redegit Gallias, Nicomedes verò non agit triumphum, qui Caesarem subegit. Adhaec Bibulus collega eius in consulatu, ipsi aqua & igni interdicit, tanquam reginae Bithyniae. Licinius etiam Caluus appellat Caesarem Nicomedis amasium. Dolabella subsannat ipsum vt pellicem reginae. Marcus quoque Curio pater illi illudit, omnium mulierum virum, & omnium virorum mulierem vocans.

Atque hi mores erant Caesaris in priuata vita, & in publica, antequam Romanis dominaretur. Imperium verò adeptus sic se gessit, vt iustè & fato, sicut inquit Sueton. sit occisus. Hoc etenim illi vitio vertit. Quod nimis magnos honores ab adulatoribus tam in senatu, quam in plebe acceptauit. Nempe consulatum atq; dictaturam perpetuam, censuram, imperatoris & patris patriae appellationem, statuam inter veteres Romae reges, sellam in foro. Neq; his acquiescens, sibi maiores homine honores decerni permisit: Auream sel- Caesarem iustè esse interfectũ.

 lam in

Anno mundi 3919. lam in ſenatu, ac epulum in ſolennibus vrbis feſtis, fana, aras, ſtatuam prope Deos immortales, templum, ſacerdotem, lupercos, denominationem vnius menſis de ſuo nomine. Et quod publicos magiſtratus ac honores viliſsimo cuiq; contulit atq; abſtulit, rempub. deriſui & deſpectui habuit: Nihil aliud aſſerens iam eſſe gubernationem reipub., quàm nudum nomen vel vocabulum ſine corpore & forma. Syllam ignorantiæ arguit, quod dictaturã depoſuiſſet. Ac ſæpe dixit homines debere ſibi cum reuerentia & timore loqui. Atq; legum vim obtinere, quodcunq; dixiſſet. Ex his & ſimilibus eo dementiæ & ſuperbiæ proceſsit, vt cum quiſquã pro ſalute eius immolaret, & diceret, aues nõ addicere, ipſe in hęc verba prorumperet, fore ſecundiores, quandocunq; vellet. Hoc autẽ maximè tyrannicè (quo quoq; omnes contra ſe exaſperauit) egit, quod accedente ſe vniuerſo ſenatu non dignatus eſt aſſurgere: Et quia tribunos pleb. magiſtratu exuit, quod aliquos in vincula conieciſſent, qui Cæſarem regem vocauiſſent; atque ipſius imaginem regali diademate coronauiſſent. Quapropter plures quàm ſexaginta in illius exitium conſpirauerunt, ducibus C. Caſsio, M. Bruto, atq; fratre illius Decio, cum quorum matre Seruilia antea adulterium commiſerat.

Hoc tamen imperio & gloria ſua dignum in dictatura fecit, quod in pace annum ſuaſu Soſigenis Aegyptij mathematici ordinauit, & correxit ad hunc modum, quo etiam hoc noſtro ſeculo homines vtuntur. Et quod multas leges, prius à dictatore Sylla latas, in forum reuocauit, atq; eis ſuam autoritatem addidit. Præterea quod Philoſophos & omnes doctos atq; medicos ciuitate donauit, vt vrbem Romam alioqui

qui maximam, tamen ob frequentia bella, & crebrò deductas alio colonias, desertam, nouis inquilinis suppleret. Quoniam habito censu ciuium, pro triginta duabus myriadibus ante bellum ciuile, quindecim tantùm reliquæ reperiebantur. Erant quoque in colonias septuaginta milia Romanorum missa. Denique quod Carthaginem & Corinthum, vrbes antiquas, fortunatas & magnas atque magnificas splendidasque, hanc Achaiæ, illam verò Libyæ, & æmulam Romæ de imperio mundi, antea à Romanis destructas, restaurauit, nouis in eas colonijs deductis, ex militibus, qui eas ciuium iure habitarent. Anno mũdi 3919.

IVLIVS CÆSAR.

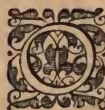
ROmanos omnes terra superauit et alto (tãnos
Cęsar Marte duces, Gallos pulchrosque Bri-
Ipse sua virtute domat, primusque Quiritum
Romanis signis audet tentare Britannos.
Sed semper sitiens dominari solus in vrbe,
Intulit oppressæ violenti signa duelli.
Nam proceres inter Romanos Iupiter Aten
Iratus misit, pestis, mortisque ministram,
Ciuilis belli lethalia signa gerentem.
Cæsaris hæc Cneique supra caput astitit Ate,
Cordibus inijciens amborum robur. Vterque
Ciuilis cuperet quo noxia prælia belli.
Sæpe pares animis ciuilia bella lacessunt,
Conseruêre manus, dubijs Mars errat in armis,
Prospera dum faustis victoria fauit Iulo
Pennis, Qui postquam solus regnauit in orbe,

Hostes

Anno mūdi Hostes Romana proscribit, pellit & urbe.
3919. Et contra leges quiduis agit, atq; senatum
Afficit insultans ignominia, deus esse,
Atq; coli statuit, cum vi dominatur vbiq;.
Idcirco Numen iustam irritauit ad iram,
Vt modicum regnans miseranda morte periret.
Vulneribus multis quia fossus concidit hostis
Ante pedes: sæuis linquens documenta tyrannis,
Qui regni causa commiscent sacra prophanis.
Aduersus leges patriæ ne quærito honores,
Iustitiamq; colas, temerè iurare caueto.
Respue diuinos, modico contentus, honores.
Nil sapias homines supra. Mortale memento
Esse tibi pectus. Rectè hinc mortalia spera,
Omnia posse tibi contingere crede dolenda.
Nam sors infelix homines plerunq; fatigat.
Rex, hodie qui ceu quercus frondentibus vmbris,
Floret successu, cras infelice procella
Marcessit lachrymans. Ideo tibi nemo beatus
Ante obitum dici supremaq; funera debet.

Anno mūdi 3923.

ΟΚΤΑΟΥΙΟΣ ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΑΥΤΟΚΡΆΤΩΡ.

ΚΤΆΟΥΙΟΣ ἦν τοῦ Καίσαρος ἐξ ἀδελφῆς Ἰουλίας προέγγονος. Ἡ γὰρ Ἰουλία Ἀκκίῳ συνῴκησε, καὶ ἐκ τούτου ἔτικε τὴν Ἀκκίαν, ἥτις ἐγγυημένη τῷ Ὀκταουΐῳ ἔτικε τὸν Ὀκτάουιον Αὔγουστον Καίσαρα, ὑπατευόντων Μάρκου Τυλλίου Κικέρωνος καὶ Ἀντωνίου ὀγδόῃ φθίνοντος

φθίνοντος μαιμακτηριῶνος. Ἐκλήθη δὲ Καῖσαρ, ὅτι Ἰούλιος Anno mũdi
Καῖσαρ ἄγονος καὶ ἄπαις τυγχάνων, ἐσεποίησε τὸν Ὀκτάουιον. 3925.

Αὔγουστος ἤδε Σεβαστὸς πρὸς γερουσίας, ἤδη μοναρχήσας ἐπικλήσκετο, ἅτε εὐτυχής, μακάριος, θεῖος, καὶ τὸ πεπρωμένον αὐτοκράτωρ κεχειρισμένος, διὰ ταῦτα οἱ Ἕλληνες Σεβαστὸν, τὸ αἰδέσιμον, ἔντιμον, ἀπὸ τοῦ σέβεσθαι τὲ ἐντρέπειν, τιμᾶν, ἐκάλεσαν. Ἐπεὶ δὲ καὶ αὐτὸς Ὀκτάουιος ἄκληρος τοῦ ἄρρενος γένους ἦν, ἐσεποίησε, ὁμοίως καὶ αὐτὸς τὸν Τιβέριον, χαριζόμενος τῇ Λιβίᾳ γυναικὶ, ἣν μέγιστα ἠγάπησε γεννηθέντα ἐκ Λιβίας καὶ Τιβερίου Κλαυδίου Νέρωνος, πρὶν ἀναγέσθαι ἐκείνην τὸν Ὀκτάουιον πρὸς γάμον. Οὐκ ἄλογον δὲ ἤτοι ἄτοπον Ὀκταουίου, καὶ διαδόχων αὐτοῦ γενεθλίῳ ἀριθμεῖν, ἐπειδὴ πάντες δι᾽ υἱοθεσίαν Καίσαρες ὠνομάσθησαν, καὶ συχνὸν χρόνον τῶν Ῥωμαίων ἐκράτησαν, μέχρι Νέρωνος, ἐν ᾧ τῶν Καισάρων οἶκος παντάπασιν ἀπώλετο. Ἰούλιος Καῖσαρ οὖν ἀδελφὴν αὐτοῦ τὴν Ἰουλίαν ἐξεδίδοτο τῷ Ἀκτίῳ Βάλβῳ ᾧ ἔτικε τὴν Ἀκτίαν, καὶ αὐτὴ δάμαρ τοῦ Ὀκταουίου ἔτικε τὸν Ὀκτάουιον Σεβαστὸν, καὶ Ὀκταουίαν νεωτέραν γυναῖκα τοῦ Ἀγρίππου.

Κάϊος Ὀκτάουιος, πρῶτος ἐκ τῆς φυλῆς ὕπατος ἦν (αὕτη φρατρία μόνον ἱππικὴ ἦν τὸ ἀξίωμα, κἂν συναίμων οἶκος ἐνίους ἐν ἐξουσίᾳ γεγονότας εἶχε) δύο ἔσχε γυναῖκας

Ἀγχαρίαν	Ἀκτίαν.	
Ὀκταουία πρεσβυτέρα, γυνὴ Μαρκέλλου, παιδὸς ἐκείνου Μαρκέλλου, ὃς τῷ Ἀννιβάλι ἐμάχετο.	Ὀκταουία νεωτέρα, γυνὴ Λ. Ἀγρίππου	k Ὀκτάουιος ὁ Σεβαστὸς αὐτοκράτωρ, ἐσποιητὸς υἱὸς Ἰουλίου Καίσαρος Δικτάτωρος, δύο γυναῖκες
M. Μάρκελλος / Μαρκέλλη b	M. Ἀγρίππας τρὶς ὑπατεύων τρία γύναια ἔγημεν. Ἐκ θυγατρὸς Πομπο- c	d

Anno mundi 3923.

a

τῆς Ἰουλίας θυγατρὸς τοῦ Ὀκταουΐου νυμφίος, ἀλλὰ πρὸ γάμου ἀπέθανε.

b

Μ. Ἀγρίππου δεύτερος, ἣν ἀναγκασθεὶς ἀποπέμπειν, ἔγημεν Ἰουλίαν τοῦ Αὐγούστου.

c

υἱοῦ Ἀττικοῦ γίνεται Ἀγριππῖνα ἄλοχος Τιβερίου αὐτοκράτορος, ἐξ Ἰουλίας τοῦ Αὐγούστου θυγατρός.

d

Σκριβωνία, ἡ ἀποστάσιον ἔδωκε διὰ σκυθρωπίαν.

Ἰουλία γυνὴ Ἀγρίππου, καὶ Τιβερίου Καίσαρος, πρὸς οὗ φονεύεται.

Λιβία Δρουσίλλα, Λιβίου Δρούσου Κλαυδιανοῦ θυγάτηρ.

Ἀγριππῖνα σεμνὴ καὶ ἁγνὴ, γυνὴ τοῦ Γερμανικοῦ, τοῦ ποιητοῦ γυνή.

Κ. Καῖσαρ.

Λ. Καῖσαρ.

Ἀγρίππας Πόστουμος ἐκβληθεὶς πρὸς τοῦ πάππου Αὐγούστου εἰς Σουρρέντην, φονευθεὶς πρὸς Τιβερίου.

Νέρων Δροῦσος γυνὴ Ἀντωνία νεωτέρα.

Τιβέριος Αὐτοκράτωρ γυνὴ Ἀγριππῖνα, Μ. Ἀγρίππου ἐκ θυγατρὸς Πομπονίου Ἀττικοῦ.

Δροῦσος Καῖσαρ.

Τιβέριος Δροῦσος φονευθεὶς ὑπὸ Καλιγόλου.

Γερμανικὸς, γυνὴ Ἀγριππῖνα, τοῦ Αὐγούστου ἐγγόνη ἐξ Ἰουλίας θυγατρός. Οὗτος Γερμανικὸς φαρμάκῳ ποτίζεται ἀπὸ Πείσωνος.

Κλαύδιος Αὐτοκράτωρ, Μεσσαλίνα γυνή.

Βρεταννικὸς φονευθεὶς πρὸς τοῦ Νέρωνος.

Ὀκταουΐα γυνὴ Νέρωνος.

ιος, ἀλλὰ κελεύσματι τοῦ Τιβερίου τοῦ θείου.

Δρουσίλλα.	Λιβίλλα.	Ἀγριππῖνα κακίστη πόρνη τρισὶν ἐγγεγαμημένη	Νέρων Γερμανικός.	Κάϊος ὁ Καλιγόλας αὐτοκράτωρ, γυνὴ Ἰουλία Δρουσίλλα.

Κνηΐῳ Αἰνοβάρβῳ Δομικίῳ	Πασσιένῳ Κρίσπῳ δὶς ὑπατεύοντι.	Κλαυδίῳ Καίσαρι.

Νέρων Αὐτοκράτωρ, ὃς ταύτην μητέρα καὶ ἄλοχον φονεύει.

Ὀκτάουιος οὖν ηὐξηθεὶς καὶ ἐξ ἐφήβων γινόμενος ἐβίω παρὰ τῷ Καίσαρι ἄπαιδι ὄντι, καὶ μεγάλας ἔχοντι ἐλπίδας, συλληφθείσας ἐκ μαντειῶν περὶ ἐκείνου μεγαλοσύνης. Τοίνυν ὁ Ἰούλιος μεγάλα ἄττα ἐπ' αὐτῷ ἐλπίσας ἐσεποιήσατο τὸν παῖδα, καὶ κληρονόμον κατέλειπε, καὶ ἐπιμελῶς ἐπαίδευε λόγοις ἐμπειρικοῖς τῶν τε Λατίνων, καὶ τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἤσκει πρὸς τε τὰς στρατείας, καὶ πρὸς πραγμάτων διοίκησιν πολιτικῶν τε καὶ ἀρχικῶν. Τὴν ὑπατείαν λαμβάνων Ὀκτάουιος ὑπὸ τοῦ συνεδρίου ἀναγκαζομένου τοῖς ὅπλοις, τὸν Κάσσιον καὶ Βροῦτον φονέας τοῦ θείου ἑαυτοῦ Ἰουλίου, εἴργεται ὕδατος καὶ πυρὸς, καὶ σὺν Ἀντωνίῳ καὶ Λεπίδῳ κατὰ τῆς βουλῆς καὶ ἀριστευόντων, καὶ κατὰ τοῦ Κασσίου καὶ Βρούτου συνωμοσίαν ἐποίησεν. Οἱ τριάνδρες ἅμα συντάγμασιν ἐπὶ Ῥώμην ἐπάγοντες, παραχρῆμα τὰ σφίσι δόξαντα ἔπραττον. Καὶ σφαγὰς πολλῶν ἐποιήσαντο, ὡς πληρωθῆναι τὴν πόλιν τῶν νεκρῶν, οἱ μὲν ἐν ταῖς οἰκίαις, οἱ δὲ ἐν ταῖς ὁδοῖς, καὶ ἐν ταῖς ἀγοραῖς, καὶ πρὸς τοῖς ἱεροῖς ἀπεκτίννυντο, καὶ αἱ μὲν κεφαλαὶ αὐτῶν ἐπὶ τὸ βῆμα αὐτοῖς ἀνετίθεντο

Educatio.

Octauij consulatus.

Triumuiratus.

Anno mũdi τίθεντο, τὰ δὲ λοιπὰ σώματα, τὰ μὲν ἐκείνων ἐῤῥίπτετο δέλεαρ
3923. κυσί τε καὶ ὄρνεσι, τὰ δὲ εἰς τὸν ποταμὸν ἐβάλλετο. Καὶ οὐχ οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ φίλοι ἀπώλλυντο. Πάντας γὰρ τοὺς ἑκάστῳ τῶν τελῶν συναραμένους ἢ συμπράττοντας, ἐν πολεμίων μοίρᾳ, οἱ ἄλλοι, οἷς οὐκ ἐπηρτήκεσαν, ἐτίθεντο. Καὶ οὕτω συνέβαινε τοὺς αὐτοὺς καὶ φίλους τινὶ αὐτῶν, καὶ ἐχθροὺς τοῖς ἑτέροις εἶναι. Ἐν οἷς καὶ

Cicero orator. Μάρκον Κικέρωνα τὸν ῥήτορα ὁ Ἀντώνιος τοῦ Ὀκταουΐου φίλον ἀνεῖλεν, γεννηθέντα μὲν ἐν Ἄρποις ἐκ πατρὸς ἱππέως τὸ ἀξίωμα, καὶ ἀναφέροντος γένος εἰς βασίλειον οἶκον τοῦ Οὐόλσκων ἄνακτος Τυλλίου Ἀππίου, μητρὸς Ἑλβίας, τῇ τρίτῃ τοῦ Γαμηλιῶνος ἱσταμένου, γεγονότα δὲ ἔτος ἑξηκοστὸν τέταρτον. Καὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ προσηνεγμένης, πολλὰ αὐτὴν βλασφημήσας, ἐκέλευσεν αὐτὴν ἐκφανεστέραν τῶν ἄλλων, ἐν τῷ βήματι προστεθῆναι, ἵν᾽ ὅθεν ἠκούετο δημηγορῶν κατ᾽ αὐτοῦ, ἐκεῖ μετὰ τῆς χειρὸς τῆς δεξιᾶς ὁρῷτο. Ἡ δὲ Φουλβία Ἀντωνίου ἄλοχος, εἰς τὰς χεῖρας αὐτὴν ἔλαβε, καὶ ἐμπτύσασα ἐπὶ τὰ γόνατα ἔθηκε, καὶ τὸ στόμα αὐτῆς διανοίξασα, τὴν γλῶσσαν ἐξείλκυσε, καὶ ταῖς βελόναις κατεκέντησε, πολλὰ καὶ μιαρὰ ἐπισκώπτουσα.

Octauij crudelitas. Αὐτὸς Ὀκτάουιος ὑπὲρ πάντας ὠμότατα ἐτυράννευσε, καὶ ἀπαραιτήτως πολὺ πλείονας τοῦ Ἀντωνίου καὶ Λεπίδου ἀπέκτεινε. Καὶ γὰρ Περουσίαν πόλεθρον αἰχμάλωτον ποιῶν, τριακοσίους ἐπὶ τῷ βωμῷ τῷ Ἰουλίῳ Καίσαρι τεκταινομένῳ, ὡς θυσίας, τῇ πέμπτῃ ἐπὶ δέκα τοῦ μουνιχιῶνος, σφαγιάζεται. Πολλοὶ μὲν

Fides seruorum in dominos. οὖν ἀπώλλυντο, τινὲς δὲ καὶ ἐσώθησαν. Δοῦλοι γὰρ τῶν δεσποτῶν ἐσθῆτας περιβαλλόμενοι, ἐκείνους κατακρύψαντες, ὡς οἱ δεσπόται ἐσφάττοντο. Κόιντον Κικέρωνα, τὸν τοῦ Μάρκου ἀδελφὸν,

Q. Cicero. ὁ παῖς Κικέρων ἐξέκλεψε, καὶ στρεβλωθεὶς ἐπὶ τούτῳ οὐκ ἐξελάλησεν. Ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ μαθὼν τὸ γινόμενον, καὶ ἐλεήσας τὸν υἱὸν, ἐθελοντὴς ἑαυτὸν τοῖς σφαγεῦσι προέδωκε. Κάσσιος καὶ Βροῦτος ἐν τῇ Μακεδονίᾳ ἐγγὺς Φιλίππων πρὸς Ἀντωνίου

C. Caßij interitus. καὶ Ὀκταουΐου ἐνικήθησαν. Καὶ Κάσσιος μὲν ἐκέλευσεν ἑαυτὸν ὑπό τινος ἐξελευθέρου Πινδάρου ἀποσκευάζεσθαι, Μ. δὲ Βροῦτος

εἶτα ἑαυ-

εἶτα ἑαυτὸν διεργάσαιτο. Πορκία δὲ ἡ τοῦ Βρούτου γυνὴ τοῦ Κάτω- Anno mūdi
νος θυγάτηρ, φυλαττομένη καὶ μὴ ἐωμένη ἑαυτὴν φονεύειν, ἄν- 3923.
θρακας διαπύρους, ἐκ τοῦ πυρὸς ἁρπάζουσα καὶ καταπιοῦσα Portiæ for
ἀπέθανε. Αὕτη Πορκία πρὸ τῆς Καίσαρος σφαγῆς, ὁρῶσα τὸν titudo.
Βροῦτον μεστὸν ταραχῆς ἀήθους, καὶ τι βούλευμα κατανοήσασα παρ'
ἑαυτῷ θάλποντα δυσεξέλικτον, οὐ πρότερον αἰήρετο, πρὶν ἢ
λαβεῖν διάπειραν ἑαυτῆς. Λαβοῦσα γὰρ μαχαίριον, τομὴν βα-
θεῖαν λάθρα ἐπήνεγκε τῷ μηρῷ, ὡς μετὰ μικρὸν ὀδύνας
ἐπιγίνεσθαι νεανικάς, καὶ φρικώδεις ἀναφθῆναι πυρετοὺς ἐκ τοῦ
τραύματος. Ἀγωνιῶντος δὲ τοῦ Βρούτου, ἐν ἀκμῇ τῆς ἀλ-
γηδόνος οὖσα, ἔφη αὐτῷ. Ἐγὼ Βροῦτε οὐχ ὡς αἱ παλλακευό-
μεναι κοίτης μεθέξουσα καὶ τραπέζης, μόνον ἐδόθην σοι, ἀλλὰ
κοινωνὸς εἶναι ἀγαθῶν καὶ ἀνιαρῶν. Τὰ μὲν οὖν σὰ πάντῃ περὶ
τὸν γάμον ἄμεμπτα, τῶν δὲ περὶ ἐμοῦ τις ἀπόδειξις ἢ χάρις,
εἰ μήτι πάθος ἀπόρρητον συνδιοίσω σοι, μήτε φροντίδα πίστε-
ως δεομένην. οἶδα ὅτι γυναικεία φύσις ἀσθενὴς δοκεῖ λόγον
ἐνεγκεῖν ἀπόρρητον. Ἀλλ' ἔστι τις καὶ τροφῆς ἀγαθῆς, καὶ ὁμιλίας
χρηστῆς εἰς ἦθος ἰσχύς. Ἐμοὶ δὲ τὸ Κάτωνος εἶναι θυγατέρα, καὶ
Βρούτου γυναῖκα πρόσεστιν, οἷς πρότερον μὲν ἧττον ἐπεποίθην, νῦν
δὲ ἐμαυτὴν ἔγνωκα καὶ πρὸς πόνον ἀήττητον εἶναι. Ταῦτα εἰποῦ-
σα, δείκνυσιν αὐτῷ τὸ τραῦμα, καὶ διηγεῖται τὴν πεῖραν. Ὁ δὲ ἐκ-
πλαγεὶς ἐπεύξατο: δοῦναι τοὺς θεοὺς κατορθοῦντα τὴν πρᾶξιν,
ἄνδρα Πορκίας ἄξιον φανῆναι. Σέξτον Πομπήϊον πολλάκις Αὔ- Sextus Pō-
γουστον νικῶντα, τέλος αὐτὸς δι' Ἀγρίππου ὑπεραίρει, καὶ peius egre-
ὁ Σέξτος δόλῳ ὑπὸ Τικίου τοῦ Ἀντωνίου ἡγεμόνος ἀπέθανεν. gius bella-
Ὀκταύιος δὲ Αὔγουστος τέλος μοναρχίαν μόνος ἔλαβεν, Ἀν- tor.
τωνίου ἑαυτὸν διαχρησαμένου μετὰ τὴν πρὸς τὸ Ἄκτιον ἧτταν. Ὁ
γὰρ Ἀντώνιος σὺν τῇ πόρνῃ τῇ Κλεοπάτρᾳ, τῆς Αἰγύπτου βασι- M. Antonij
λίσσῃ αὐτόχειρ ἐγένετο; αὐτὴ τῆς ἀσπίδος θανατηφόρῳ δήγμα- interitus.
τι ἑαυτὴν ἑκουσίως ἀποσκευαζομένη, ἐκεῖνος τῆς μαχαίρας
ἰδίης γενόμενος ἔργον. Θαυμαστὸν δὲ οὐ μόνον τοσὸν μεγαλοψυ-
χίας ἐν γυναικὶ βαρβάρῳ τῇ Κλεοπάτρᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς δυσὶν

 παιδίσκαις

Anno mũdi 3923. παιδίσκαιν εὑρεθῆναι. Οὐ γὰρ μόνον ἡ δέσποινα αὐτῶν γενναίως καὶ ἀνδρείως ὑπὲρ τὴν φύσιν καὶ ἀσθένειαν τὴν γυναικείαν ἐθελόντης μετήλλαξε τὸν βίον, ἀλλὰ καὶ θεραπαινίδες δύο Νεαίρα καὶ Χαρμιώνη, εἰδυῖαι τὸν ὄλεθρον τῆς κυρίας ἑαυτὰς τῷ ἰῷ δηλητηρίῳ ἀπέκτειναι. Ὡς οὐ πολὺ θαυμάσιε τὴν τοῦ Ἀντωνίου ἀπώλεσιν, ἐπειδήπερ ἀνὴρ στρατηγικὸς γενόμενος ἑαυτὸν διεχειρήσατο. Ὅτι τοῖς ἐθνικοῖς οὕτως ἐν τοῖς δεινοῖς χρῆσθαι συνέβαινεν, ὡς καὶ τῷ Μιθριδάτῃ βασιλεῖ, καὶ ταῖς γυναιξὶν αὐτοῦ, Μονύμῃ τῇ Μιλεσίῃ, καὶ Ὀυερονίκῃ τῇ Χίῃ, καὶ ταῖς αὐτοῦ ἀδελφαῖς τῇ Στατύρᾳ, καὶ τῇ Ροξάνῃ: τῇ Λουκρετίᾳ, καὶ τῇ Πορκίᾳ ταῖς Ρωμαίαις γυναιξὶν συμβέβηκε. Καὶ ἄλλας περὶ ὧν ἐφεξῆς. Ἄμφω δὲ Ἀντώνιος καὶ Κλεοπάτρα θέλοντες τοῦ Σεβαστοῦ ἐν ἑνὶ μνήματι ἐθάφησαν ὃ αὐτοὶ ζῶντες ἑαυτοῖς ποιεῖν ἤρξαντο, ἀλλὰ ἐλαχίστοις περιπεπλωκότες κινδύνοις, καὶ ὑπὸ δέους αἰσχροῦ τινὲς θανάτου διὰ Αὐγούστου, μηδεμίας τῷ Ἀντωνίῳ σπονδὰς, ἢ διαλλαγὴν καὶ ἄδεσιν διδόντος, οὐκ ἐξετέλησαν, καὶ ἑκουσίῳ θανάτῳ τοῦ μνημείου βασιλικοῦ ἀπαρτισμὸν, καὶ πᾶν τὸ δεινὸν καραδοκούμενον ἔφθασαν. Ὁ δὲ Σεβαστὸς αὐτὸ ἀπετέλησε λαμπρῶς. Οὗτος δὲ ὁ Ἀντώνιος τῶν εὐγενεστάτων ἦν. Ἡ γὰρ τῶν Ἀντωνίων φρατρία αὐτὴν τὴν ἀρχὴν πρὸς τὸν Ἡρακλέα, καὶ ἦν ἐν τῇ Ρώμῃ τῶν εὐπατριδῶν.

Μ. Ἀντώνιος ὕπατος σὺν Αὔλῳ Ποστουμίῳ τῆς πόλεως ἔτει χνδ αἱρεθῆ ἐν πολέμῳ τῶν Μαρσικῶν.

Μάρκος Ἀντώνιος.

Κάϊος Ἀντώνιος, ὑπατεύει σὺν Μ. Τυλλίῳ Κικέρωνι ἔτι χπ, Σέργιον τὸν Κατιλίναν μάχῃ ἀποκτείνει, ἀλλ' ὕστερον πρὸς Δαρδάνων νικᾶται.

Μάρκος Ἀντώνιος τριάν- a | Λεύκιος Ἀντώ- b | Καΐος Ἀν- c

δρος

δρος μετὰ Ὀκταουΐου καὶ Λεπίδου. νιος ὕπατος σὺν Ποβλίῳ Σερβιλίῳ τώνιος ὑπὸ Ὀρτησίῳ φονεύεται. 3919.

Γυναῖκες τρεῖς

Φουλουΐα πρότερον γυνὴ Κλωδίου

Ὀκταουΐα.

Κλεοπάτρα.

Ἴουλος Ἀντώνιος φονευθεὶς πρὸς Ὀκταουΐου Αὐγούστου, ὅτι ἐμοίχευσε τὴν Ἰουλίαν, θυγατέρα τοῦ Αὐγούστου.

Λεύκιος Ἀντώνιος

Ἀντωνία Πρεσβυτέρα γυνὴ Λ. Δομικίου Αἰνοβάρβου.

Κνήϊος Δομίκιος Αἰνόβαρβος, γυνὴ Ἀγριππῖνα τοῦ Γερμανικοῦ θυγάτηρ, φονευθεῖσα διὰ Νέρωνος υἱοῦ.

Ἀντωνία Νεωτέρα γυνὴ Κλαυδίου Δρούσου Γερμανικοῦ.

Κλαύδιος αὐτοκράτωρ.

Βρεταννικός.

Ὀκταουΐα γυνὴ Νέρωνος Καίσαρος.

Πτολεμαῖος.

Ἀλέξανδρος ὑπὸ Αὐγούστου φονευθείς.

Ἑλήνη γυνὴ τοῦ Ἰούβου βασιλέως Μαυρουσίων

Πτολεμαῖος βασιλεὺς Μαυρουσίων, φονευθεὶς πρὸς τοῦ Καΐου αὐτοκράτορος.

ΝΕΡΩΝ αὐτοκράτωρ, ὕστατος ἐκ φρατρίας τῶν Καισάρων γυναῖκες.

Ὀκταουΐα θυγάτηρ Κλαυδίου Καίσαρος ἣν ἐφόνευσε.

Ποππαῖα Σαβῖνα

Κλαυδία παῖς ἀποθνήσκει.

Στατιλία Μεσσαλῖνα φαρμάκῳ περιτέξεται ὑπὸ Ἀγριππίνης.

Μάρκος

Anno mũdi 3923.

M. Antonij mores.

Μάρκος δὲ ὁ Ἀντώνιος Τριανδρος οὐκ ἄφρων καὶ νωθρὸς ἄλλως ἀνὴρ, ἀλλὰ δεινὸς καὶ δραστήριος, δελεασθεὶς δὲ τῷ ἔρωτι τῆς Κλεοπάτρας, τότε οὐ σπουδαίως πρὸς τὴν πραγμάτων ἐν Ἀσίᾳ καὶ ἀναπλῆ διοίκησιν ἐφέρετο, ἀλλὰ ἀσώτως καὶ ἀσελγῶς παρὰ τῇ Κλεοπάτρᾳ σχολὴν ἦγε, καὶ ἐνίοτε διὰ τῶν στρατηγῶν ἔκφερε πολέμους πρὸς πολεμίους καὶ τὰς χώρας ἐκυβέρνησε. Τὸν Γαΐον Σώσιον τῆς Συρίας καὶ Κιλικίας ἄρχοντα κατὰ Ἰουδαίων ἀπέστειλεν, ὃς ἥλωκε τὰ Ἱεροσόλυμα ἐν τῷ σαββάτῳ, καὶ τῷ Ἡρώδῃ ἔδωκε βασιλείαν. Ἀντίγονον δὲ πρότερον βασιλεύοντα ἐμαστίγωσε, σταυρῷ προσδήσας. Ἐκποδὼν γενομένου τοῦ Ἀντωνίου, καὶ μόνος τῆς οἰκουμένης τῆς ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων κρατήσας ὁ Ὀκτάβιος, ἐβούλετο τῇ γερουσίᾳ, καὶ τῷ δήμῳ ἐπιτρέψαι τὰ πράγματα, ἀλλὰ Μαικήνου συμβουλεύοντος τὴν μοναρχίαν ἐτήρει.

Hierosolyma capta, & regnũ Iudeorum ad Herodem delatum.

Augusti mores.

Ἦν δὲ τοῖς ἤθεσιν ἄριστος, φιλάνθρωπος, καὶ πρᾶος καὶ ταπεινός. ἐγκατάφορος δὲ πρὸς τὰ Ἀφροδίσια. Καὶ γὰρ αἱ γυναῖκες ἐκομίζοντο ἃς ἐβούλετο ἐν κατασκέποις φορείοις, καὶ οὕτως εἰς τὸν αὐτοῦ εἰσήγοντο θάλαμον, αὐτὸς δὲ ταύτας ἐξῆγε τε καὶ ἔχρητο. Τοσοῦτον πολιτικὸς καὶ ταπεινὸς ἦν, ὡς καὶ κωλύειν ἀσπάζεσθαι κύριος. Τὰς θυγατέρας καὶ τὰς ἐγγόνας, ἱστὸν ἐποίχεσθαι καὶ νήθειν, καὶ τὸ ἔριον διαπράττεσθαι ἠνάγκασε. Πρὸ τῆς αὐτοῦ τελευτῆς ὁ ἥλιος ἅπαξ ἐξέλιπεν. Ἐν Νώλῃ μετήλλαξε τῇ ἐννέα καὶ δεκάτῃ τοῦ Αὐγούστου μηνὸς, ζήσας ἔτη ἑβδομήκοντα ἕξ, τριάκοντα καὶ τεσσάρων ἐνδεουσῶν ἡμερῶν, μοναρχήσας μόνος, ἀφ' οὗ πρὸς τὸ Ἄκτιον ἐνίκησεν τὸν Ἀντώνιον, ἐνιαυτοὺς πρὸς τέσσαρα, τεσσαράκοντα. Ἐὰν δὲ ἀριθμήσῃς ἀπὸ σφαγῆς τοῦ Ἰουλίου τοῦ Δικτάτωρος, ἐβασίλευσεν ἔτη πεντήκοντα ἕξ. Δώδεκα γὰρ ἦρξε σὺν Ἀντωνίῳ, καὶ μετὰ αὐτοῦ τελευτὴν τέσσαρα πρὸς τεσσαράκοντα, ὡς ἱστορεῖ ὁ Σουητώνιος, σπουδαιότατος καὶ πιστότατος τῶν Καισάρων γραφεύς. Ὑπωπτεύθη δὲ τι ἐπὶ θανάτῳ αὐτοῦ ἡ Λιβία γυνὴ, ὅτι τοῖς σύκοις βεβαμμένοις τῷ ἰῷ, αὐτὸν φαρμακευθεῖσα, ὅτι πρὸς τὸν Ἀγρίππαν ἐξ Ἰουλίας θυγατρὸς ἔκ-

Humilitas Augusti.

Mors Augusti significata per Solis eclipsin.

γονον

γόνον, λάθρα διέπλευσεν ἐς νῆσον, τοῦ μετὰ τῆς Ἰουλίας μητρὸς ἐπεφυγάδευτο. Δείσασα γὰρ ἡ Λιβία μὴ νεανίᾳ καταλλαγεὶς, ἐπὶ τῇ μοναρχίᾳ αὐτὸν καταγάγῃ, τῆς ἑαυτῆς υἱὸν τὸν Τιβέριον (ὃν διὰ υἱοθεσίας καὶ κληρονόμον καὶ διάδοχον ἐποιήσατο) ἀποστερούμενον. Ταύτην τὴν Λιβίαν ἐν γαστρὶ ἔχουσαν, ἀπήγαγε, ἔχοντος ἀνδρὸς, ἀπὸ Τιβερίου Κλαυδίου Νέρωνος, καὶ σφόδρα μέχρι θανάτου ἠγάπησε, κἂν ἄλλως κουφότατα καὶ ἔγημε, καὶ ἀφώρισεν ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας καλλίστας καὶ γυναικεστάτας νύμφας. Ἦν γὰρ ἔγκυος ἐκ προτέρου ἀνδρὸς ἡ Λιβία, καὶ τῷ τρίτῳ μηνὶ τῆς συνουσίας μετὰ τοῦ Αὐγούστου, τὸν Δροῦσον, τοῦ Κλαυδίου αὐτοκράτορος πατέρα ἔτικεν. Ὅθεν καὶ ἐτωθάζετο ὑπὸ τοῦ ὁμίλου διὰ πολυθρυλλουμένου ἐκείνου: τοῖς εὐτυχοῦσι καὶ τρίμηνα παιδία. Anno mūdi 3923.

Ἐν δὲ τεσσαρακοστῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς μοναρχίας Αὐγούστου, ἐτέχθη ἐνανθρωπήσας ὁ κύριος ἡμῶν καὶ θεὸς Ἰησοῦς Χριστὸς. εἰ ἀριθμήσεις βασιλείαν Αὐγούστου ἀπὸ τῆς σφαγῆς τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος: εἰ δὲ ἀπὸ τῆς νίκης πρὸς Ἀκτίῳ, ἐτέχθη ἐνιαυτῷ τῷ τριακοστῷ τοῦ Ὀκταβίου: Τοῦ κόσμου τρισχιλιοστῷ, ἐννακοσιοστῷ, ἑξηκοστῷ τρίτῳ; τῆς δὲ Ῥώμης ἑπτακοσιοστῷ, πεντηκοστῷ πρώτῳ. SALVATORIS natalis.

Δύο δὲ ἦσαν παρὰ τῷ Αὐγούστῳ μέγιστον δυνάμενοι ὁ Μαικήνας, ἐξ ἱππέων γένους, καὶ μέγιστον δυνάμενος παρὰ Καίσαρι, ὃς οὕτως εὔρυθμος τὴν ψυχὴν, καὶ εὔκοσμος τὴν ἀρετὴν ἦν, ὡς μηδεμίας μείζονος τιμῆς ἐπιθυμεῖν, κἂν ῥᾳδίως διὰ ἀρετὴν καὶ παιδείαν, καὶ διὰ ὑπερβάλλον ἀξίωμα καὶ δόξαν παρὰ τῷ Καίσαρι, μεγίστας λαμβάνειν ἐξουσίας καὶ τιμὰς ἐδύνατο. Πολλὰ τοῦ Αὐγούστου ἐκράτησε, καὶ ὁσάκις τῇ πικροτέρᾳ ὀργῇ ὑπὲρ ἐσκαμμένα τῆς δικαιοσύνης καὶ τοῦ πρέποντος ἐπήδησε, τῆς τε ὀργῆς αὐτὸν παρέλυε, καὶ εἰς τὸ ἠπιώτερον μεθίστη. Τεκμήριον δὲ, ὅτι πολλοὺς θανατώσειν μέλλοι, ἐπεχείρησε μὲν διώσασθαι τοὺς περιεστηκότας, καὶ ἐγγὺς αὐτῷ προσελθεῖν. Μὴ δυνηθεὶς δὲ, ἔγραψεν εἰς γραμματεῖον: Ἀνάσ- Mecœnas.

Anno mũdi στηθι ἤδη ποτὲ δήμιε, καὶ αὐτὸ ὡς καὶ ἕτερόν τι ἔχον, εἰς τὸν κόλ-
3923. πον αὐτοῦ ἔρριψεν, ὥστε ἐκεῖνον μήτι ἀποκτεῖναί τινα, καὶ εὐθὺς
ἐξαναστῆναι. Οὐ γὰρ ὅπως ἠγανάκτει τοιαύτῃ παρρησίᾳ τῶν φί-
λων, ἀλλὰ καὶ ἔχαιρεν. Ὅτι ὅσα αὐτὸς ὑπό τε τῆς αὑτοῦ φύ-
σεως, καὶ ὑπὸ τῆς τῶν πραγμάτων ἀνάγκης, καὶ παρὰ τὸ
προσῆκον ἐθυμοῦτο, ταῦτα τῇ τῶν φίλων παρρησίᾳ διωρθοῦντο. Ἕτε-
Agrippa. ρος ἦν ὁ Ἀγρίππας, ἄριστος πρὸς τὰ πολεμικὰ, καὶ πρὸς
πάντων Ῥωμαίων διὰ αὐτοῦ ἀρετὴν καὶ ἐσθλοσύνην ἀγαπώμε-
νος. Περὶ οὗ ὁ Μαικήνας ἔλεγεν, ὅτι τηλικοῦτον αὐτὸν ἐποίη-
σεν ὁ Καῖσαρ, ὥστε ἢ γαμβρὸν αὐτοῦ γενέσθαι, ἢ φονευθῆναι. διότι
τὴν θυγατέρα ἰδίαν ὁ Σεβαστὸς ἀνδρὸς χηρεύουσαν, αὐτῷ ἔδω-
κε. Ἐφίλησε μὲν Αὔγουστος τὴν τοῦ Μαικήνου τῶν ἀπορρήτων
κρυψινοίαν, τὴν δὲ τοῦ Ἀγρίππου τλημοσύνην, καὶ τῶν δεινῶν
ὀλιγωρίαν.

Clades Au- Δὶς δὲ μάλιστα ὁ Αὔγουστος ὄνειδός τι μέγα καὶ ἧτταν, καὶ
gusti. ἀμφοτέρας ἐν Γερμανίᾳ ἔπαθε. Μίαν τοῦ Λολλίου στρατηγοῦντος
Victoriæ τοὺς Ῥωμαίους, δευτέραν Κυϊντιλίου τοῦ Οὐάρου. Οὐάρος γὰρ
Germano- ἄρχων τῶν Κελτῶν καὶ Γερμανῶν, καὶ τὰ ἄλλα ὡς καὶ δουλεύου-
rum. σί σφισιν ἐπέταξε, καὶ χρήματα, ὡς καὶ παρ᾽ ὑπηκόων ἐσέπρα-
ξεν, οὐκ ἀνάσχετα δὲ ἀνδράποδα τῶν Ῥωμαίων γενέσθαι οἱ Γερ-
μανοὶ ἡγοῦντο, καὶ γενναίως ὑπὲρ ἐλευθερίας ἠμύνοντο. Ὃ καὶ
ἄλλοι κατὰ Δαλματίαν ἐποίησαν, οἵτινες καὶ τῶν Ῥωμαίων ἀπέ-
στησαν. Οὓς ὁ Τιβέριος Καῖσαρ ἠρώτησε. Τί ὑμῖν ἔδοξε καὶ ἀπο-
στῆναι, καὶ ἐπὶ τοσοῦτον ἡμῖν χρόνον ἀντιπολεμῆσαι; οἱ δὲ ἀπεκρί-
ναντο. Ὅτι ὑμεῖς τούτων αἴτιοι ἐστέ. Ἐπὶ γὰρ τὰς ἀγέλας ὑμῶν
φύλακας οὐ κύνας καὶ νομέας, ἀλλὰ λύκους πέμπετε. Οἱ δὲ
οὖν Γερμανοὶ τοῦ Οὐάρου τρία τάγματα ὁλοχερῶς, στρατηγοῦν-
Arminius. τος αὐτοὺς τοῦ Ἑρμάννου, ὃν οἱ Ῥωμαῖοι Ἀρμίνιον κικλήσκουσιν,
Victoria ἀπέκτειναν. Αὐτὸς δὲ ὁ Οὐάρος σὺν δοκιμωτάτοις ἑαυτὸν κατε-
Germano- χρήσατο. Μαθὼν δὲ ὁ Σεβαστὸς τὸ πάθος, καὶ τὰ τῷ Οὐάρῳ
rum, & συμβεβηκότα, τήν τε ἐσθῆτα περιερρήξατο, καὶ πένθος μέγα
trepidatio ἐπὶ τοῖς ἀπολωλόσι, διὰ δέος τῶν Γερμανῶν, ἐποιήσατο. Δέ-
δοικε

ἔοικε γὰρ ἐπὶ τήν τε Ἰταλίαν καὶ τὴν Ῥώμην αὐτὴν τοὺς νικητὰς Anno mūdi
ὁρμῆσαι. Διὸ Ζηνὶ τῷ μεγίστῳ καὶ ἀρίστῳ ἀγῶνας μεγάλους 3976.
ἐπαγγέλλεται, εἰ τὴν ἀρχὴν τὴν Ῥωμαίων ἀρείω ποιῇ, καὶ βε-
βαιοίη τὴν πολιτείαν· ὃ ἐν μεγίστοις κινδύνοις γίνεσθαι ἐφίλει,
ὡς ἐν τῷ Μάρσων πολέμῳ, καὶ ἐν πολυκινδύνῳ πολέμῳ τῶν
Κίμβρων γέγονε. Καὶ γὰρ οὕτως ἐφοβήθη, καὶ ἐς τοσαύτην ἦλθεν
ἀθυμίαν, ὡς διά τινας μῆνας, οὔτε τὸν πώγωνα, οὔτε τὰς τρίχας
ξυρᾶν, καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπὶ θύρας προσκρούειν κράζων· Κυϊντίλιε
Οὐάρε ἀπόδος τάγματα ἢ λεγιῶνας. Καὶ τὸ ἦμαρ τῆς στρατο-
λεθρίας ἀπαίσιον ἔγραψε, καὶ αὖτις περιιὼν τὸ ἄστυ, τὰ τείχη
ἐφρούρησε, καὶ ἐκ πάσης Ἰταλίας στρατιώτας κατέλεξεν. Ἐγένε- Germani
το δὲ αὕτη ἧττα τῷ ἑνδεκάτῳ ἔτει ἐνσαρκώσεως κυρίου καὶ θεοῦ magna vi-
ἡμῶν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐγγὺς Παδεβόρνης πόλεως τῆς Οὐεσ- ctoria vin-
φαλίας, καὶ μεταξὺ ποταμῶν τῆς Λιππίας καὶ Ἀμισίας. Ὁ Romanos
Ἑρμάννος δὲ ἡγεμὼν τῶν Γερμανῶν, ἦν ἀρχὸς τῶν Χερούσκων, Domini 11.
Σαξόνων, Βρουνσουικαίων, Μυσίων τε καὶ Βοήμων. Ὅταν δὲ ἐστρατή- Augusti
γει ταύτην μάχην ἦν περὶ εἰκοστὸν τέταρτον ἔτος γεγονώς, καὶ 13. mundi
ἐφονεύθη εἶτα πρὸς συναίμων, ἐνιαυτῷ τοῦ βίου τριακοστῷ ἑβδό- 3976.
μῳ τῆς ἀρχῆς δωδεκάτῳ Τιβερίου αὐτοκράτορος, δεδιότος
δεινότητα εἰς πόλεμον, καὶ εὐτυχίαν, καὶ μισθουμένου αὐτοῦ πολλῷ
χρυσῷ σφαγήν. Περὶ τούτου ὁ Τακιτὸς τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ γρά-
φει, ὅτι οὐκ ἀκμάζουσαν καὶ νέαν ἀρχὴν τῶν Ῥωμαίων, ὥσπερ
ἄλλα ἔθνη καὶ βασιλεῖς, ἀλλὰ εἰς μέγιστον δυνάμεως προεληλυ-
θεῖαν ἐπείρασεν ἀεὶ ἀήττητος, καὶ ἐλευθερώσων τὴν Γερμανί-
αν, εἰ ἐπὶ γήρατος οὐδενὸς ἐλθεῖν ἐξῆν. Ὁ δὲ Σεβαστὸς μάλα
εὐμενῶς εἶχε πρὸς τοὺς ἐπὶ λόγοις ἅπαντας, καὶ λίαν δύο
ποιητὰς τὸν Βιργίλιον καὶ τὸν Ὁράτιον ἠγάπησε. Καὶ γὰρ ἅπαξ ἐρω-
τηθεὶς, τί ποιῇς κάθημαι, ἔφη, μεταξὺ στεναχῶν καὶ δακρύων:
τοῖς δακρύοις τὸν Φλάκκον ἀμβλίωπα, στεναχαῖς δὲ Βιργίλιον
μελαγχολικὸν τωθάζων.

ΟΚΤΑΟΥΙΟΣ.

Κληρονόμος κτεάνων ἀπὸ Καίσαρος ἔννομα γραφθεὶς
Αὔγουστος, μετὰ τὴν θεῖον παρεδέξατο ἀρχήν.
Ἀλλὰ δυναστείας μετέχων βασιληΐδος, ὥσπερ
Τοῖσι φονεῦσι φόνον θείου καὶ κῆρα μέλαιναν
Φράζει, ἀντίβιον πόλεμον κρατερῶς τε συνάπτων,
Σὺν Μάρκῳ Βρούτῳ, στυγερῷ προΐαψεν ἀΐδι
Κάσσιον, ἀρχαίου οἴκου τε αἵματος ὄντα,
Καίγε πάνυ κρατερὸν, καὶ ὑπείροχον ἄλκαρ ἔχοντα:
Οἰωνοῖς αὐτοὺς τε ἑλώρια τεῦχε κύνεσσιν
Ἐν Μακέδων χώρᾳ: Διὸς ἡ ἐτελείετο βουλή.
Σέξτον Πομπήιον Μεγάλου οὐ δυσκλεῆ υἱόν,
Οὗ ἄπο πολλάκις ἦν τε δαμνύμενος κατὰ πόντον,
Δάμνυσι, καὶ κεφαλὴν τοῦ ἡττηθέντος ἔκερσεν.
Ἶσον ἑοῖ ἄρχοντα ἐν Αἰγύπτῳ πολυσίτῳ
Ἀλλὰ Κλεοπάτρας καταδουλωθέντα ἔρωτι,
Καὶ δελεαζόμενον δαμάει Ἀντώνιον ἐχθρόν
Ὅστις δ' αὐτουργὸς γίνετ', ἔντερα χαλκῷ ὀρύττων.
Οὕτως οἶος ἄναξ τῶν Ῥωμαίων βασιλείας
Γίγνεται Αὔγουστος, πάντων ἐριδίκετος ἀρχῶν,
Εὐμενὲς ἦτορ ἔχων, περὶ πάντων ἤπιος ἀνδρῶν.
Οὕτω ἀνάσσει τοῦ δήμου, ἵνα ἐσθλὸς ἀκούειν,
τῆς πάτρας τε πατὴρ, ἱερὸς τε ἄσυλος ἄτρεαυστος.
Δὶς τῶν Γερμανῶν ἄπο δάμνυται ἐγχεσιμώρων.
Λόλλιος αὐτὸς ἅπαξ πολλὴν στρατιὴν ἀποβάλλει.
Ἀλλὰ ὁ Κυιντίλιος τρία τάγματα οὐλ' ἀφίησιν,
Ἑρμάννου ὑπὸ ἡγεμόνος κάρτιστα δαμασθείς.
Σάξων ἦν δὲ ὁ Ἑρμάννος τ' ἄρχεσθαι ἄριστος,
Ὀξύς τ' εἰς βουλὴν ἀρχῶν οὐχ' ἄριστος ἁπάντων,
Πῦρ πνείων, τὸ μένος δεινὸν βροτολοιγοῦ Ἄρηος.
Τεύχεσι πᾶσιν ἰὼν ἐπὶ τὰς κλισίας ἀγερώχων

Ῥωμαίων,

Ῥωμαίων, ἐτάραξε στρατὸν τὸν χαλκοχίτωνα, *Anno mundi 3923.*
Γοργοῦς ὄμματ᾽ ἔχων, ἡ τῆς πολιούχου Ἀθήνης,
Καὶ τρία τάγματα Ῥωμαίων κτάνε τηλόθι πάτρας.
Συμμαχέων νήριθμον ἔπεφνεν Ἄρηΐ τε ὄχλον.
Αὐγούστου νομίμως βασιλεύοντος σχεδὸν ὅλου
Κόσμου, εἰρήνης τε βαθείας πάντῃ οὔσης,
Τεσσαρακοστῷ ἔτει βασιλείας δευτέρῳ, ἁγνῆς
Ἐξ ἁγίας Μαρίας, τῆς παρθένου ἠϋκόμοιο,
Εὐχομένης Δαβὶδ βασιλέως αἵματος εἶναι,
Γείνεται ἀθάνατος θεὸς, ἀθανάτου θεοῦ υἱός,
Κύριος ἡμέτερος, λυτρώτης ἠδέ τε σωτήρ,
Ἀϊδίου ζωῆς δωτὴρ ὁ Χριστὸς Ἰησοῦς.
Χαῖρε θεὸς, θεοῦ ἀφθάρτου ἀπὸ πατρὸς ἐπιχθεὶς,
Χαῖρε ὦ οἰκτιρμὸν, λαοσσόε, καὶ ἐλέησον
πάντας ἁμαρτωλοὺς, καὶ δὸς βιογέρσιμον ἦμαρ
Ἀθλίῳ ἀνθρώπων ὄχλῳ, ὅτ᾽ ἐλεύσεαι ἡμῖν
Οὐρανόθεν κριτὴς σὺν σάλπιγγι θνητοῖσι,
Σαρκὸς ἀναστάσεως ἀγγελτηρίᾳ, ὑστατιφώνῳ.

OCTAVIVS AVGVSTVS CÆSAR, SECVNdus Romanorum Monarcha.

OCTAVIVS ERAT CÆSARIS EX Iulia sorore pronepos. Nam Iulia nupta Actio Balbo peperit Actiam, quæ desponsa Octauio enixa est Octauium Augustum Cæsarem, Coss. Marco Tullio Cicerone & Antonio, 23. Septemb. Cæsar vocatus est, quoniam Iulius

Anno mũdi 3923. Iulius Cæsar adoptauit Octauium cum liberis careret. Augustus autem à senatu iam imperans dictus est, tanquam fortunatus, felix, augurio & fato imperator creatus, tanquam beatus, diuinus, admirandus, venerabilis. Ideo Græci Sebastum, hoc est, venerandum, colendum, à σέβεσθαι quod significat venerari, honorare, nominauerunt. Postquam autem & ipse Octauius mascula prole caruit, adoptauit similiter Tiberium, gratificans vxori suæ Liuiæ, quam ardentiss. amauit natum ex Liuia & Tiberio Claudio Nerone, antequã eam Octauius vxorem duceret. Est quoq; nõ absurdum neq; importunum Octauij, & successorum eius genealogiã recensere, quoniam omnes propter adoptionem Cæsares dicti sunt, & diu Romanis imperauerunt, vsq; ad Neronem, in quo Cæsarũ familia prorsus extincta est. Iulius igitur Cæsar sororem suam Iuliam elocauit Actio Balbo, cui peperit Actiam, quæ coniunx Octauij rursus enixa est Octauium Augustum, & Octauiam Minorem, vxorem Agrippæ.

Caius Octauius primus ex sua tribu Cos. (quæ solum equestris dignitatis erat, quamuis cognatorum familia aliquos habuit, qui magistratus gesserunt) duas vxores habuit.

Anchariam, ex qua

Octauia Maior, coniunx Marcelli filij illius Marcelli, qui cum Annibale pugnauit.

M. Marcel- a

Marcel- b

Actiam ex qua

Octauia Minor nupta L. Agrippæ.

M. Agrippa ter consul tres vxores duxit Marcellã, Mar- c

Octauius Augustus Cæsar impe- d

lus Iuliæ sponsus, quã genuit Augustus ex Scribonia, sed ante nuptias Marcellus obijt.

la M. Agrippæ vxor, quam coactus dimisit Agrippa & duxit Iuliam viduam, Aug. F.

celli F. secundã T. Pomponij Attici filiam, ex qua nascitur Agrippina vxor Tiberij Imp: Et tertiam Iuliam Octauij Imp: F. ex qua

rator adoptiuus Iulij Cæsaris.

1 Agrippina vxor Germanici C. Poëtæ.

2 C. Cæsar adoptatus ab Augusto moritur in Lycia.

3 L. Cæsar perijt in Massilia.

4 Agrippa Posthumus ab Aug. auo Surrentum seposítus, sed iussu Tiberij occisus est.

5 Iulia vxor Aemylij Pauli, filij P. Aemylij censoris.

Scribonia vxor, quam repudiauit propter morum importunitatem.

Iulia vxor M. Agrippæ, & demum Tiberij imper: à quo post mortem patris occisa est. Fuit turpiss. scortum.

Prius pacta M. Marcello.

Liuia Drusylla, Liuij Drusi Clodiani F. Ex priore coniuge peperit.

Neronem Drusum, qui ex Antonia, Antonij triumuiri F. genuit.

Tiberium imperatorẽ, cui duæ fuerunt vxores.

a b

Claudi-

Anno mūdi 3923.

a | | b |
---|---|---|---
Claudium imp., qui ex Messalina gignit. | Germanicū, cuius vxor Agrippina, M. Agrippæ ex Iulia, filia, quem è medio sustulit veneno Piso Antiochiæ insidijs Tiberij Cæsaris. | Agrippina M. Agrippæ F. Pomponij Attici neptis | Iulia, quam inuitus duxit, dimissa Agrippina. Verū hanc ab excessu Augusti interfecit.
Britannicū quem è medio tollit Nero. | | Drusus. |
 | | Tiberius Drusus quē occidit Caligula. |

Drusilla, Liuilla.	Agrippina, domina pessima, & adultera, tribus desponsa.	Nero Germanicus.	C. Caligula Aug. Cæsar, vxor illius Iulia Drusilla. vide Sueton.

Cneio Domitio Aenobarbo	Paßieno Crispo bis Cos.	Claudio Cæsari imp.
Nero Imp., qui hanc suam matrem & simul pellicem occidit.		

Octauius igitur crescens & ex ephebis excedens, vixit apud Cæsarem qui liberis carebat: quia magnam spem de illius virtute & regno, animo conceperat, quā hauserat ex vaticinijs de illius excellentia. Propterea Iulius magna sibi de eo pollicens illum adoptauit, & Latinis Oratoribus erudiendum diligenter tradidit: atque eum ad bellica, & ciuilia negotia exercuit, guberna-

nato-

natore & principe digna. Cum consulatum Octauius senatui armis extorsisset, Casiium & Brutum interfectores auunculi magni proscribit, & cum Antonio atque Lepido aduersus senatũ & primates conspirat. Triumuiri cum instructa acie Romam proficiscentes, statim quæ sibi placebant, faciebant. Et multæ multorum fiebãt cædes, adeo vt vrbs cadaueribus impleretur. Nam pars domi, pars in vijs & in foro, pars inter sacrificia trucidabantur. Et occisorum capita pro rostris proponebantur, & reliqua cadauera partim esca volucribus & canibus proijciebantur, partim in flumen conijciebantur: & non solum inimici, verum etiam amici peribant. Nam omnes qui cum aliquo trium horum steterant, hostium numero alij, quibus non adhæserant, habebant. Et hoc pacto contingebat eosdem amicos alicui eorum, atque hostes alijs esse. Inter quos etiam M. Ciceronem oratorem, Octauij amicum, M. Antonius interfecit. Natus est Cicero Arpis, patre equestri familia, qui referebat genus suũ in regiam domum Volscorum regis Tullij Appij, matre Heluia, tertia Ianuarij, vixerat annos sexaginta quatuor. Allato capite Ciceronis multis in eum Antonius inuectus, iussit illud altius reliquis pro rostris poni, vt vnde auditus fuerat Cicero contra se habere orationem, ibi cum dextra conspiceretur. Fuluia verò Antonij vxor, illud in manus sumpsit, & inspuens in faciem eius super genua posuit, & aperto ore extraxit linguã, & aciculis pupugit, multa & detestanda in eam scommata iaculata. Octauius ante omnes sæuijs: grassatus est, atque sine exceptione longè plures quàm Antonius & Lepidus interfecit. Etenim Perusiam oppidum capiens trecentos in ara, quæ Iulio Cæsari ædificata fuerat, sicut victimas, 15. Ianuarij

Anno mũdi 3923.

K mactat.

Anno mũdi 3923. mactat. Multi itaq; interibant, aliqui tamen euaserunt. Nam serui dominorum vestimenta induentes, ipsos occultauerunt, & pro dominis iugulati sunt. Q. Ciceronem, M. Oratoris fratrem, filius Cicero furatus est, atq; ideo tormento subiectus, patrem non prodidit. Pater autem animaduertens quid accidisset, & misertus filij sui, vltro se percussoribus tradidit. Cassius atque Brutus in Macedonia prope Philippos ab Antonio & Octauio victi sunt. Et Cassius quidem iussit se à liberto quodam Pindaro interimi. M. verò Brutus postea

Portia. sibi manus attulit. Portia Bruti coniunx Catonis filia obseruabatur, nec sinebatur sese occidere, sed ignitos carbones ex igne rapiens & deglutiens interijt. Hæc Portia ante cædem Cæsaris, cernens Brutum plenum insueta perturbatione, voluere inextricabile quiddã, non ante ipsum de arcanis sciscitabatur, quam suijpsius periculum fecisset. Nam sumpto cultro, altum vulnus sibi inflixit in coxa, vt paulò pòst iuueniles dolores orerentur, & horrores pestilentiales accenderentur ex vulnere. Instante Bruto, circumuenta summo dolore, ipsi enunciauit. Ego Brute non solum, quemadmodũ concubinæ lecti & mensę socia, tibi tradita sum, sed vt sim particeps bonorum atq; malorum. Nihil quidem in coniugio tuo reprehendendum est, quod aũt fidei meæ argumentum, nisi arcanum malum tecum subeam. Non sum nescia fœmineam naturam nimis imbecillem videri, quam vt ei arcanum credatur. Verum affert quoq; bona educatio, & honesta conuersatio, ad mores momentum. Mihi quidẽ quod Catonis filia & Bruti coniunx sum contigit, quibus prius me imparem atq; inferiorem gesi; Nunc autem meijpsius periculum feci, & me contra periculum atq; laborem inuictam esse intellexi. Hæc inquiens

quiens ostendit illi vulnus, & narrat experimentum. Anno mũdi
Ipse verò obstupefactus, optabat vt auxilio deorum 3923.
rem rectè & feliciter gereret, atq; Portia dignus maritus appareret. Sextum Pompeium, qui sæpe Augusti exercitus profligauit, tandem Cæsar per Agrippam vicit & per Antonium interfecit.

Octauius tandem imperium solus nactus est, cum Antonius post cladem ad Actium sibijpsi manus attulisset. Nam Antonius cum meretrice Cleopatra Aegypti regina mortẽ sibi consciuit. Hæc se venenato aspidis morsu è medio sustulit, ille se suoipsius gladio induit. Admirandum est tantam animi fortitudinem non solum in muliercula barbara, verum etiam in duabus ancillis reperiri. Non enim tantum domina ipsarum super naturam & infirmitatem sexus fœminei sua sponte vitam finiuit, verum duæ quoq; famulę Neæra & Charmione, comperto interitu dominæ veneno seipsas interemerunt: vt nemo valde mirari debeat Antonij interitum, quod homo bellis assuetus seipsum interfecit: quia gentibus ita perire in magnis periculis vsitatum fuit. Sicut Mithridati, atq; vxoribus eius Monimæ Milesiæ, & Veronicæ Chiæ, atq; sororibus illius Statyræ & Roxanæ contigit: Similiter Lucretiæ atq; Portiæ Romanis matronis, & alijs, de quibus postea. Ambo autem Antonius & Cleopatra volente Augusto vno sepulchro conditi sunt, quod ipsi sibi parare incœperant, verum extremis periculis circumuenti, & præ timore turpis alicuius mortis, ab Augusto inferendæ, qui Antonio neq; veniam neq; fœdus concedebat, non absoluerunt, sed spontanea morte monumenti perfectionem, atq; omnem metum mali præoccupauerunt. Augustus vero illud splendidè extruxit atque absoluit.

Anno mũdi 3923. Hic autem Antonius nobilissimus erat, Nam gens Antonia originem suam ad Herculem referebat, & erat patricia Romæ.

M. Antonius consul cum Aulo Posthumio anno ab vrbe condita 654. occisus est Marianorum bello.

M. Antonius.

C. Antonius consul cum M. Tullio Cicerone Oratore anno vrbis 690. Sergium Catilinam profligauit prælio, sed postea vincitur à Dardanis.

M. Antonius Triumuir cum Octauio & Lepido.

L. Antonius consul cum P. Seruilio.

C. Antonius occiditur ab Hortensio.

Vxores tres Fuluia Bambilionis filia, nupta prius Clodio.

Octauia soror Octauij Augusti.

Cleopatra regina Ægypti.

Ptolemæus.

Alexander occisus ab Augusto.

Helena vxor Iubæ regis Mauritaniæ.

Iulus Antonius occisus ab Augusto, propter consuetudinem cum filia Iulia.

Antonia maior vxor L. Domitij Aenobarbi

Antonia minor vxor Claudij Drusi Germanici.

Ptolemæus rex Mauritaniæ occisus à Caligula imperatore.

L. Antonius.

Cneius Domitius Aenobarbus

Claudius imperator.

Britannicus

Octauia vxor

vxor

vxor Agrippina Germanici filia, occisa per Neronem filium. — Neronis Cæsaris.

Nero imperator

Octauia filia Claudij imperatoris, à marito Nerone occiditur.	Poppæa Sabina. — Claudia moritur in infantia.	Statilia Messalina, veneno tollitur ab Agrippina.

Marcus autem Antonius aliás non homo nihili, stolidus atque ignauus erat, verum acer & bellicosus, sed inescatus amore Cleopatræ, tunc gubernationem Asiæ atque Orientis negligebat, & luxui, crapulæ, libidinique apud Cleopatram sese dedidit, atque interdum bella per duces cum hostibus gerebat, & prouincias administrabat. C. Sosium Syriæ & Ciliciæ præsidem aduersus Iudæos misit, qui cepit Hierosolyma in sabbato, atque Herodi regnum dedit, Antigonum verò priorem regem flagellauit atque in crucem egit.

E medio sublato Antonio, & iam solus factus dominus imperij Romani, voluit imperium Octauius senatui populóque restituere, sed suasu Mecœnatis monarchiam retinuit.

Erat autem Augustus moribus commodissimis, beneficus, clemens & humilis, pronus in libidinem. Mulieres, quas expetebat in lecticis afferebantur, & in conclaue eius importabantur, quas ipse post consuetudinem eduxit. Adeo verò ciuilis & modestus fuit, vt vetaret se dominum salutari. Filias & neptes

Anno mundi 3923. nere, atq; lanas tractare coëgit. Ante obitum eius semel sol defecit. Nolæ autem mortuus est 19. mensis Augusti, cum vixisset annos 76, minus diebus, 34, imperauisset solus, ab eo tempore quo Antonium ad Actium profligauit, annos 44. Si vero numeres ab interitu Iulij Dictatoris annos 56. regnauit. Nam duodecim cum Antonio, & post eius mortem 44. imperium tenuit, vt scribit Suetonius, diligentiss. atq; fide dignissimus historiæ Cæsarum scriptor.

Suspicio autem nonnulla incidit in Liuiam vxorem de morte Augusti, quod eum venenatis ficubus interfecisset: Eò quod ad Agrippam, nepotem ex filia Iulia clam Liuia in insulam traiecit, in quam cum Iulia matre relegatus fuerat. Verita enim Liuia, ne reconciliatus ei illum ad imperiũ eueheret, filio suo Tiberio (quem per adoptionem hæredem & successorem instituerat) repudiato. Hanc Liuiam grauidam concedente marito Claudio Tiberio Nerone abduxit, & summè vsque ad extremum vitæ articulum charam habuit: quanquam alioqui leuissimè in principio imperij & duxit & dimisit pulcherrimas atq; nobilissimas puellas. Nam erat pregnans Liuia ex priore coniuge, & tertio postquam nupserat Octauio mense peperit Drusum, Claudij imp. parentem. Vnde & cauillis à populo notabatur Augustus illis vulgaribus. Fortunatis etiam tertio mense nascuntur liberi.

Natalis Domini Saluatoris. Quadragesimo secundo imperij Augusti anno, humanã naturam assumpsit Dominus & Deus noster *IESVS CHRISTVS*, si computes regnum Augusti à cæde Iulij Cæsaris, sin autem à victoria iuxta Actium, natus est anno 30, Octauij, mundi 3963. Romæ verò 751.

Duo

Duo autem apud Augustum gratia & autoritate maxime excellebant: Mecœnas ex equestri genere, summæ autoritatis apud Cæsarem, qui ita animi & corporis virtutibus excellebat, vt nullas maiores dignitates ambiret, etiamsi facile propter virtutem & doctrinam, ac ob insignem autoritatem & gloriam apud Augustum, summos adipisci honores & magistratus potuisset. Multum contulit Augusto in administratione imperij. Nam quoties iræ nimium laxabat frena, iram illius moderatus est, & placabiliorem reddidit. Huius rei argumentum est, quod cum sedenti Augusto pro tribunali, adstaret, & animaduerteret quod contra multos capitalem sententiam laturus esset, voluit remouere circumstantes Cæsarem, atque propius ad ipsum accedere. Cum autem non posset, scripsit in schedula: Surge iamiam carnifex, atque hoc, tanquam aliud quid esset, in gremium eius coniecit. Ideo imperator neminem capitis damnauit, atque confestim surrexit. Nunquam enim tali loquendi libertate familiarium offendebatur, verum lætabatur. Nam quoties aut naturæ vitio, aut negotiorum vrgente mole præter decorum excandescebat, amicorum libera reprehensione emendabatur. Alter erat Agrippa, peritia rei bellicæ clarissimus, atque ob virtutem atque humanitatem populo Romano charissimus. De quo dicere solebat Mecœnas, quod adeo eum extulisset Cæsar, vt aut illi gener eligendus esset, aut interficiendus. Proinde Cæsar illi suam filiam viduam despondit. Laudabat autem Augustus in Mecœnate taciturnitatem, in Agrippa vero patientiam. Anno mũdi 3923.

Bis cladem & ignominiam Augustus accepit, & eam vtramque in Germania: Alteram duce Lollio, alteram

Anno mundi 3923. teram Quintilio Varo. Etenim Varus Celtis & Germanis præfectus, ſicut ſeruis abutebatur eis, atque pecunias tanquam à ſubditis exigebat. Rem autē indignam rati, non ferebant illius iniurias, quemadmodum inter cæteros quoq; Dalmatæ à Romanis deſciuerunt. Quos Tiberius Cæſar interrogauit. Cur à nobis deficitis, atq; tam diu nobis rebellatis. Ipſi verò reſponderunt. Quoniam vos in cauſa eſtis. Nam ad greges veſtros, cuſtodes non canes neque paſtores, ſed lupos mittitis. Germani igitur duce Hermanno, quem Romani Arminium nominant, tres legiones Romanas ad internecionem ceciderunt. Ipſe Varus cum præcipuis ſeipſum interfecit. Audiens verò Auguſtus hoc infortunium, & quid Varo accidiſſet, veſtem ſuam concidit, atque maximo luctu occiſos proſecutus eſt, ob metum Germanorum. Nam timebat ne in Italiam, atque contra ipſam Romani victorem exercitum ducerent. Quare Ioui optimo maximo magnos ludos vouet, ſi rem Romanam in melius reſtituat, quod in grauiſsimis periculis fieri ſolebat, ſicut Romani in Marſico bello, atq; in Cymbrorum periculoſsimo fecerant. Nam in tantam conſternationem venit Cæſar atq; deſperationem, ne in aliquot menſibus barbam & capillum tonderet, atque caput ad oſtium illideret, vociferans: Quintili Vare redde legiones. Atq; diem acceptæ cladis inter nefaſtos retulit. Et ipſe circumiens vrbem, mœnia præſidijs firmauit, atq; ex omni Italia nouos militum delectus habuit. Contigit autem hæc clades vndecimo anno incarnationis Domini & Dei noſtri *IESV CHRISTI*, prope Padebornam, inter fluuios Lippiam atq; Amiſiam. Hermannus dux Germanorum in hoc prælio, fuit princeps Cheruſcorum, Saxonum,

Germanorum cōtra Romanos victoria.

Brunſuui-

Brunſuuicenſium, Myſnenſium atq; Boemorum. Cum autem hanc pugnam committeret, erat annorum 24. atq; interemptus eſt poſtea à cognatis ſuis anno ætatis 37. regni duodecimo. Tiberio Cæſare timente illius in bellis virtutem, atque fortunam, & multo auro ipſius cædem conducente. De hoc Tacitus 2. libro memoriæ prodit. Quod non creſcens atque nouum regnum Romanorum, ſicut alij reges & gentes, ſed ad ſummam potentiam progreſſum tentauit, ſemper inuictus, in libertatem Germaniam vindicaturus, ſi ad ſenium peruenire licuiſſet.

Anno mūdi 3923.

Hic Auguſtus magno amore atq; beneuolentia omnes doctos proſequebatur, & maximè dilexit duos Poëtas Virgilium & Horatium. Nam ſemel interrogatus quid ageret? Sedeo, inquit, inter ſuſpiria & lachrymas: Lachrymis Flaccum, qui lippus erat, ſuſpirijs verò Virgilium, qui erat melancholicus deſignans.

OCTAVIVS AVGVSTVS CÆSAR, SECVNdus Romanorum imperator.

AVguſtus ſcriptus ſublati Cæſaris hæres,
Illius à fatis accepit ſceptra monarcha.
At primum poſtquã regni ſuſcepit honores,
Cæſaris vlciſci vult cædem, bellaq; Bruto
Infert & Caio, nigro quos mittit Auerno.

 Sextum

Anno mūdi 3979. Sextum Pompeium referentem prælia patris,
A quo sæpe fuit victus, ratibusq; fugatus,
Expugnat tandem, victi caput amputat ense,
Consors imperij; præstans Antonius armis,
Turpis sed scorti Cleopatræ victus amore,
Ipse sibi manibus violentis viscera fodit,
Sic solus nactus Cæsar diadema Quiritum,
Iustitia nulli, nec mansuetudine cessit.
Nam sic tranquilla populos in pace regebat,
Vt patriæ patrem cuncti vna voce vocarent,
At quamuis illi faustis fortuna fauebat
Luminibus; tamen à Germanis bis sua vinci
Agmina conspexit. Nam Lollius arma Quiritum
Germanis gladijs hebetat, Varus legiones
Perdidit Ausonias Hermanno victus ab hoste.
Hermannus fuit hic Saxo, inuictissimus armis,
Et sapiens, nulli belli virtute secundus.
Naribus efflabat flammas, Martisq; minacis
Robur. Et his vadens armis in castra Quiritum,
Terruit Ausonio fulgentes ære cateruas;
Gorgonis os referens, vultum sæuæq; Mineruæ,
Et tres Romanas legiones ense peremit,
Innumerasq; acies Romæ vexilla secutas,
Cum pax Romanis stabilis foret vndiq; regnis,
Nascitur ex sancta vel casta matre Maria,
Quæ regale genus Dauidis stirpe trahebat,
Aeterni patris immortalis Filius, omnis
Causa boni, Dominus noster Saluator IESVS,
Salue sancte Deus, Patris æterniq; propago,
O salue clemens, nostri miserere benigne,

Nosq;

Nosq́ʒ resurgentes tecum fac sede beatā, Anno mūdi
Atq́ʒ frui vita, cum iudex veneris orbi, 3923
Et tuba terribili sonitu quando vltima clangit,
Excitet vt tumulis Phœbæa luce carentes.

FINIS.

CLAVDIVS TIBERIVS IMPERATOR ROMANORVM TERTIVS,

autore

M. ZACHARIA ORTHO
Poëta lauro bis coronato.

Anno

M. D. LXXVI.

INVICTISSIMO ET POTENTISSIMO PRINCIPI ATQVE DOMINO, D. RODOLFO Secundo Rom. Germaniæ, Bohemiæ & Vngariæ regi, archiduci Austriæ, duci Burgundiæ, domino suo clementissimo.

Ine historiarum cognitione semper nos esse infantes manifestum est, vtpote qui mundum nobiscum primùm natum esse, & nobiscum interiturum, opinemur. Nam nihil illorum scire, quæ ante nostram memoriam contigerunt, infantia est, neq; dare operam virtute & pietate sua, vt dulcissima spes nos foueat immortalis apud posteritatem gloriæ, Scythica barbaries est. Neq; tales insulsos & rusticos Principes laudo, qui dicere solẽt, se susq; deq; ferre quæ de se, vel viuis vel mortuis, sit hominum opinio, tales valde leues sunt & non stimulat istos gloriæ decus, vt ait Seneca. Neq; probatur mihi nimis seuera illa Agesilai Laconica humilitas, ne dicam subrustica superbia, οὔτε πλαστὰ, οὔτε μιμηλὴ, *neq; volo me sculpi neq; fingi, verum magis laudo Alexandrum illum Magnum, qui voluit à solo Apelle pingi, & à solo Lysippo sculpi, tanquam à summis artificibus. Omnes enim ardemus incredibili, neq; reprehendenda cupiditate, nomen nostrum scriptis vt celebretur & illustretur. Et*

omnes

omnes desideramus scire, vt ait Aristoteles. Ideo Carolus Magnus historias Græcorũ, Germanorum et Romanorum diligẽter euoluit, tanq̃ magistras vitæ, & gubernationis duces. Quare inuictiss. rex Tiberij imp. vitã S. Cæsaræ M. V. dedicare visũ est, quod regia M. V. iam in spem imperij Rom: quod modo 150 ferè annos cõtinuos regia domus Austriæ tenuit, inuestita est, et quod Tiberius cum fortiss. et bellicosiss. gẽte Dalmatarum Octauij auspicijs diù bella gesserit, atq; M. V. eius regni coronam procerum consensu teneat: & quod Tiberius non admodũ quidẽ laudatus imperator optimo principi Octauio, vt adoptiuus filius successerit. Et iam ordo historiæ flagitet, vt Octauium proximè Tiberius sequatur, cum S. Cæsareæ M. V. D. parẽti inuictissimo imperatori, Pompei Magni, Iulij Cæsaris, & C. Octauij Augusti vitam inscripserim. Tiberius quidem tyrannus est, & indignus qui describatur, tamen omitti non potuit, ne historiæ continuatio fatisceret. Expectatio omniũ ordinum imperij de sacræ Cæs. M. V. virtute, meliorem sibi dedicari Cæsarem, vt Traianum, aut Constãtinum Magnum, poscebat, verum mala scienda quoque sunt, non vt à nobis fiant, sed vt vitentur, vt ait S. Augustinus. Inuictissimi Imp. diui Rodolfi primi à quo illustriss. & nobiliss. familia vestra descendit, virtus, C. M. V nepotem suum ad sapientiam & prudentiam circumspectam in rebus gerendis hortatur, & ad fortitudinem in bellis inuictam excitat. Ottocarum enim regem Boëmiæ potentissimum, atq; propter crebras victorias Germanis formidabilem, sæpe profligauit, atq; Germanorum imperio vectigalem fecit. Hunc vbi fortitudine & sapientia S. C. M. V. æmulata fuerit, dabit mihi occasionem meliora de se quam de Tiberio scribendi. Nam ἀπ' ἔργων ὀ καλῶν ὀκ ἔστιν ἔπη καλὰ, *vt ait Sophocles. Sicut igitur S. C. M. V. magnam de sua virtute*

expectationem apud omnes ſubditos concitauit, & D. patris, diuorum aui & patrui ſui magni, Caroli V. virtutem æmulatur, ita quoque clementiam & liberalitatem erga me imitetur, vt poëtæ ſcriptis immortalem laudem conſequatur. ἐκ γὰρ μουσῶν ἀγαθὸν κλέος ἔρχεται ἡγεμόνεσσι.

Datæ Lipſiæ die S. Iohannis Baptiſtæ.

S. C. M. V.

Seruus

M. Zacharias Orthus
P. L.

ΚΛΑΟΥΔΙΟΣ ΤΙΒΕ-
ΡΙΟΣ ΤΡΙΤΟΣ
Καῖσαρ.

Anno mũdi 3979. Anno Christi 17.

Κλαύδιος Τιβέριος καὶ κατὰ τὸν πατέρα καὶ κατὰ τὴν μητέρα εὐπατρίδης ἦν, καὶ κατ᾽ ἀμφότερα γένεα ἐκ φυλῆς τῶν Ἀππίων Κλαυδίων, ὧν ἡ φυλὴ ὑπερηφανὴς ἀεὶ καὶ δριμεῖα ἐκ Ρεγίλλων τῶν Σαβίνων ἐλθοῦσα, ἕκτῳ ἔτει μετὰ κατάλυσιν τῆς βασιλικῆς τυραννίδος εἰς γερουσίαν κατελέχθη. Ἀμφοτέρου γὰρ γένους προγόνους ἠρίθμησεν ἀπὸ Κλαυδίων. Ἦν γὰρ τὸ τοῦ πατρὸς γένος μὲν ὑπὸ τοῦ Τιβερίου Νέρωνος, τὸ δὲ τῆς μητρὸς ἀπὸ Ἀππίου τοῦ Πύλχρου ὅ ἐστι τοῦ καλοῦ: ὧ ἄμφω ἤτον υἱὼ τοῦ Ἀππίου Καίκου ἢ τυφλοῦ. Εἰς δὲ τῶν Καισάρων φυλὴν διὰ τοῦ Αὐγούστου υἱοθεσίας ἐφυτεύθη. Αὔγουστος γὰρ ἄγονος, Καίου καὶ Λουκίου ἐκγόνων τεθνηκότων, πλουτήσων, ὑπὸ γυναικὸς Λιβίας, μητρὸς τοῦ Τιβερίου πιθανωθεὶς, οὗτον υἱοθέτησεν, οὐ διὰ εὔνοιάν τινα πρὸς ἐκεῖνον, ἀλλὰ διὰ ἀνάγκην, ὅτι ἐμπειρίᾳ πρὸς τοὺς πολέμους ἄλλων πάντων προέσχη. Ἐπὶ πολὺ γὰρ ὁ Σεβαστὸς ἐδείκνυσε, καὶ ἐν τῇ βουλῇ, ἀπαρέσκεσθαι αὐτοῦ μισαγαθίᾳ καὶ ὠμότητι. Ἦν γὰρ ὁ Τιβέριος τῇ φύσει εἴρων καὶ ὠμός, φρυκτόστε, καὶ δὴ φονικός. Οὔτε γὰρ ὧν ἐπεθύμει προσεποιεῖτό τι, καὶ ὧν ἔλεγεν, οὐδὲν ὡς εἰπεῖν ἐβούλετο, ἀλλ᾽ ἐναντιωτάτους τῇ προαιρέσει τοὺς λόγους ποιούμενος, πᾶν τε ὃ ἐπόθει ἠρνεῖτο, καὶ πᾶν ὃ ἐμίσει προετείνετο: ὠργίζετό τε ἐν οἷς ἥκιστα ἐθυμοῦτο, καὶ ἐπιεικὴς ἐν οἷς μάλιστα ἠγανάκτει. Ἠλέει δὲ δῆθεν οὓς σφόδρα ἐκόλαζε, καὶ ἐχαλέπαινεν οἷς συνεγίνωσκε, τόν τε ἔχθιστον ὡς οἰκειότατον ἔστιν ὅτε ἑώρα, καὶ τῷ φιλτάτῳ ὡς ἀλλοτριωτάτῳ προσεφέρετο. Ὠργίζετο δὲ εἴ τις λίαν αὐτοῦ συνεὶς φανερὸς ἐγένετο, καὶ πολλοὺς, οὐδὲν ἄλλο σφίσιν, ἢ ὅτι συνενόησαν αὐτὸν, ἐγκα-

Tiberius insertus familiæ Cæsarum.

Ingenium Tiberij.

Aulici horum temporum.

M

λέσαι

Anno mūdi 3974. Anno Christi 17.

Theodorus Gadarensis preceptor Tiberij.

λέπτα ἔχων, ἐφόνευσε. Τοῦτο κρυψίνουν καὶ ἄδηλον, ἤτοι καὶ κίβδηλον καὶ φονικὸν τῆς κακίστης αὐτοῦ φύσεως ἔτι ἐν μειρακίῳ εἴκασεν ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ ἐν λόγοις ἐπιτεχνικοῖς Θεόδωρος ὁ Γαδαρεὺς, ὀνομάζων αὐτὸν, πηλὸν αἵματι συμπεφυρμένον, ὀργὴν καὶ ὠμότητα σημαίνων καὶ χλευάζων. Ὡς δὲ μὴ πάντας σιωπῶ, τὴν Λιβίαν τὴν τούτου μητέρα μὲν, τοῦ δὲ Αὐγούστου γυναῖκα, ῥίζαν καὶ μάμμην πάντων Καισάρων καὶ ὑστέρων ἐκ τούτου οἴκου. Ἐπὶ τούτου Τιβερίου ἡ Λιβία γραῦς ἓξ πρὸς τοῖς ὀγδοήκοντα ζήσασα ἔτη γυνὴ μάλα σώφρων, σοφὴ, καὶ εὐμενὴς μετήλλαξε βίον. Πολλοὺς γὰρ τῶν πολιτῶν καὶ εὐπατριδῶν ἐπὶ τοῦ υἱοῦ ἔσωσε, παῖδας πολλῶν τέθραφε, κόρας πενιχρὰς συνεξεδέδωκεν: ἀφ' οὗ μητέρα τῆς πατρίδος τινὲς αὐτὴν ἐπωνόμαζον. Ἐρομένου τινὸς αὐτὴν, πῶς καὶ τί δρῶσα τοῦ Αὐγούστου κατεκράτησας; ἀπεκρίνατο. Ὅτι αὐτὴ ἀκριβῶς σωφρονοῦσα, καὶ ἁγνὴν ζωὴν βιῶσα, καὶ πάντα τὰ δοκοῦντα αὐτῷ ἡδέως ποιοῦσα, καὶ μηδὲν τῶν ἐκείνου πολυπραγμονοῦσα, καὶ τὰ ἀφροδίσια αὐτοῦ ἀθυρμάτια μήτε ἀκούειν μήτε ἐπιδεῖν, μήτε αἰσθάνεσθαι προσποιουμένη. Καὶ τοίη ἐγένετο ἡ Λιβία, παράδειγμα λείπουσα ταῖς βασιλίσσαις, καὶ ἐν ἐξουσίᾳ καὶ δόξῃ γινομέναις δεσποίναις τῆς καλοκαγαθίας, καὶ φιλανθρωπίας τε καὶ εὐρυθμίας.

Mater patriæ.

Qualis debeat esse bona regina.

Statura Tiberij.

Ὁ δὲ Τιβέριος τῇ ἡλικίᾳ τοῦ σώματος, ἦν τὸ μῆκος ὑπὲρ ἄνθρωπον, πλατεῖα καὶ ἀκμαία ἀπ' ὤμων καὶ στέρνου, καὶ τῶν λοιπῶν ἄρθρων ἕως ἐσχάτων δακτύλων τῶν ποδῶν εἰς πλάτος ἰσομέτρητος: τῇ σκαιᾷ τοῖν χεροῖν τῆς δεξιᾶς ἰσχυρότερος καὶ εὐαρμοστότερος: οὕτω δὲ ὀξυδερκὴς, ὥστε παρὰ τὴν ἀνθρωπείαν φύσιν, νύκτωρ ἐγρηγορὼς ὀξύτατα βλέπειν, σχολαίως ἔμπα σκότους τοῦ παλινσκίου συσκοτάζοντος. Τῇ ὑγείᾳ ἀπὸ τριακοστοῦ ἔτους μέχρι τέλους τῆς ἀρχῆς ἐχρήσατο, μηδενὸς ἰατροῦ δεόμενος, ἀλλ' ἰδίᾳ ἑαυτὸν θεραπεύων.

Initium regni optimum.

Τῷ πεντηκοστῷ ἕκτῳ ἔτει τῆς ζωῆς ἐπιστὰς τῇ ἀρχῇ, πρῶτον ἄριστα καὶ κατὰ νόμους ἐβασίλευσε, καὶ τὴν γερουσίαν μετέ-

χειν καὶ

χεῖν καὶ κοινωνεῖν τῆς ἀρχῆς ἐκέλευσε, καὶ ἐν ἐλαχίστοις πράγμα- Anno mũdi
σι συνάρασθαι οἱ, καὶ ἐφ' ὅσον ὁ Γερμανικὸς ἔζη μετριώτερον 3979.
ἐβασίλευσεν. Αὐτὸς γὰρ καθ' ἑαυτὸν ἢ μικρὸν, ἢ οὐδὲν ἔπραττε. Anno Christi 17.
Πάντα δὲ δὴ καὶ τὰ ἐλάχιστα, εἰς τὴν γερουσίαν εἰσέφερε, καὶ ἐκοίνου αὐτῇ. Καὶ εἰς τὸ μέσον τὴν γνώμην αὐτοῦ τιθεὶς, οὐ μόνον ἀντειπεῖν αὐτῇ πάντη παῤῥησίαν ἔνεμεν, ἀλλὰ καὶ τοὐναντία πολλάκις ψηφιζομένων, ἔφερε. Καὶ τὸ πρῶτον οὐδένα, οὐδὲ τῶν ἐπ' ἐκείνῳ τινὰ αἰτίαν λαβόντων ἐκόλασεν. Τῶν ταλάντων, καὶ ἄνευ βλάβης πτωχῶν καὶ πενιχρῶν ἔνδειαν ἐκούφιζε, τοὺς δὲ διὰ αἰτίαν ὡς ἀσωτίαν καὶ ἀκολασίαν χρηίζοντας, ἐκ συγκλήτου ἐξέβαλε. Οὕτω τῆς φύσεως φρικτὸν ἀπεκάλυψε, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου παμπόλλους, καὶ ἀναιτίους ἐθανάτωσεν. Γερμανικὸς ἦν αὐτοῦ ἐξ υἱοθεσίας διάδοχος ἀλλὰ φύσει ἔγγονος ἐξ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Δρούσου, κάλλιστος μὲν τὸ σῶμα, ἄριστος δὲ καὶ τὴν ψυχὴν ἔφυ, παιδείᾳ τε ἐμοῦ ῥώμης διέπρεπε, πραότατος καὶ σωφρονέστατος. Οὐδὲν δὲ οὔτε πρὸς τὸν Δροῦσον υἱὸν τοῦ Τιβερίου ἐπίφθονον, οὔτε πρὸς τὸν Τιβέριον αὐτὸν ἐπίβουλον ἔπραξε. Καὶ οὕτω ἐν παιδείαις ταῖς ἐλευθέραις προέκοψεν, ὡς τὸν Ἄρατον ποιητὴν Ἕλληνα μεταφράσαι, καὶ ἑρμηνεύειν ἐμμέτρῳ Λατίνῳ. Καὶ ὁ Ὀβίδιος Νάσων τῶν Ῥωμαίων ποιητῶν ἐν ἐλεγείαις ἄριστος, αὐτῷ ἐπιγράφει βιβλίον τὸ περὶ ἡμερῶν ἑορτασικῶν, καὶ ἄλλας πλείους ἐπιστολάς. Οὗτινι περὶ πλείστου ὁ Αὔγουστος ἐποίησε, καὶ θαυμαστὸν ὅσον ἠγάπησεν, ὡς μόνον βούλεσθαι παραλιπεῖν κληρονόμον καὶ διάδοχον μοναρχίας, ἀποδοκιμαζομένου τοῦ Τιβερίου, ὃν οὐ πρότερον υἱὸν εἰσεποιήσατο πρὶν τὸν Γερμανικὸν ὑπ' αὐτοῦ υἱοθετεῖσθαι. Διὰ τοῦτο πρὸς στρατιᾶς ἐν Γερμανίᾳ αὐτοκράτωρ ἐκηρύχθη, ἀλλ' οὐκ ἐδέξατο ταύτην αὐτοκράτορα ἀρχὴν, κἂν ῥᾴδιον δυνηθεὶς τηρεῖν: ὅτι πάντων Ῥωμαίων καὶ ὑπηκόων εὔνοια ὁμοθυμαδὸν ἐς αὐτὸν ἐπῆν. Τοῦτον οὐ πολὺ ὕστερον συμβουλευομένης καὶ συναπτομένης τῆς Λιβίας μάμμης ποτιζόμενον φαρμάκῳ, διὰ Κνηίου Πείσωνος ἐν Συρίᾳ ἀπέκτεινε, ζήσαντα ἔτη τριάκοντα τέσσαρα, καὶ

Germanicus.

Germanicus salutatur Imp. à Germanico exercitu.

αὐτοῦ γυ-

Anno mũdi αὐτοῦ γυναῖκα οὕτω κακῶς ἔδρασεν, σὺν υἱοῖς, ὥστε ὑβρισθέντες
3979. καὶ φεύγοντες ὑπὸ αὐτοῦ, τῷ λιμῷ διαφθαρῆναι. Τῷ ἰῷ
Anno Chri ἀπολωλέναι τὸν Γερμανικὸν τεκμαίρει, ὅτι ὥς φησιν Σουετώνι-
sti 17. ος ἐν θανόντος ὅλῳ σώματι μελισμὸς ἐφαίνετο, καὶ ἀφρὸς ἰώδης ἔῤῥεε ἐκ στόματος, καὶ ἡ κατακαυθέντος καρδία ἐν κονιέτρᾳ ὅλη, καὶ ἄπυρος εὑρέθη, ὃ γενέσθαι οἴονται, ὅταν ἀν-

Cn. Pisonis pœna. θρωπεία καρδία φαρμάκῳ βάπτεται. Ὁ δὲ Πείσων τιμωρίαν δοὺς τοῦ Γερμανικοῦ, ἔνοχος τοῦ φόνου ἐν γερουσίᾳ κατακριθεὶς, καὶ σχεδὸν πρὸς τοῦ ὁμίλου ἀναρπασθεὶς, ἑαυτὸν κατεχρήσατο.

Laudabilis vita Tiberij viuente Germanico. Βδελύγματα τῆς μαχλοσύνης καὶ ἀπηνείας, ὡς ἔγραψα, ἕως ὅτου ὁ Γερμανικὸς ἐβίωσεν, ὁ Τιβέριος τεχνικῶς κατέκρυψε, καὶ οὕτως ταπεινῶς, ἡμέρως καὶ πράως ἑαυτῷ ἐχρήσατο, ὡς οὐκ ἀνέχεσθαι δεσπότης ἢ κύριος καλεῖσθαι, λέγων· ὅτι δεσπότης μὲν τῶν δούλων, αὐτοκράτωρ δὲ τῶν στρατιωτῶν, τῶν δὲ λοιπῶν, πρόκριτός εἰμι. Καὶ ἅμα εὔχετο τοσοῦτον καὶ ζῆν καὶ ἄρχειν χρόνον, ὅσον ἂν τῷ κοινῷ συμφέρῃ. Μηδένα ἑαυτὸν

Adulatores abigit. Contemnit scommata. θωπεύειν εἴασε, καὶ τοὺς κόλακας ἀπώσατο, σκώμματα καὶ μυκτηρισμοὺς εἰς αὐτὸν ἀμέλησε καὶ οὐ προσεποιεῖτο, φάσκων, ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ πόλει, καὶ τὰς γλώσσας καὶ τὸν νοῦν ἐλευθέρους εἶναι δεῖν. Ἦν καὶ σφόδρα φειδωλὸς, καὶ σπανίως τὸ πρὸς τὸ θεραπεύειν τὸν δῆμον ἀνήλισκε, καὶ ὁσάκις τι ἐδωρεῖτο τισιν, εὐθὺς καὶ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ἀριθμεῖν αἰώρει· ὅτι ἐπὶ τοῦ Αὐγούστου μεγάλα ἄθλα ἐκ τῶν τοιούτων οἱ δοτῆρες ἀπετέμνοντο· διὸ δει-

Parsimonia & frugalitas. νῶς ἐφυλάττετο, μὴ καὶ ἐφ᾽ ἑαυτοῦ τοῦτο γίνηται. Οὕτω εὐτελὴς καὶ σχεδόν τι ῥυπαρὸς κατὰ καθημερινὴν δίαιταν ἦν, ὡς καὶ ἥμισυ καὶ ἡμίβρωτον δελέατος αὔριον τῇ τραπέζῃ ἐπιτίθεσθαι κελεύειν. Τὰς γυναίας δεσποίνας καὶ γυναῖκας ἐπὶ μοιχίᾳ καὶ πορνείᾳ εἰλημμένας, ἢ κακῶς ἀκουσάσας ὑπὸ τῆς ἀσωτίας ἤτοι ἀσελγείας, τοῖς συγγενέσι κατὰ τὸ πάλαι νόμι-

Adulteræ punitæ. μον, καὶ τὸν τοῦ Ῥωμύλου νομὸν κολάζειν παρέδωκεν, ἢ ἐκπίπτειν τῆς πόλεως ἠνάγκασεν. Αἰμιλίῳ τῷ Ῥήκτῳ χρήματά ποτε αὐτῷ

πλείω.

πλείω παρὰ τὸ τεταγμένον ἐκ τῆς Αἰγύπτου, ἧς ἦρχε, πέμψαντι, ἀντεπέστειλεν· ὅτι κείρεσθαι πρόβατα ἀλλ' οὐκ ἀποξύρεσθαι ἀγαθοῦ ποιμένος ἐστί. Πρὸς τούτοις εὐπροσήγορος καὶ πάνυ εὐπρόσοδος ἦν. Τοὺς οὖν βουλευτὰς ἀθρόους ἀσπάζεσθαι αὐτὸν ἐκέλευσεν. Τοὺς ἄρχοντας, ὡς ἐν δημοκρατίᾳ ἐτίμα, καὶ τοῖς ὑπάτοις ὑπανίστατο ὁπότε τι αὐτοὺς δειπνίζοι, τότε μὲν εἰσιόντας σφᾶς πρὸς τὰς θύρας ἐξεδέξατο, καὶ ὁμοῦ ἀπιόντας προέπεμψεν. Εἴ ποτε ἐπὶ δίφρου ἐκομίζετο, οὐδένα ἢ τῶν βουλευτῶν ἢ τῶν ἱππέων παρακολουθεῖν εἴα. Τὸν υἱὸν αὐτοῦ Δροῦσον ἀσελγέστατον καὶ ὠμότατον σφόδρα ἐμίσει, καὶ αὐτῷ, ἀντικρὺς πολλῶν παρόντων εἶπεν· ὅτι ζῶντός μου, οὐδὲν οὔτε βίαιον, οὔτε ὑβριστικὸν πράξεις, ἂν δὲ καί τι τολμήσῃς, οὐδὲ τεθνηκότος. Τοὺς ἀστρολόγους καὶ γόητας, τοὺς μὲν ξένους ἐθανάτωσε, τοὺς δὲ πολίτας ὑπερώρισε. Ὁμοίως καὶ Ἰουδαίους πάντας διέταξε χωρίζεσθαι ἐκ τῆς Ῥώμης· τούτου καὶ μέμνηται ὁ ἅγιος Λουκᾶς ἐν πράξεσι κεφαλαίῳ ιη. Καὶ Ἑλληνιστὶ εὐχερῶς λαλεῖν δεινός, οὐκ ἔμπα ἐκείνῃ γλώσσῃ ἐχρήσατο. Καὶ πάνυ ἔμελεν αὐτῷ, τὸ καλῶς διαλέγεσθαι. Καί τινος Ἀτηΐου Καπίτωνος εἰπόντος, ὅτι εἰ καὶ μηδεὶς πρότερον τὸ ῥῆμα τοῦτο ἐφθέγξατο (ἦν γὰρ ἀρχαῖον ὃ Καῖσαρ ἐκέχρητο) ἀλλὰ νῦν γε παράπαν διὰ σὲ εἰς τὰ ἀρχαῖα αὐτὸ καταριθμήσομεν. Μάρκελλός τις ὑπολαβὼν ἔφη· ἐκ τούτου ψεύδεται ὁ Καπίτων, σὺ γὰρ Καῖσαρ τὴν μὲν πόλιν δύνασαι Ῥωμαίαν τοῖς ἀνθρώποις δοῦναι, ῥήματα δὲ οὔ, καὶ ἐκεῖνον οὐδὲν ἐπὶ τούτῳ κακὸν, καίπερ ἀκρατῶς παρρησιαζόμενον, ἔδρασεν.

Anno mundi 3979. Anno Christi 17.

Comitas et affabilitas.

Astrologi & impostores relegati.

Affectatio antiquitatis in sermone.

Ἀπολωλότος δὲ τοῦ Γερμανικοῦ, ὡς ἐμποδίου καὶ χαρακώματος τοῦ φαλαρισμοῦ, τὴν προσποιουμένην χρηστότητα ἐκδυόμενος, τὴν ἰδίαν καὶ σύμφυτον ὠμότητα ἐνέδυσε. Τοῦ γὰρ Γερμανικοῦ ἀδελφιδοῦ καὶ υἱοῦ ἑαυτοῦ, καὶ τοῦ ἰδίου παιδὸς Δρούσου ἀπολωλότων, παντελῶς τὴν ἀρχὴν ἠμέλησε, καὶ πρὸς Ἀφροδίσια θαυμαστὰ καὶ δύσπιστα, κραιπάλην, σχολὴν ἀνελευθέραν, καὶ ἡδονὰς ἐτράπετο. Καὶ γὰρ ἀπὸ Ῥώμης ἀναζεύξας

Mores Tiberij mortuo Germa. h. e. suae naturae proprij.

Anno mũdi εἰς Κάπρεας, νῆσον εὔφρακτον καὶ δύσβατον, ἑαυτὸν τινὰ τρόπον
3979. κατέκλεισεν, οὐδὲν οὕτω δημοσίου ἀπτόμενος καὶ τῷ κοινῷ προσ-
Anno Chri φερόμενος, ὥστε ὑπὸ μὲν τῶν Γερμανῶν τὴν Γαλατίαν, ὑπὸ δὲ
sti 17. τῶν Πάρθων τὴν Ἀρμενίαν, καὶ πρὸς τῶν Δακῶν καὶ Σαρμα-
τῶν τὴν Μοισίαν λεηλαθῆναι καὶ ἐμπίμπρεσθαι, ἄγεσθαι καὶ φέ-
ρεσθαι νηποινὶ καὶ ἀκωλύτως, κἂν αἰσθανομένου τούτων τοῦ Τιβερίου,
ἀλλὰ σχολὴν ἄγοντος, καὶ περὶ τὴν ἀσωτίαν, ἀσέλγειαν καὶ
ἡδονὰς τετραμμένου, καὶ οὐδὲν τοῦ συμφέροντος καὶ ὀνησίμου περὶ
κοινῶν βουλεύοντος καὶ πράττοντος. Οὕτω γὰρ φιλοπότης ἦν,
ὡς τωθάζεσθαι διὰ ἀσωτίαν, καὶ ὀνομάζεσθαι ἀντὶ Κλαυδίου Τι-
βερίου Νέρωνος, Κάλδιος Βιβέριος Μέρων: Ἐγένετο δὲ ἐν τῇ
Γερμανῶν χώρᾳ μὴ πόῤῥω οἰκούντων ἀπὸ Ῥήνου καὶ Ἀμισίας πο-
ταμῶν, τὸν Ῥωμαῖον στρατὸν ἅπαξ ἅπαντα ἐν τρισὶ κρημνοῖς οὐ
σμικραῖς ἥτταις ὑπὸ τῶν Φρισίων τῆς Γερμανίας ἔθνους, φο-
νευθῆναι. Καὶ τότε οἱ Φρίσιοι πρότερον Ῥωμαίοις ἄγνωστοι, καὶ οὐ
τῇ ἀκοῇ γνώριμοι, ἐκ τούτων νικῶν ἐσεμνύνοντο. Πολλῶν δὲ καὶ τὴν
ἡμέραν καὶ ὥραν ἐν ᾗ ἐγεγένηντο ἦν ἐξετάζων, καὶ ἐκεῖθεν καὶ τὸν
Tyranni τρόπον καὶ τὴν τύχην βασιλικὴν αὐτῶν διασκοπῶν, ἀπέκτει-
semper vir- νε, ὅσοι βασιλικὴν γένεσιν ἐκλήρουν. Ἐκ τῆς βουλῆς ἐπισή-
tute præ- μους εἴκοσι ὡς συμβουλεύτας ἐσομένους μεταπεμψάμενος, μετέ-
ditos me- πειτα διεργάσατο, ὥσπερ καὶ συσσίτους καὶ ἑταίρους σφᾶς σχε-
tuunt. δὸν ἅπαντας τῷ θανάτῳ ἐτιμώρησε. Ἐν οἷς καὶ νυὸν τὴν Ἀγριπ-
πῖναν, πάρος πολλάκις τῷ φαρμάκῳ πειραζομένην εἰς νῆσον
Πανδαταρίαν ἐξώκειλε, καὶ λιμῷ ἑαυτὴν ἐκποδὼν ποιεῖσθαι
ἠνάγκασε Φαλαρικὸς ἑκυρός. Αὕτη Ἀγριππῖνα Γερμανικοῦ
ἦν γυνὴ, ὀργίλη, καὶ τραχεῖα, καὶ μεγαλογνώμων, τῇ δὲ πίστει,
καὶ ἔρωτι εἰς ἴδιον ἄνδρα τὸν Γερμανικὸν, καὶ τῇ τε ἁγνότητί τε καὶ
σεμνότητι τῶν ἠθῶν εὐπρεπεστάτη, Αὐγούστου ἐξ Ἰουλίας θυγατρὸς
ἐγένη. Ὁμοίως αὐτῆς καὶ Γερμανικοῦ υἱὸν Δροῦσον ἠνάγκασε
λιμῷ ὄλλυσθαι, ὃς γνάφαλον τῆς κοίτης κατέβρωσε, καὶ τῇ
ἐννάτῃ ἡμέρᾳ λιμῷ καὶ δίψει οἰκτρῶς ἐτελεύτησε. Ἓν κα-
λὸν ἐν τοσούτοις ἁμαρτήμασιν ἔοργεν. Ὅτι τοὺς ὀρχηστὰς τῆς

Ῥώμης

Ῥώμης ἐξήλασε, καὶ μηδαμόθι τὴν τέχνην γυμνάζειν εἴασεν, ὅτι τὰς γυναῖκας ἤχυνον, καὶ στάσεις ἤγειραν. Τὴν δὲ μεγάλην καὶ παράδοξον τέχνην ἐν ἄλλοις οὐκ ἠγάπησεν, οὔτε ἐθαυμάσατο, ἀλλὰ μᾶλλον ἐλοιδόρησε, καὶ ἐσύγησε. Τίνα γὰρ τέκτονα, θαυμαστὴν στοὰν, μεγίστην ἐπερκλινέα ποιοῦντα ἐτίμησε τοπρῶτον, χρήματα δοὺς, ἔπειτα ἐκ πόλεως, διὰ ὑπερβολὴν τῆς δεξιότητος ἐν τῇ τέχνῃ αὐτῷ φθονήσας, ἐξώρισεν: ἐπανελθόντος δὲ, καὶ ἱκετείαν ποιοῦντος, ὑπὲρ καθόδου, καὶ ἐν τούτῳ ποτήριόν τι ὑαλοῦν καταβαλόντος, καὶ θλασθὲν, ἢ συντριβὲν ταῖς τε χερσὶ διατρίψαντος, καὶ ἀθραυστὸν παραχρῆμα ἀποφήναντος, ὡς συγγνώμης διὰ τοῦτο τευξομένου, οὐ μόνον οὐκ ἐθαυμάσατο ἀλλὰ μισοτεχνίᾳ ἐφόνευσε. Anno mũdi 3979. Anno Christi 17.

Εἷς δὲ παρὰ τοῦ Τιβερίου εἰς μέγιστον δυνάμεως καὶ ἀξιώματος Σειανὸς προῆλθεν, ὃς αὐτοῦ υἱὸν μονογενῆ Δροῦσον τῷ φαρμάκῳ δηλητηρίῳ διώλεσεν, ἵνα ἔπειτα αὐτὸς ῥᾴδιον τὸν γέροντα πέμπελον ἀνελὼν μοναρχήσῃ. Συνέβη κατὰ τοῦτον χρόνον θαυμαστόν τι, καὶ ἄξιον τῆς ἀρχαίας ἀρετῆς τῶν Ῥωμαίων. Ὁ γὰρ Γάιος Ῥοῦφος Γεμίνιος, τὴν ἐπὶ θανάτῳ κρινόμενος ὑπὸ τοῦ Τιβερίου, ἑαυτὸν ἔτρωσε, καὶ διεργάσατο: καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ αἰσθανομένη τὸ πάθους τοῦ φιλτάτου ἀνδρὸς ἡ Ποβλία Πρίσκα, ἔγκλημά τι λαβοῦσα, εἰσῆλθε, εἰς τὸ βουλευτήριον, κἀντοῦθα ἑαυτὴν ἐγχειριδίῳ τινί, ὃ λάθρα εἰσκεκομίκει, ἔσφαξεν. Ὁ δὲ Σειανὸς τοσοῦτος ἦν τῇ ὑπεροχῇ τοῦ φρονήματος, καὶ τῷ μεγέθει τῆς ἐξουσίας, ὥστε συνελόντι εἰπεῖν, αὐτὸν μὲν αὐτοκράτορα, τὸν δὲ Τιβέριον νησίαρχον μόνον τινὰ δοκεῖν: διὰ τὸ ἐν τῇ νήσῳ σμικρᾷ, τῇ λεγομένῃ Κάπρεαι τὰς διατριβὰς ποιεῖσθαι. Διὸ ὑπόπτως διακείμενος πρὸς αὐτὸν ὁ αὐτοκράτωρ, καὶ ἐν μίσει καὶ ὀργῇ αὐτὸν ἔχων, ἐπιστέλλει τῷ βουλευτηρίῳ ἀποσκευάζεσθαι τὸν τύραννον. Ὁ οὖν Μέμμιος Ῥήγουλος ὑπατεύων ἀεὶ σφοδρότατα διαφερόμενος πρὸς ἐκεῖνον, ἀναγνοὺς τὸ Τιβερίου ἐκ ἐπιστολῆς θέλημα, Σειανὸν ἐκ συνεδρίου τῆς βουλῆς, λοι-

Sejanus.

Fides coniugalis Priscæ.

Sejani interitus.

Anno mũdi 3979. Anno Christi 17.

λῆς λοιπῶν βουλευτῶν ἐπακολουθούντων ἀναβολὴν μηδεμίαν ποιούμενος εἰς δεσμωτήριον ἐπῆξε, καὶ εἶτα τῇ ψήφῳ τῆς γερουσίας καταδικασθέντα, κατὰ τῶν Γεμωνίων κρημνῶν ἔρριψε, καὶ αὐτὸν ὁ ὅμιλος τρισὶν ὅλαις ἡμέραις ἐλυμαίνετο, καὶ μετὰ τοῦτο εἰς τὸν ποταμὸν ἐνέβαλεν, ἀξίαν ἀποτίνοντα τῆς διαβολικῆς ὠμότητος.

Seiani filia nupta Druso Tib. F. à plebe necatur.

Τὰ δὲ παιδία αὐτοῦ κατὰ δόγμα ἀπέθανε, τῆς κόρης, ἣν τῷ Δρούσῳ τοῦ Τιβερίου ἐνεγγεγυήκει, προδιαφθαρείσης ὑπὸ τοῦ ὁμίλου, ὡς οὐχ ὅσιον παρθενευομένην τινὰ ἐν τῇ φυλακῇ διολέσθαι. Ἡ δὲ γυνὴ αὐτοῦ ἑαυτὴν ἑκουσίως διεχειρήσατο. Ἔνθεν δὴ καὶ μάλιστα ἄν τις τὴν ἀνθρωπείαν ἀσθένειαν, ἔσχατον καὶ ἐφήμερον εὐτυχίαν ἔγνω, ὥστε μηδαμῇ μηδαμῶς φυσᾶσθαι, καὶ τῇ εὐδαιμονίᾳ ἐντρυφᾶν, ἢ γοῦν μέγα φρονεῖν. Ὅτι ἡ τύχη ἐφήμερον ὄναρ ἐστίν, ἢ τῆς σκιᾶς ὄναρ, καὶ πᾶσα ὑαλίνη πέλεται, καὶ ὅταν μάλιστα στίλβῃ, θλίβεται. Ἡ γερουσία ἐψηφίσατο Ἐλευθερίας ἄγαλμα εἰς τὴν ἀγορὰν ἀνατεθῆναι, καὶ τὴν ἡμέραν ἣ ἐκολάζετο, ἵππων ἀγῶσι, καὶ θηρίων σφαγαῖς ἐτησίοις ἀγάλλεσθαι, ὃ οὐδέποτε ἐπεποίητο, καὶ μήτε τιμὰς οὐδενὶ ὑπερφιάλους καὶ ὑπερμέτρους δίδοσθαι, μήτε τοὺς ὅρκους ἐπ' ἄλλου τινὸς πλὴν τοῦ σεβαστοῦ ποιεῖσθαι.

Libertatis status.

Crudelitas Tib. inhumana & cyclopica.

Ὁ δὲ Τιβέριος μετ' ἀναίρεσιν τοῦ Σειανοῦ οἷον ἔχθιστος δήμιος εἰς ἅπαντας ἐτυράννευσε, πρόφασιν λαμβάνων ἐκ φιλίας, ἤ τι θεραπείας πρὸς Σειανόν. Σφαγαὶ οὖν πάντη ἐν τῷ ἄστει ἐγίνοντο πολλαπλάσιαι, καὶ τούτων ἐν μηδεμίᾳ αἰτίᾳ ὄντων, ὡς καὶ μήτε ἐν ἁγίῳ ἤματι, ἢ ἐν ἁγιωτάτῃ ἑορτῇ φείδεσθαι τῶν φόνων. Πάντων φονευθέντων πτώματα ἀπὸ ἀναβαθμῶν ἔρριψε, καὶ μιᾷ ἡμέρᾳ εἴκοσι ἀπέκτεινε καὶ ἔσυρεν, ἐν οἷς καὶ γυναῖκας καὶ κόρας. Ἄωρα ἔτι κοράσια, ὅτι ἀνόσιόν ἐστι τὰς παρθένους ἀνελεῖν, ὑπὸ τῶν δημίων πρῶτον ἐδιακορήθη, καὶ εἶτα ἐσφάχθη. Ἀποθνήσκειν ἐπιθυμοῦντας, τοὺς εἰσηγγελμένους ἐπὶ θανάτῳ, οὐκ εἴασεν, ἀλλὰ ἐβίασε ζῆν δῆθεν. Οὕτω μικρὰν τιμωρίαν εἶναι τὸν θάνατον ἡγεῖτο. Διὰ ταῦτα ὁ Συετώνιος ἐν

νιος ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ κεφαλαίῳ ιθ στίχους τινὰς, περὶ τῆς αὐτοῦ διαβολικῆς ὠμότητος καλοὺς, πικροὺς, δηκτικοὺς τῇ γραφῇ ἀναδίδωσιν. Anno mūdi 3979. Anno Christi 17.

Ἐπὶ γήρατος ἤδη ἐπιβεβηκὼς, καὶ ἄγονος ἤτοι ἄπαις τυγχάνων, κατὰ βραχὺ μεταλλάξων, πάρος κακῶς ποιεῖν τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν βουλόμενος, τὸν ἀρίστου πατρὸς τοῦ Γερμανικοῦ κάκιστον υἱὸν, καὶ τῇ ὠμότητι ἑαυτὸν ὑπερβάλλοντα, καὶ ταῖς πορνείαις ὁμοιότατον, τὸν Γάϊον Καλιγόλαν (ὃ ὄνομα ἔλαβεν ἐν τῷ στρατοπέδῳ τοῦ πατρὸς ἐν Γερμανίᾳ, παῖς ἔτι ὢν, ἐσθῆτα βαρβαρικὴν, ἀλλογενῆ καὶ οὐ Ῥωμαίαν ἐνδιδυσκόμενος) διάδοχον ἀπέδειξε, καὶ ἀσμένως κληρονόμον κατέλειπε. Seneca.

Κάκιστον καὶ μιαρώτατον ἐσόμενον γνοὺς, ὅπως αὐτοῦ παραπτώματα καὶ βδελύγματα ὑπὸ πλήθους αἰσχίστων καὶ ὠμοτάτων αὐτοῦ κακουργημάτων καλύπτεσθαι, καὶ ἵνα τὸ πλεῖστον καὶ τὸ εὐγενέστατον τῆς πολιτείας, καὶ λοιπῆς εὐγενείας ῥίζοθεν σὺν αὐτῷ ἀπολῦναι. Τοιγάρτοι πολλάκις ἀναφθέγξασθαι τοῦτο παλαιὸν λέγεται:

Ἐμοῦ θανόντος γαῖα μιχθήτω πυρί.

Καὶ πολλάκις τὸν ἄθλιον καὶ δύστηνον Πρίαμον, τῆς Τροίης βασιλέα, ἐμακάρισεν, ὅτι πᾶσιν αὐτοῦ τέκνοις ὑπερέζησε, καὶ ὅτι μετὰ τῆς πατρίδος κατάσκαψιν, ὕστατος ἀπώλετο. Τεκμαίρεται τοῦτο ἀληθὲς εἶναι, ὅτι τοσόν πλῆθος τῶν τε ἄλλων καὶ τῶν βουλευτῶν ἀπέκτεινεν, ὥστε τοὺς μὲν ἐστρατηγηκότας ἐπὶ τρία, τοὺς δὲ ὑπατευκότας ἐπὶ ἓξ ἔτη τὰς ἡγεμονίας καὶ τιμὰς ἐν ἔθνεσιν, ἀπορίᾳ τῶν διαδεξαμένων αὐτοὺς, τηρεῖν. Misanthropia diabolica. Patriciorū carnifex.

Ἐν Αἰγύπτῳ ὤφθη ὁ φοῖνιξ, καὶ τῷ ἐφεξῆς ἔτει ἐτελεύτησεν ὁ Τιβέριος ἐν ῥύμῃ τοῦ Λουκούλλου, βιοὺς ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα ἔτη, καὶ μῆνας τέσσαρας, ἡμέρας ἐννέα, ἀφ᾽ ὧν ἐμονάρχησεν εἴκοσι δύο, μῆνάς τε ἑπτὰ, καὶ ὁμοίως ἡμέρας ἑπτὰ, μουνυχιῶνος ἕκτη ἐπὶ δέκα ἡμέρᾳ μεσοῦντος, τῇ ὑστεραίᾳ ἐν ᾗ ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ ἐσφάχθη περὶ ἐτῶν ἑβδομήκοντα ἐννέα. Ἐτέχθη ἑβδόμῃ Ἀνθεστηριῶνος μεσοῦντος Μάρκου Αἰμιλίου Λεπίδου τὸ δεύτερον, καὶ Μουνακίου Πλάγκου ὑπατευόντων. Ἀγγελθείσης Phœnix. Mors Tiberij.

Anno mūdi 3979. Anno Christi 17.

τῆς τελευτῆς αὐτοῦ πολλὴ ἐν Ῥώμῃ ἐγένετο ἀγαλλίασις, καὶ ὅτι ἡ χαρά. Αὐτὸς δὲ δημοσίας ταφῆς ἔτυχε, καὶ ἐπῃνέθη ὑπὸ τοῦ Καλιγόλου λόγῳ ἐπιταφίῳ. Θροῦς δὲ καὶ ἐν Ῥώμῃ περιεφέρετο, τὸν Καλιγόλαν σφόδρα νοσοῦντι σεβαστῷ, φαγεῖν αἰτήσαντι, μήτε ἐπιτρέπειν, ἀλλ᾽ ἱμάτια πολλὰ καὶ παχέα, ὡς θερμασίας δεομένῳ ἐπιβεβληκέναι: καὶ οὕτως πολλοῖς ἐνδύμασιν αὐτὸν ἀποπνῖξαι. Συετώνιος δὲ τῷ λόγῳ δίδωσι τὸν Τιβέριον διὰ Μάκρωνος τοῖς στρατιώταις προεστῶτος, οὗ γυναῖκα ἐμεμοιχεύκει, δηλητηρίῳ ποτίζεσθαι καὶ ἀποκτείνεσθαι, Καλιγόλαν δὲ ἔτι ζῶντος καὶ πνέοντος στόματι ποτίκρανον ἐπιβάλλειν, καὶ ἔτι ἀναλήφοντος τὸν βρόχον καὶ τὴν φάρυγγα τῇ ἰδίᾳ χειρὶ φιμοῦν, καὶ τὸν δακτύλιον ἁρπάζειν, καὶ ἅμα ἐξελεύθερον Τιβερίου, πρὸς τὸ αὐθέριτον κακὸν ἀναβοῶντα διὰ τάχεως ἀνασκοπελίζειν.

Ecclesia.

Ἀποθέωσις Saluatoris nostri, & Christianorum persecutio prohibita.

Τῷ ἔτει τῆς μοναρχίας τοῦ Τιβερίου πέμπτῳ ἐπὶ δέκα ἐβαπτίσθη ὁ κύριος καὶ ὁ σωτὴρ ἡμῶν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, καὶ μετέπειτα ἐν τῷ ὀγδόῳ καὶ δεκάτῳ ἐσταυρώθη, καὶ ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, καὶ ἀνέβη εἰς οὐρανόν. Ἱστορεῖ δὲ ὁ Εὐσέβιος, τὸν Πιλάτον τῆς Ἰουδαίας τηνικαῦτα ἐπιτροπεύοντα ἐπιστέλλειν τὰ περὶ κυρίου καὶ λυτρωτοῦ ἡμῶν τῷ Τιβερίῳ. Ὁ δὲ Καῖσαρ ἀνέγνω τῇ συγκλήτῳ ταῦτα; καὶ ἠξίου τὸν Ἰησοῦν καθιεροῦν. Τῆς δὲ βουλῆς ἀπωσάσης τὴν αὐτοῦ γνώμην, αὐτὸν ἔμεινε αὐτοκράτορα ἐν τῇ αὐτῇ γνώμῃ μένειν, ἀπειλήσαντα θανάτου ζημίαν τοῖς τῶν Χριστιανῶν κατηγόροις.

Conuersio S. Pauli.

Ἔτει τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τριακοστῷ πέμπτῳ, πρώτῳ δὲ μετὰ ἀνάβασιν εἰς οὐρανὸν Παῦλος ἐξ ἐχθίστου διώκτου καὶ ἐχθροῦ τοῦ θεοῦ, γνήσιος τοῦ Χριστοῦ ἐγένετο κήρυξ, ἐπιστραφεὶς ἐν τῇ ὁδῷ πρὸς τὴν Δαμασκὸν, ὅπου ἦν διώκων καὶ φονεύων τοὺς Χριστιανούς. Καὶ τῷ αὐτῷ ἐνιαυτῷ τῆς ἀναβάσεως εἰς οὐρανὸν τοῦ κυρίου ἡμῶν, ὁ ἅγιος Στέφανος πρωτομάρτυρ ἐλιθοβολήθη.

S. Stephanus.

Ἐπὶ τούτου καὶ δώδεκα πόλεις τῆς Ἀσίας νύκτωρ σεισμῷ σχιζούσης καὶ διαρρηγνυμένης γαίας ἐρράγησαν ἠφάνισαν.

Terræ motus horribilis.

TIBE-

ΤΙΒΕΡΙΟΣ.

Anno mũdi 3979. Anno Christi 17.

Σώφρονος ὢν Λιβίας υἱὸς, παῖς ἀλλὰ σεβαστοῦ
Ποιητὸς, τῆς Ῥωμαΐας διάδοχος ὁ ἀρχῆς
Γίγνεται Αὐγούστου ἄπο, τῆς μητρὸς δὲ ἀρωγῇ.
Ἄρρενος ἦν ἄγονος γὰρ ὁ Αὔγουστος τότε παιδὸς,
Ἔγγονοι ἐκ θυγατρὸς νεκροὶ ὑπὸ γαῖαν ἔβησαν.
Ἦν γὰρ ἐπιστάμενος πολεμόκλονον ἔργον Ἄρηος,
Ἡγεμόνων πάντων ὑπὲρ ἦν πολέμῳ τε, μάχῃ τε.
Τῶν ὅτι Ἰλλυρίων τὸν ὑπὸ ζυγὸν αὐχένα θῆκε.
Πρῶτον ἀποκρύπτων φύσεως κακότητα πονηρᾶς,
Ἐχθίστην τε ἀπήνειαν, καὶ ἀτάσθαλον ὕβριν,
Καλῶς δημοσίων μετεῖχε, καὶ κοινὰ κυβερνᾷ.
Τοὺς κόλακας πόλεως ἐκβάλλων εἶτε γόητας,
Ψευδεῖς ἀστρολόγους, ἅμ' ἀναισχύντοισι χορευταῖς,
Πράως βουλευτῶν, καὶ ὁμίλου ἦρχε ταπεινῶς,
Κύριος οὔτε ἀκούεσθαι ἢ ἐβούλετο ἄρχων,
Πᾶσι δίκαια νέμειν τ' ἀδίκως μὴ κρίνε πρόσωπον,
Πρὸς χάριν αὐτοῦ κρίσιν θ' εἷλκεν, καὶ μηδὲν ἀνεῖλε.
Ταῦτα δὲ προσποίησε μόνον παρὰ τὴν φύσιν αὐτοῦ,
Ἔζη ἕως ὁ ἀδελφιδέος Γερμανικὸς ἥρως,
Κάλλιστος μὲν σῶμα, φρένας δὲ σοφώτερος ἄλλων,
Ἄλκιμος εἰς πόλεμον, καὶ εἰς βουλὴν πινυτόφρων,
Τοῦ ἀγαθοῦ πατρὸς Δρούσου ἐναλίγκιος υἱός.
Τὸν λάθρα Τιβέριος τ' ἐν Ἀντιόχου πολιέθρῳ
Πείσωνος χερσὶν θανατηφόρῳ ὤλεσε ἰῷ.
Πείσων ἀλλὰ πάλιν τοῦ φασγάνου ὀξέος ἔργον
Γένετο αὐτοχειρίην, φεύγων φόνου, ἤπερ ὀρύττων.
Πατροκασιγνήτοιο δὲ τοῦ θνήσκοντος ἐνέδραις
Ποιητοῦ, Δρούσου παιδὸς, κρατεροῦ τε στρατηγοῦ,
Τὴν φύσιν ἐνδύεται Καῖσαρ παραχρῆμα παλαιάν.
Τὴν φύσιν ἀρχέγονον κἂν ἐξώσῃς σὺ σιδήρῳ,

Anno mũdi 3979. Anno Christi 17.

Τὸ κρυφθὲν ἄψ ἐλθοῦσα ὅμως παράπτωμα ἀνοίξει.
Ἄγριος ὡς ὁ λύκος δεσμοῖς πεπεδημένος ἀρνοῖς,
Ἡνίκα ἐν σείραις κεῖται λαίμαργος ἀπείπει
Γεύσασθαι προβάτων, ἢ εἰροπόκων ἀγελάων:
Ἀλλὰ ὅταν δεσμοῖς λύσῃς σφυγχθέντα τράχηλον,
Τοὺς ἄνα καὶ θάμνους, καὶ ἀν' ἄγκεα μακρ' ἀλάληται,
Ἵππον ἕως δάπτει ἐριαύχενα νηλεῖ ῥύγχει,
Ἢ σῦν, εἴτε κάπρον λάσιον, καὶ ἀργιόδοντα,
Φρίττοντ' ἢ χαίταις, δάκνει ἢ βοῦν ἀγελαίην.
Οὕτω Τιβέριος θηρῶν ἀγριώτερος ὠμῶν
Κρύψεν ἀπήνειαν, Γερμανικὸς αὐτὶς ἐπ' αἶαν
Δέρκετο ἕως, τὴν εὔνοιαν δήμοιο δεδοικώς
Πρὸς κεῖνον, μή πως ἀρχὴν ἀποβάλλῃ ἀπηνής.
Ἔρρεπον εἰς κεῖνον ταῖς εὐνοίῃσι μάλιστα
Πάντες Ῥωμαῖοι, ἢ ἐλεύθεροι, ἤδετε δοῦλοι,
Καίσαρα μίσησαν δὲ ἀλάστορα, καὶ ἀθέμιστον.
Τοῦ δὲ πελωτιῶντος πάντας ἐχάλασε χαλινοὺς
Τῇγε ἀπηνείᾳ, καὶ ἀπέκτανε πάντας ἀρίστους,
Πολλοὺς βουλευτὰς, ἀρετῇ προφέροντας ἢ ἄλλους:
Εἰκῇ, ἄνευ ἄτης λυγρῷ προΐαψεν ἄϊδι.
Δοιοὺς ἐνδόξου Γερμανικοῦ ἔκτανεν υἱούς,
Σὺν κεδνῇ ἀλόχῳ λιμῷ κ' ἔφθειρεν ἀκύστῳ.
Δρούσου μουνογενοῦς υἱοῦ Ἀχέροντα ἱκοντος,
Ἥψατο οὐ κηνῶν, ἀμελῶς ἔχε δημοσιῶντι.
Μιχθήτω πυρὶ χθὼν, φάσκων, μοῦ ἀπολλυμένοιο.
Τοιγάρτοι Ῥώμην παραλείπων κυδιάνειραν,
Εἰς Καπρέας νῆσον μόναχος τ' ἀπέραστον ἱκάνει,
Μαλθακῇ οὖν ζωῇ, καὶ ἀναισχύντου Ἀφροδίτης
Τέρπετο τερπωλῇ, καὶ ἄρσενα Κύπριν ὄρωεν.
Οἵ μὲν ἀσελγείᾳ καὶ τῇ κακότητι ὅμοιον,
Πρὶν δ' ἀπέβη σιπρὰν σχεδίαν στυγνοῦ Ἀχέροντος,
Καί μιν Κωκύτου τὸ κνέφος θυμαλγὲς ἐφέσῃ,

Καίοι ἀψ

Κάϊον ἄψ ποιεῖ Ρωμαίας κοίρανον ἀρχῆς. Anno mūdi 3979.
Τοῦ ἔπι Ἰουδαῖοι Χριστὸν σκολέπιζον ἐν οὔρει
Γόλγατα, καὶ Στέφανον κατέλευσαν μάρτυρα Χριστοῦ, Anno Christi 17.
Καὶ ἅγιος Παῦλος μωσοῦ διδαχὴν ἀποείπων
Ἤρξατο κηρύττειν Χριστοῦ λόγον οὐρανόπεμπτον.

CLAVDIVS TIBERIVS TERTIus Cæſar.

LAVDIVS TIBERIVS PATERna & materna origine patricius erat, atque ſecundum vtrumq; parentē ex gente Appiorum Claudiorum, quorum gens ſuperba & ferox ex Regillis Sabinorum orta, ſexto anno poſt euerſionem regiæ tyrannidis in ſenatum lecta eſt. Nam vtriuſq; familiæ maiores numerauit à Claudijs. Erat enim patris genus à Tiberio Nerone, matris verò ab Appio Pulchro, qui ambo erant filij Appij Cæci. In Cæſarum verò gentem per adoptionem Auguſti tranſijt. Nam Auguſtus carens prole, Caio & Lucio nepotibus defunctis, delinitus ab vxore ſua Liuia, Tiberij huius matre, hunc adoptauit, non ob beneuolentiam quandam in illum, ſed propter neceſsitatem: quoniam rei militaris peritia alijs antecellebat. Nam ſæpe oſtenderat in ſenatu Octauius diſplicere ſibi peruerſos mores eius, atq; crudelitatem. Erat etenim Tiberius natura ſimulator, crudelis atq; horribilis, & homicida. Nam quæ maximè deſiderabat, diſſimulabat, & quæ dicebat, dixiſſe nolebat, & maximè contra-

Ingenium Tiberij.

Anno mũdi 3979. Anno Christi 17.

contraria voto atq; voluntati verba faciebat, & quicquid cupiebat negabat, & quodcunq; oderat præ se ferebat. Irascebatur ob ea, quæ minus illi stomachum mouebant, & placidus vultum simulabat, cum maximè ægrè ferret. Miserebatur eorum quos valde puniebat, & succensebat eis, quibus veniam dabat, inimicissimum interdum tanquam familiarissimum aspexit, & charissimo sibi tanquam ignotissimo sese præbebat. Irascebatur si quis ingenium eius penitus perspectum habebat, & complures nullam aliam ob causam, quàm quod mores & naturam illius sciebant, interfecit. Hanc tectam, incertam, adulteratã, & sanguinariam eius indolem diuinauit in ipso adhuc adolescentulo, præceptor eius in Rhetorica Theodorus Gadarensis, appellans eum lutum sanguine maceratum, iracundiam eius atq; immanitatem notans.

Ne verò prorsus silentio præteream huius matrem Liuiam, coniugem Augusti, radicem & auiam omnium Cæsarum, atq; postremorum ex hac gente. Imperante Tiberio Liuia anus annorum octoginta sex defuncta est. Hæc autem mulier prudens admodum, temperans, benigna & benefica erat. Etenim multos ciues atq; patricios regnante filio morti eripuit, multorum liberos educauit, puellas pauperes elocauit. Vnde à quibusdam Mater patriæ appellata est. Interrogante ipsam, quodã quomodo Augustum in tua potestate habuisti? Quoniam ipsa sapienter vitam meam instituti, castè vixi, & omnia quæ illi grata erant libenter feci, atq; nihil, quod ipse solus gubernauit, curiosè inquisiui, & illius Venereos lusus neq; audire, neq; animaduertere simulaui. Atq; huiusmodi erat Liuia, relinquens reginis, & honore

Liuia.

Bona regina.

honore atq; potentia eminentibus dominabus exemplar bonitatis, beneficentiæ & decori. *Anno mundi 3979.*

Tiberius statura corporis erat humana magnitudine vastior, latitudine ac fortitudine ab humeris & pectore, reliquisq; membris vsq; ad extremos pedum digitos in latitudinem proportionatus. Læua quã dextra manu robustior ac agilior. Acie visus tanta, vt præter hominũ naturam noctu euigilans, acutissime cerneret, paulatim tamen caligine oboriente. Valetudine sana & commoda à trigesimo ætatis anno vsq; ad mortem vtebatur, nulla vtens medicina, sed seipsum curans. *Anno Christi 17.* *Tiberius feli visu similis.*

Quinquagesimo sexto ætatis anno ad gubernationem accedens, principio optime atq; secundum leges præfuit, ac senatum partem gubernationis sustinere iussit, etiam in minimis causis secum Rempub. administrare, & quàm diu Germanicus vixit moderate imperium administrauit. Etenim per se aut parum aut nihil fecit. Omnia enim; quantumuis etiam minima ad senatum retulit, atq; eum conscium habuit. Et in medium proponens suam sententiam, nonsolum omnibus concessit illi aduersari, verumetiam contrarias sententias ferri haud grauatim tulit. Ac primum de nemine, etiamsi vel contra seipsum deliquisset, sumpsit supplicium. Miserorum ac sine sua culpa pauperum indigentiam releuauit, sua autem culpa egentes, vt propter crapulam atque intemperantiam, senatu mouit. Hoc modo naturæ immanitatem occultauit, sed progressu temporis valde multos, etiam innocentes occidit. Germanicus illius erat per adoptionem successor, sed natura nepos ex fratre suo Druso, formosissimus, optimus ingenio, liberalibus artibus atque fortitudine excellebat, *Initium regni optimum.*

clemen-

Anno mũdi 3979. Anno Christi 17.

clementia & prudentia insignis. Neque contra Drusum filium Tiberij quicquam inuidiosè, neque contra ipsum Tiberium insidiosum egit: Atque tantum ingenuis studijs progressum fecit, vt Aratum Græcum Latino carmine transferret. Ouidius Naso optimus poëtarum in elegia apud Romanos, illi nuncupat libros fastorum, atq; multas ad illum epistolas scribit. Hunc Germanicum Augustus magnifecit, atque mirum in modum dilexit, & quidem adeo, vt solum vellet instituere successorem, Tiberio reiecto, quem non prius adoptauit, quàm ipse Germanicum adoptauisset. Quapropter ab exercitu in Germania imperator salutatur, verum hanc dignitatem imperatoriam non suscepit, quanquam facile potuisset retinere. Quia omnium Romanorum studia & subditorum beneuolentia in eum propendebat. Hunc non diu post adiuuante Liuia auia, veneno per Cn. Pisonem in Syria è medio sustulit, cum vixisset annos 34, atq; vxorem eius cum liberis adeo malè tractauit, vt relegati ignominiosè fame perirent. Veneno Germanicum perijsse hoc argumento est, quoniam, teste Suetônio, toto eius corpore putrefactio apparuit, atque spuma venenata fluxit ex ore, & cor in rogo combusti integrum & non adustum inuentum est, quod fieri arbitrantur, quando humanum cor veneno inficitur. Piso vero luens pœnas occisi Germanici, in senatu propinati veneni reus factus, fermè à populo discerptus est, & sibijpsi manus attulit.

Delicta scortationis atque crudelitatis, vt memini, donec in viuis fuit Germanicus, artificiosè Tiberius caelauit, & adeo placidum, mansuetum atq; humilem se præbuit, vt non pateretur se dominum vocari, inquiens:

Domi-

Dominus seruorum sum, imperator militum, cæterorum vero antesignanus. Et simul optabat tam diu viuere, quã diu Reipub. bono esset. Nõ patitur ab adulatoribus sibi palpum obtrudi, atq; Gnathones remouit, dicteria & irrisiones cõtempsit, dicens in libera vrbe oportere quocg liberas esse linguas, quemadmodum etiã animos. Valde parcus erat, & raro quid largiebatur ad animos plebis sibi conciliandos. Et quoties quid donabat, se præsente numerari iussit. Quoniã imperante Augusto, qui erant à rationibus Cæsaris, multa abradebant: ideo diligenter animaduertebat, ne etiam se regnante tale quid fieret. Adeo simplici & parco victu fuit, ac penè sordido, vt dimidium, & semesum postridie mensæ reponere mandaret. Generosas matronas in adulterio deprehensas, aut malè audientes ob luxum aut lasciuiam, pœnæ cognatorum, secundum antiquas leges, & Romuli legem, subiecit, aut vrbe discedere exulatum coëgit. Aemilio Recto præsidi Aegypti, qui sibi plus tributi, quam impositum erat, ex Aegypto miserat, scripsit: Boni pastoris est tondere pecus nõ deglubere. Præterea valde affabilis & comis erat. Ideo senatores frequẽtes se salutare voluit. Magistratus, sicut in populari gubernatione, honore adficiebat, consulibus assurgebat, ac quoties ipsos inuitabat, ante ianuam eos excipiebat, & pariter discedentes deducebat. Quoties bigis ibat, neminem senatorum necg equitum subsequi sinebat. Filium suum Drusum libidinosiss. atcg crudelissimum extremo odio persequebatur, & ipsi, etiam coram multis, dixit: Me viuo nihil violentum necg contumeliosum cõmittes, & si quid audebis, necg me mortuo. Astrologos & impostores si erant extranei occidit, sin ciues relegauit. Similiter omneis Iudæos excedere ex vrbe præcepit: Hoc quocg meminit S.

Anno mũdi 3979.
Anno Christi 17.

Adulteræ punitæ.

Anno mũdi 3979. Anno Christi 17.

minit S. Lucas in Actis Apostolorum cap. 18. Cum bene Græcè calleret, tamen illa lingua non vtebatur. Et valde studuit, vt eleganter loqueretur. Ac Atteio Capitone dicente, etiamsi nemo ante illud vocabulum vsurpauisset (erat enim antiquum quo Cæsar vtebatur) tamen nunc propter te inter vetera numerabimus. Excipiens Marcellus inquit: Ex hoc mentitur Capito, quia tu Cæsar vrbem hominibus donare potes, verba autem largiri non potes. Et quidem nihil, ob tantam libertatem dicendi, huic mali fecit.

Mores Tiberij mortuo Germa. h. e. suæ naturæ proprij.

Post interitum autem Germanici, tanquam impedimento & obstaculo Phalarismi sublato, simulatam benignitatem exuit, atque suam propriam innatamq; immanitatem induit. Nam Germanico, nepote ex fratre, atq; adoptiuo suo filio, & Druso filio suo sublatis, prorsus imperij gubernationem neglexit, & ad incredibilem libidinem, crapulam, ignobile ocium atque voluptates ferebatur. Nã discedens Roma, in Capreis insula munita atq; inaccessa se quodammodo conclusit. Atq; adeo Reipub. cura non adficiebatur, vt à Germanis Gallia, à Parthis Armenia, à Dacis & Sarmatis Mœsia incenderẽtur atq; vastarentur impune & liberè, idq; Cæsare sciente, atq; ocium agente, cum se voluptatibus, luxui, libidini & crapulę dederet, atq; nihil de reipub. salute sollicitus esset. Adeo enim ebrietati indulgebat, vt etiam illi vitio & ignominiæ daretur, & pro Claudio, Tiberio, Nerone, Caldius, Biberius, Mero appellaretur. Contigit etiam in Germania non procul à Rheno & Amisia fluminibus, Romanum exercitum in locis tribus abruptis, à Frisijs. Germanica gente, ad internecionem cædi. Et tunc Frisij, antea Romanis ignoti, neque auditu cogniti, ex his victorijs magna apud omnes erant

Frisiorum prima mentio.

gloria.

gloria. Multorum diem & horam natiuitatis sciscitabatur, & ex ea mores atque fortunam regiam illorum considerabat, occidebat eos, qui regiam genesin habebant. Ex senatorio ordine viginti præcipuos, prætextu quasi essent sibi futuri à consilijs, accersiuit atque iugulauit: vt omnes ferè conuictores & familiares suos morte mulctauit. Inter quos & nurum suam Agrippinam, Germanici coniugem, iracundam quidem, difficilem & superbam, fide tamen atque amore in maritum suum, & castitate morum laudatissimam, Augusti ex filia Iulia neptem, antea sæpe veneno tentatam, in insulam Pantatariam relegauit, & fame seipsam Phalaricus socer occidere compulit. Quod & contigit filio eius Druso, qui tomentum culcitræ deuorauit, & nona die miserè fame atque siti vitam finiuit. Vnum laude dignum inter tot flagitia fecit, quod saltatores vrbe expulit, & ne vnquam illam artem exercerent, interdixit, quia mulieres corrumpebant, atque seditiones concitabant. Magnam & raram in alijs artem non admirabatur, sed vituperabat & oderat. Nam architectum quendam, mirabilem stoam in alteram partem mobilem fabricantem, primũ honorauit dato munusculo, deinceps vrbe, ob eximiam artem illi inuidens, expulit. Redeuntem atque supplicantem pro restitutione, & interea poculum vitreum deijcientem atque frangentem, & manibus conterentem, ac integrum confestim facientem, vt hac arte veniam impetraret, non solum non amauit, verum etiam odio artis interemit.

Anno mũdi 5979. Anno Christi 17.

Germanici vxor & filius fame pereunt.

Calix vitreus fractus, & manibus contritus, atque refectus.

Vnus apud Tiberium plurimum gratia & autoritate valebat Seianus, qui filium eius vnicum Drusum veneno sustulit, vt ipse postea decrepito sene è medio sublato facile imperium arriperet. Accidit hoc tempore gene-

Seianus.

Anno mūdi 3979. Anno Christi 17.

re generosum factum, ac antiqua Romanorum virtute dignum. Nam C. Rufus Geminius, capitis à Tiberio damnatus, seipsum vulnerauit ac interfecit. Intellecto infortunio cariss. viri sui coniunx Publia Prisca, crimen aliquod nacta, ingreditur curiam, atq; ibi se cultro, quē clam attulerat, transfixit. Seianus autem adeo prudentia & autoritate pollebat, vt summatim dicendō, ipse imperator, Tiberius verò quidam insulæ præses videretur. Ideo quod in exigua insula, quæ Capreæ nominabatur, vitam degebat. Quare sinistrè suspicans de eo imperator, atq; eum odio & ira persequens, mandat senatui vt è medio tyrannum tollat. Memmius itaq; Regulus consul, semper ei infensiss., cognoscens ex literis Tiberij voluntatem, Seianum ex consessu senatus, toto senatu sequente, in vincula, nulla intepósita mora, duxit, & deinceps calculis senatus damnatum de scalis Gemonijs præcipitauit. Vbi ipsum populus toto triduo lacerauit, & deinde in fluuium coniecit, vt dignum sua crudelitate suppliciū lueret. Liberi eius secundum decretum occisi sunt. Filia ipsius quā Druso Tiberij filio desponderat, à plebe prius interfecta fuerat: quia nō est moribus Romanorum receptum in carcere virginem trucidare. Vxor illius seipsam occidit. Hinc quis facile cogitauerit humanam infirmitatem, instabilem, & diurnam esse solum felicitatem, vt nequaquam secundis quis infletur, seseq; magnificè efferat. Siquidē fortuna diurnum somnium est, aut vmbræ somnium, ac omnis vitrea est, & quando maximè splendet, frangitur. Senatus censuit libertatis statuam in foro ponere, atq; diem, qua Seianus punitus fuerat, equestribus certaminibus, atq; ferarum spectaculis quotannis celebrare, quod ante nunquam factum fuerat. Ad hæc statuit nēmini nimios honores

dandos

dandos esse, necp per nomen cuiusquam, præterquam imperatoris, iurandum. *Anno mūdi 3979.*

Tiberius post interitum Seiani more infestissimi carnificis in omnes sæuiebat, occasione arrepta ex amicitia & studio erga Seianum. Igitur in tota vrbe multiplices cædes & lanienæ fiebant, innocentium quoq;, vt necp die festo, necp in sanctiss. solennitate à cædibus abstineretur. Occisorum cadauera per scalas præcipitauit, & vno die viginti interfecit & traxit, inter quos quocp mulieres atcp virgines erant. Nondum nubiles puellæ, quoniam iugulari per leges non poterant, per carnifices primum stuprauit. Damnatis, mori volentibus, non licebat, sed cogebantur diu viuere. Adeo paruam pœnam mortem esse ducebat. Proinde Suetonius in vita eius cap. 59. versus de diabolica illius crudelitate, acerbos, & mordaces inserit. *Anno Christi 17.*

Aurea mutasti Saturni secula Cæsar,
Incolumi nam te ferrea semper erunt.
Fastidit vinum, quia iam sitit iste cruorem,
Tam bibit hunc auidè, quam bibit antè merum.
Aspice felicem sibi, non tibi Romule, Syllam,
Et Marium si vis aspice, sed reducem.
Nec non Antoni ciuilia bella mouentis,
Non semel infectas aspice cæde manus.
Et dic Roma perit, regnabit sanguine multo,
Ad regnum quisquis venit ab exilio.

Extremæ senectæ morti vicinus, antequam moreretur, malo Rom. imperium afficere volens, optimi patris Germanici pessimum filium, & se crudeliorem, atque turpitudine sibi similem, C. Caligulam (quod nomen in exercitu patris in Germania accepit in pueritia, quod barbaricam vestem, peregrinam, atcp Romanis

 insuetam

Anno mūdi 3979. Anno Christi 17.

insuetam induerat) successorem designauit, & studiose hæredem reliquit. Sciens ipsum pessimum atque execrabilem futurum, vt sua flagitia & scelera multitudine crudeliss. facinorum tegerentur, & vt maxima pars & nobiliss. Romæ radicitus secum interiret. Quare hoc antiquum sæpenumero vsurpasse fertur: Me mortuo tellus igni misceatur. Ac sæpe miserum & infelicem Priamum, regem Troiæ, fortunatum dixit, quod omnibus liberis suis superuixisset, & quod post patriæ euersionem vltimus perijsset. Probatur hoc verum esse, quia tantā multitudinem ciuium ac senatorum interfecit, vt magistratus qui prouincias sortiti erant, prætores triennium, consules sexennium magistratum retinere cogerenter, propter defectum successorum. In Aegypto visus est Phœnix, & proximo anno decessit Tiberius in villa Luculli, cum vixisset septuaginta septem annos, menses quatuor, dies nouem: imperauisset annos viginti duos, menses septem, & totidem dies, Martij 16. postridie quam Cæsar ante annos 79. iugularetur. Natus est 17. Nouembris M. Aemilio Lepido secundum, & Munacio Planco Coss. Nunciata illius morte, magna lætitia, gaudium & plausus Romæ audiebantur. Ipse autem publico funere elatus est, & à Caligula funebri oratione laudatus. Rumor Romæ increbuit, Caligulam grauiter decumbenti & cibum flagitanti, non dedisse, verū multas & suffertas vestes, vt calefactionis indigo iniecisse, ac adhuc respirantis guttur propria manu obturauisse, annulum detraxisse, ac pariter libertum illius ad detestandum tale facinus exclamantem in crucem egisse.

Ἐπιχαιρεκακία.

Phœnix.

Anno imperij Tiberij decimo quinto baptizatus est Saluator & Dominus noster *IESVS CHRISTVS*, & postea decimo octauo eiusdem anno crucifixus, & resurre-

resurrexit à mortuis atq; in cœlos adscendit. Narrat Eu- sebius Pilatum tunc præsidem Iudææ scripsisse Tiberio omnia de Domino & Redemptore nostro. Cæsarem verò cum hæc in senatu legisset, censuisse *IESVM* inter Deos referendum esse. Senatu verò reprobante illius sententiam, imperatorem tamen in sua sententia perstitisse, atq; mortis pœnam denunciauisse, qui Christianos accusauisset. Anno incarnationis Domini nostri *IESV CHRISTI* 35. Primo verò post adscensionem in cœlos, Paulus ex infensis. hoste & persecutore Dei, animosus Christi præco factus est, conuersus in itinere versus Damascum, vbi persequi atq; occidere Christianos volebat. Eodē adscensionis S. Stephanus lapidibus obrutus est. Hoc quoq; Tiberio imperāte duodecim ciuitates terrę motu, nocte dehiscente terra, absorptę sunt.

Anno mūdi 3979.
Anno Christi 17.

TIBERIVS III. IMPER.

Tiberius belli præstans virtutibus, omneis
Exuperansq; duces, Augusti gestat honorē.
Illyrios etenim præstantes morte subegit.
Primū dissimulans naturæ munera prauæ
Imperium rectè, legum ratione gubernat.
Eijcit astrologos, saltatoresq; relegat.
Vsque adeo mitis domini, patrisq; benigni
Induit adfectus, vt non dominus, neq; princeps
Optaret dici, ius diceret omnibus æquum,
Morteq; damnaret nullum. Simulabat at illos
Mores dum vixit Germanicus inclytus heros,
Qui formosus erat, bello præstabat, & arte
Ingenua, prudens, patris non degener hæres.
Hunc clam Tiberius Pisonis fraude peremit.

Sed

Anno mūdi 3979. Sed Cneius Piso iusto sibi pectora ferro
Fodit, & vltrices cædis descendit ad vmbras.
Anno Christi 17. Postquam Tiberij Germanicus occidit astu,
Ingenio Cæsar mores imitante priores,
In ciues sæuit crudelis more tyranni.
Naturam expellas furca, tamen vsque recurrit.
Vt lupus infestus vinclis constrictus abenis,
Promittit nunquam se agnos, hirtasq; capellas
Morsurum, verum liber, vinclisq; solutus,
Per sentes, asprosq; rubos, vallesq; vagatur,
Donec equum laceret, setis aprumq; rigentem.
Segnior haud illo, brutisq; immanior ipsis
Tiberius cælat crudelis crimina cordis,
Aemulus imperij donec Germanicus extat,
Erga ipsum populi studium veritusq; fauorem,
Ne fors excideret regno. Quia Roma fauebat
Illi præcipuè, mores exosa tyranni.
Verum hoc extincto sceleri laxauit habenas,
Occiditq; bonos sine causa protinus omneis.
Germani vxorem cum nato pellit ab vrbe,
Atque perire fame cogit. Descendit ad Orcum
Cum Drusus natus, neglexit publica iura.
Dicens, me extincto tellurem misceat ignis.
Propterea Capreas migrans discedit ab vrbe,
Solus vbi genio indulget, Veneriq;, gulæq;.
Ante tamen Stygiam Cæsar quam migret ad aulam,
Criminibus similem sibi Caium destinat orbi.
Hoc regnante Deus crucifigitur, atq; beatus
Obruitur Stephanus saxis, & Mose relicto
Christi doctrinam Paulus profitetur vbiq;.

FINIS.

